

NÄRINGSLIV & TILLVÄXT

2022/23

BUSINESS REGION
GÖTEBORG

Inledning

Under 2020 och 2021 har Covid-19 pandemin satt hela världsekonomin i gungning. Pandemin har slagit hårt på Sverige och framförallt så har den slagit hårt på näringslivet i de svenska storstadsregionerna. För Göteborgsregionen ser vi ändå en viss återhämtning under 2021, dock är det en bit kvar till full återhämtning. Göteborgsregionen står inför en spännande och sannolikt omvälvande framtid. Just nu pågår en omfattande stadsutveckling som innebär att cirka 1 000 miljarder kronor är på väg att investeras i byggnation av infrastruktur och bostäder. Samtidigt står en av våra största branscher – fordonsindustrin – inför en disruptiv förändring när elektrifiering, uppkopplade och kanske självkörande fordon gör sitt intåg. Med Northvolt och Volvo Cars beslut om att lokalisera ett forskningscenter och en batterifabrik i Göteborg, mitt under rådande pandemi, är det ett styrkebesked om att Göteborg besitter konkurrenskraftiga egenskaper, bland annat vad gäller transportinfrastruktur och branschkompetens. Med tanke på den omställning fordonsbranschen står inför känns dessa etableringar rätt. Lägg därtill att en stor digitaliseringsvåg nu sveper brett över samhället. Vi vet inte idag hur och i vilken omfattning vi kommer att påverkas av dessa trender. Men en sak vet vi. Det blir allt viktigare att snabbt analysera omvärlden och identifiera utmaningar och möjligheter.

Med den här rapporten vill vi ge beslutfattare i Göteborgsregionen en övergripande bild över regionens styrkor och svagheter ur ett näringslivsperspektiv. Vi har utgått från erkända tillväxeteorier och gått igenom ett omfattande statistiskt material och olika rapporter om Göteborgsregionen. Utifrån dessa söker vi svar på en rad frågeställningar, som till exempel:

- Vilka är drivkrafterna bakom regional tillväxt?
- Hur konkurrenskraftig är Göteborgsregionen internationellt?
- Hur ser branschstrukturen ut?
- Vilka delar av näringslivet växer och hur står vi oss mot övriga Sverige?
- Vilka trender och utmaningar står olika branscher inför?
- Hur hållbar är tillväxten?
- Vilka attraheras till Göteborgsregionen?
- Hur ser matchningen ut mellan vad som utbildas respektive efterfrågas på arbetsmarknaden?
- Hur uppfattas företagsklimatet i Göteborgsregionen?

Baserat på vår analys har vi identifierat ett antal utmaningar som vi tror är viktiga för Göteborgsregionens långsiktiga utveckling och välmående.

Välkommen att ta del av vår analys och utmaningar!

Göteborg, augusti 2022

Peter Warda,

Senior analytiker
Business Region Göteborg

Henrik Einarsson,

Etableringschef
Business Region Göteborg

Rapporten är författad av Peter Warda och Henrik Einarsson, med stöd av Business Region Göteborgs olika branschexperter vilka är Pär Abrahamsson (stadsutveckling), Matilda Lindvall (KKN), Kent Jellmund (ICT), Lars Bern (fordon, transport, infrastruktur och logistik), Iris Öhrn (life science), Madeleine Johansson (maritima näringar) och Karin Eriksson (finans).

Planera för tillväxt

År 2035 kan cirka 1,2 miljoner invånare bo i regionen, vilket är en ökning med cirka 100 000 invånare jämfört med idag. För att klara denna ökning tillsammans med de befintliga invånarnas behov behöver minst 100 000 fler jobb tillföras. Det ställer också stora krav på samhällsplaneringen och kommunernas förmåga att planera för tillväxt och möta nya behov. Utan nya arbetsplatser och bostäder kommer regionen tappa konkurrenskraft. Behovet av ny verksamhetsmark, framförallt för verksamheter inom industri och varuhantering, är för närvarande stort.

Stärka FoU-resurserna

Göteborgsregionen är en nationell hubb för innovation och utveckling med drygt en tredjedel av Sveriges samlade FoU-utgifter i företag. FoU-verksamheter är strategiskt viktiga och ger även stora spridningseffekter till övriga ekonomin i form av fler arbetstillfällen och stärkt produktivitet. En stark samverkan mellan företag, offentliga aktörer samt akademi kring innovation är viktigt för den framtida utvecklingen.

Utbilda, behålla och attrahera kompetens

Kampen om kompetensen hårdnar och regionen behöver utbilda, behålla samt attrahera kompetens, såväl nationellt som globalt. Vi behöver bli bättre på att matcha utbildningssystemet med näringslivets behov. Vi står inför stora förändringar i samhället kopplat till digitalisering och elektrifiering som kräver kompetensomställning även i befintliga verksamheter.

Fler växande små och medelstora företag

Små och stora företag är viktiga för Göteborgsregionens utveckling. Oftast är det dock de största företagen som syns. Men en betydande del av vårt näringsliv består av små och medelstora företag som tillför stora värden till den regionala ekonomin. Drygt två femtedelar av regionens anställda arbetar i små och medelstora företag och sett till regionens samlade förädlingsvärde så skapar dessa företag mer än hälften. Alltså behöver vi ge dessa företag förutsättningar att växa samtidigt som fler företag väljer att flytta till vår region. Fler starka små och medelstora företag skapar också en bättre balans i näringslivet, vilket minskar sårbarheten i samband med sämre konjunkturer.

Stärka arbetsmarknadsregionen och Göteborgs stadskärna

Regionens tillväxt hämmas av en för liten arbetsmarknadsregion. Bättre pendlingsmöjligheter till Borås bidrar till ett större område för företag att rekrytera ifrån. Detta bidrar till en större och mer diversifierad kompetenspool, vilket på sikt ökar produktiviteten. Samtidigt behöver Göteborgs stadskärna förtätas med fler boende och arbetstillfällen för att bli en mer attraktiv motor i en större region.

Sammanfattande utmaningar...

... mot 100 000 fler jobb!

Öka delaktigheten på arbetsmarknaden

100 000 fler jobb behöver tillföras i Göteborgsregionen fram till 2035. För att nå detta mål behöver fler komma i arbete. Trots flera års ihållande högkonjunktur är arbetslösheten hög bland vissa grupper på arbetsmarknaden, framförallt bland utrikes födda. Covid-19 pandemin har dessutom lett till att många enklare jobb skurits ner, vilket påfrestar utmaningen ytterligare. I ett läge där arbetslösheten i Göteborgsregionen är lägst bland Sveriges storstadsregioner, är det av största vikt att förbättra matchningen och aktivt jobba för att öka delaktigheten på arbetsmarknaden.

Förbättra företagsklimatet

Ett gott samspel mellan företag och kommun är viktigt för att ta vara på regionens tillväxtförutsättningar. Ett bra företagsklimat är därmed en viktig framgångsfaktor. Regionen behöver förbättra företagsklimatet ytterligare. Det handlar dels om att förbättra kommunernas service till företag, till exempel i form av tillståndshandling, dels om att ha en tätare dialog mellan kommun och näringsliv om företagens aktuella behov.

Stärka regionens globala tillgänglighet

Göteborgsregionens tillgänglighet till omvärlden är god jämfört med liknande regioner. Samtidigt är förbättrad tillgänglighet via tåg, väg, hamn och flyg avgörande för vår framtida konkurrenskraft - inte minst med tanke på regionens exportberoende näringsliv. I takt med ökad konkurrens blir det också allt viktigare att regionens varumärke synliggörs och stärks internationellt för att attrahera mer kompetens, kapital och etableringar.

Möta klimatutmaningen – tillsammans med näringslivet

Klimatet är en av vår tids stora frågor och är centralt inom FN:s agenda 2030 mål. EU har tagit beslutet att vi ska minska våra CO2-utsläpp år 2030 med minst 55 procent (jämfört med 1990 års nivå). Göteborg är också utnämnd till en av 100 europeiska städer som ingår i Net Zero Cities, vilket är en rejäl utmaning som endast kan lösas genom samverkan mellan offentlig sektor, näringsliv och akademi. Näringslivet i Göteborgsregionen ligger långt fram med lösningar. Tillsammans kan vi skapa lösningar som bidrar till att stärka regionens innovations- och attraktionskraft. Genom detta samarbete kan vi hitta nya vägar till att minska våra CO2-utsläpp samtidigt som vår ekonomiska tillväxt ökar.

Rapportens innehåll

1 Omvärldsläget det senaste året	1
2 Göteborgsregionen i en internationell jämförelse	5
Göteborgsregionen i internationella benchmarkingstudier	5
Forskning och utveckling i ett europeiskt perspektiv	7
3 Drivkraft och strategi för regional tillväxt	8
Tillgänglighet till mångfald driver utvecklingen	8
Mångfald bidrar till starkare tillväxt i storstadsregionerna.....	9
Tillväxtstrategi - förstora arbetsmarknadsregionen.....	10
Tillväxtstrategi - att stärka Göteborgs stadskärna	12
En starkare stadskärna och förbättrad infrastruktur stärker arbetsmarknadsregionen.....	13
4 Regionens näringsliv – sammansättning och struktur	15
En exportintensiv region.....	17
Var femte anställd arbetar i ett utlandsägt företag	18
Vilken bransch skapar mest förädlingsvärde i regionen?.....	19
Hög FoU-intensitet bland regionens företag.....	20
5 Nuläge och utmaningar i strategiska kluster	22
5.1 Stadsutveckling.....	22
5.2 Kulturella och kreativa näringar	24
5.3 Information and communications technology (ICT).....	26
5.4 Fordon, transport, infrastruktur och logistik.....	28
5.5 Life science.....	30
5.6 Maritima näringar.....	32
5.7 Finans.....	33
6 Tillväxt och produktivitet	35
Göteborgsregionen visar stark tillväxt.....	35
Produktiviteten i Göteborgsregionen ökar.....	36
Är tillväxten i regionen miljömässigt hållbar?	38
Små och stora företag är viktiga för regionen.....	39
Nyföretagandet i Göteborgsregionen.....	41
7 Befolkning	45
7.1 Befolkningens utveckling i Göteborgsregionen gentemot övriga storstadsregioner.....	45
Regionens växande befolkning ställer krav på bostadsproduktionen	46
Boende är ett problem för en ökande befolkning.....	47

7.2 Befolkningens rörelser i Göteborgsregionen.....	48
Många unga högutbildade flyttar till Göteborgsregionen	48
Familjebildare lämnar Göteborg för kranskommunerna.....	50
8 Arbetsmarknad och kompetensförsörjning	52
8.1 Sysselsättningsutveckling i storstädernas lokala arbetsmarknader.....	52
Stark sysselsättningstillväxt i Göteborgs arbetsmarknad.....	52
8.2 Arbetsmarknadsutveckling i Göteborgsregionen.....	53
Flest sysselsatta finns inom företagstjänster.....	54
Flest jobb i regionen har tillförts inom företagstjänster	54
Hur förändras den regionala ekonomin när en bransch växer eller krymper?.....	56
Lägst arbetslöshet bland storstadsregioner, men ett stort utanförskap.....	58
Mycket hög arbetslöshet bland utrikes födda.....	59
8.3 Kompetensförsörjning i Göteborgsregionen.....	62
Kompetensförsörjningen är en stor utmaning för Göteborgsregionen	66
Bristyrken i Göteborgsregionen.....	68
9 Företagsklimat	71
SKRs undersökning - Insikt.....	71
Svenskt Näringslivs undersökning - Företagsklimat.....	73
Bilaga.....	76

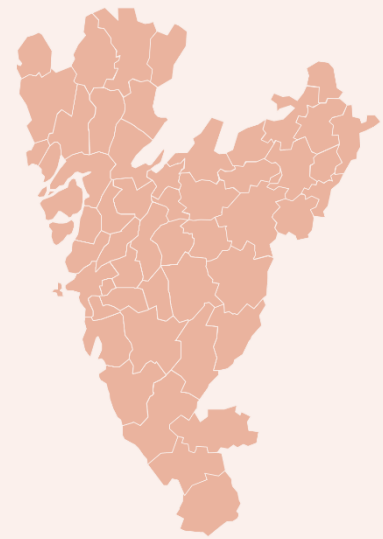
Geografiska indelningar i rapporten

Västsverige

Består av Västra Götalands län och Hallands län (avser EU kommissionens NUTS2 indelning)

Användning

- Vid internationella jämförelser med andra europeiska regioner görs analysen på NUTS2 nivå
- Anledningen till att NUTS2 används för europeiska jämförelser är för att EU kommissionen använder enheten som standard när Europa delas in i mindre regioner och att data finns tillgängliga för fler regioner
- Indikatorer som analyseras i rapporten och mäts är BRP, FoU, innovation, konkurrenskraft och entreprenörskap

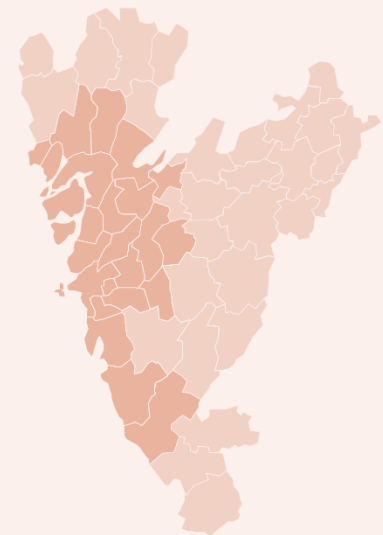

LA Göteborg

Består av 27 kommuner enligt SCBs indelning av lokala arbetsmarknadsregioner (LA)

Användning

- LA är en indelning av Sverige som baseras på pendlingsmönster. När pendlingen mellan kommuner blir tillräckligt stor anses de vara så beroende av varandra att en lokal arbetsmarknadsregion bildas. Denna indelning är bäst lämpad för att beskriva regioners långsiktiga utveckling och vid jämförelser (se Tabell B1 i bilagan)
- Indikatorer i rapporten som mäts är kopplade till arbete såsom sysselsättning, lönesumma, BRP och befolkning

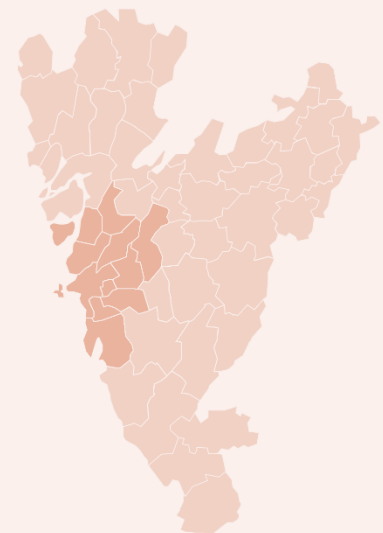

Göteborgsregionen

Består av de 13 kommunerna som ingår i Göteborgsregionens kommunalförbund (GR)

Användning

- När den regionala analysen blir mer detaljerad
- Flertalet indikatorer analyseras i rapporten såsom arbetslöshet, internationell handel, byggnation, utbildning, företagsklimat, men likt fallet med LA görs även analyser på sysselsättning, lönesumma, BRP och befolkning
- Se Tabell B2 i Bilagan för vilka kommuner som ingår i Göteborgsregionen

1 Omvärldsläget det senaste året

Efter ett svårt 2020 för ekonomin i Göteborgsregionen och på våra viktiga marknader blev 2021 ett år med tillväxt och återhämtning. Dock dröjde det inte lång tid tills nästa världsproblem introducerades över en natt i februari 2022, när Ryssland invaderade Ukraina. De ekonomiska effekterna av kriget i Ukraina är svårbedömda, men fram till krigsutbrottet visar flertalet indikatorer för den regionala ekonomin på fortsatta förbättringar och så är även fallet drygt tre månader efter invasionen.

Trots dämpade förväntningar i de sammanvägda prognoserna från EU, IMF, OECD och de svenska storbankerna så framstår tillväxten på våra viktiga marknader ändå som hyfsat bra. USA, som är Göteborgsregionens största exportmarknad, väntas ha en tillväxt på 3,3 procent under 2022. Starkast tillväxt år 2022 förväntas dock fortsatt komma från Kina med 4,8 procent. Ekonomierna i Norden spås växa med drygt 2 procent under 2022. Undantaget är Norge som med sin oljeproduktion går starkt under rådande världsläge. Även Storbritannien och Nederländerna förväntas ha något starkare ekonomisk tillväxt jämfört med övriga viktiga marknader. Euroområdet väntas växa med drygt 3 procent.

Trots nedskrivna tillväxttakter för BNP på våra viktiga marknader så är förväntningarna ändå hyfsat bra under 2022. Det pågående kriget mellan Ryssland och Ukraina har skakat om hela världen och satt djupa sår i stora delar av Europa. Vi ser att några orosmoln har en tydlig påverkan på Göteborgsregionen och på våra viktiga marknader. Bland annat har det pågående kriget i Europa och alltför tillfälliga stopp i världshandelns värdekedjor (på grund av pandemin) mynnat ut i stigande energi- och råvarupriser, ökad inflation och till följd av denna utveckling också ett ökat tryck för högre räntor. Vi ser fortsatt att vårt exportintensiva näringslivs produktion kan drabbas av brist på nödvändiga insatser. Bland annat rör det viktiga insatser från Tyskland och Asien.

TABELL 1 REAL BNP-TILLVÄXT – PROGNOSEN 2022-2023 (I %) FÖR SVERIGE OCH NÅGRA AV GÖTEBORGSREGIONENS VIKTIGASTE EXPORTMARKNADER

Land	Andel av regionens export	2022	↗ → ↘	2023
Sverige*		2,5%	↘	1,4%
USA	14,5%	3,3%	↘	2,2%
Belgien	10,7%	2,4%	↘	1,5%
Kina	10,5%	4,8%	↗	5,1%
Norge	9,5%	3,7%	↘	2,3%
Tyskland	7,8%	2,2%	↗	2,6%
Danmark	7,6%	2,6%	↘	1,8%
Finland	5,7%	2,1%	↘	1,6%
Storbritannien	4,4%	3,9%	↘	1,7%
Nederländerna	4,0%	3,4%	↘	2,0%
Frankrike	3,3%	3,2%	↘	1,8%
BNP-tillväxt för Göteborgsregionens 10 största exportmarknader (exportviktat)	78,0%	3,2%	↘	2,4%
EMU		3,1%	↘	2,4%
Världen		3,5%	↘	3,4%

Källa: EU, Nordea och SEB (maj 2022), IMF och Swedbank (april 2022), OECD och Handelsbanken (mars 2022)

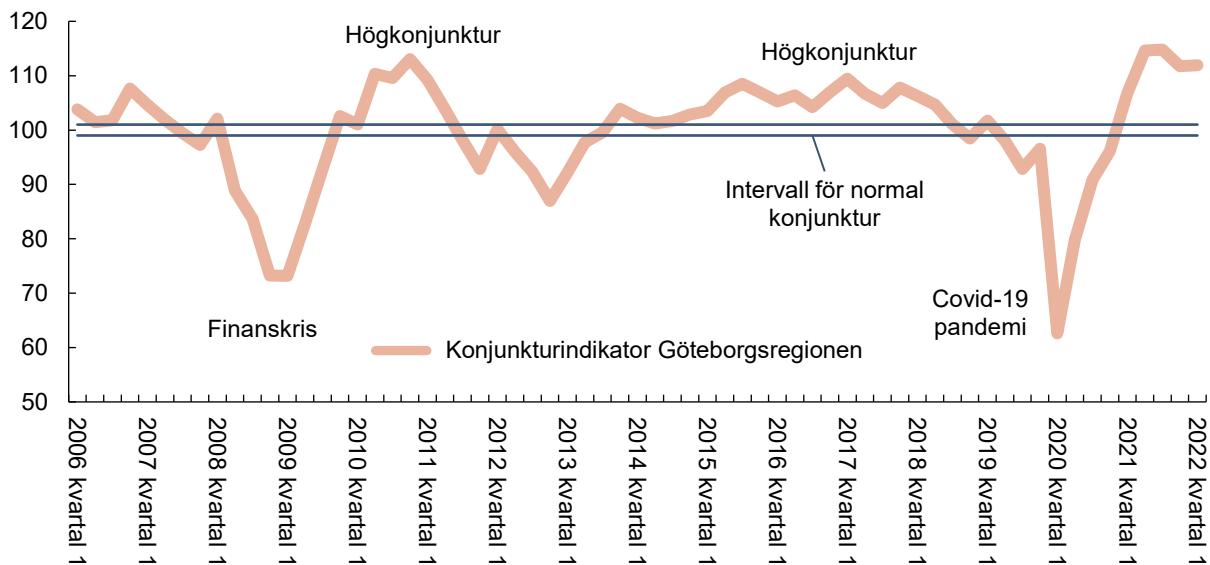
* Genomsnitt för de fem senaste prognoserna i Konjunkturinstitutets sammanställning från EU, Nordea, SEB, Svenskt Näringsliv och Riksbanken (28 april – 16 maj 2022).

För Sveriges del har återhämtningen gått bra under stora delar av 2021 och flera prognosinstitut, däribland Riksbanken och de svenska storbankerna, förväntar sig att 2021 års tillväxt landar på 4-5 procent för Sveriges ekonomi, vilket kan jämföras med -2,8 procent för helåret 2020. Framförallt så har tillverknings- och byggindustrin visat en mycket god utveckling under 2021. Tjänstesektorn och handeln har stadigt återhämtat de stora bortfallen som försvann under 2020, dock inte med samma kraft som

tillverknings- och byggindustrin. I prognosen framåt spås Sveriges ekonomi växa med 2,5 procent under 2022, vilket är något svagare än genomsnittet för EMU (se Tabell 1).

För Göteborgsregionens näringsliv har 2021 visat att våra företag fångat den stadigt ökande efterfrågan i den globala omvärlden. Redan under det första kvartalet 2021 växlade konjunkturindikatorn över till ett läge med normalstark konjunktur. Från andra kvartalet 2021 och ända fram till första kvartalet 2022 har konjunkturindikatorn legat på en mycket hög nivå som indikerar på ett läge med högkonjunktur i regionens näringsliv. I den senaste undersökningen för första kvartalet 2022 (som skedde mellan 31 mars och 20 april 2022) förbättrades konjunkturläget i regionens näringsliv något och läget är fortsatt högkonjunktur. Konjunkturindikatorn för det första kvartalet 2022 stannade på 111,9 för företagen i Göteborgsregionen, vilket kan jämföras med perioden innan då indikatorn var 111,8 (se Figur 1).

FIGUR 1 KONJUNKTURINDIKATOR FÖR NÄRINGSLIVET I GÖTEBORGSREGIONEN – KVARTALSVIS FRÅN 2006

Källa: Konjunkturinstitutet

Not: Intervallskala för konjunkturindikatorn:

Lågkonjunktur: <90 | Svagare än normalt: 90 ≤ 99 | Normalt: 99 ≤ 101 | Starkare än normalt: 101 ≤ 110 | Högkonjunktur: > 110

Stark orderstock inom bygg trots läget

Byggsektorn i Göteborgsregionen har gått starkt under en längre period och det starka läget tycks fortsätta in på 2022, dock inte högkonjunktur. Något fler byggföretag uppger att byggvolymen har ökat under det första kvartalet. Från undersökningen framgår det också att allt fler byggföretag för närvarande upplever ett begränsat byggande på grund av arbetskraftsbrist. Å andra sidan uppger fler byggföretag att antal anställda har minskat den senaste perioden. I Byggföretagens senaste konjunkturprognos finns en oro för att en cementkris kan äga rum, men också osäkerheter kring materialkostnader och svagare hushållsekonomier. Bland annat förväntas bostadsbyggandet i Sverige under 2022 minska med 17 procent jämfört med 2021. Trots detta läge, upplever fler byggföretag i regionen att orderstocken ökat i nuläget.

Utsikterna framåt inom regionens byggsektor ser optimistiska ut, framförallt vad gäller byggvolymen. Klart fler byggföretag förväntar sig en ökad byggvolym under andra kvartalet. Även antal anställda inom bygg förväntas öka då fler byggföretag upplever att de behöver anställa personal. Konjunkturindikatorn för byggsektorn under första kvartalet 2022 landar på 108,3 under, vilket pekar på ett normalstarkt konjunkturläge.

Återigen högkonjunktur inom handel

Totalt sett befann sig regionens handelssektor (inkl. e-handel m.m.) i en högkonjunktur under stora delar av 2021, men med nya restriktioner under fjärde kvartalet 2021 dämpades läget inom sektorn till en normalstark konjunktur. Efter att restriktionerna lyfts i inledningen av 2022 har läget återigen stärkts

inom handelssektorn. Konjunkturindikatorn för första kvartalet landar på 110,2, vilket innebär att handelsföretagen upplever ett läge av högkonjunktur. Fler handelsföretag uppger att försäljning och antal anställda har ökat gentemot de som uppger att den minskat under första kvartalet. Även när det gäller lönsamhet ses andelen handelsföretag med ökad lönsamhet fortsatt vara större än gruppen handelsföretag som upplever en minskning.

Sett framåt är handelsföretagen fortsatt optimistiska då både försäljning och antal anställda förväntas öka. Klart fler handelsföretag tror på en ökad försäljning under andra kvartalet. Samtidigt uppger fler handelsföretag att personal kommer anställas framåt. Regionens fysiska handel fortsätter sin förbättringsresa. Bland annat ses passagera i Göteborgs Innerstad under första kvartalet 2022 öka med 44 procent, från 5,3 till 7,6 miljoner passager, jämfört med samma period 2021.

Starkast läge inom tillverkning, men materialbrist oroar

Konjunkturläget för tillverkningsföretagen i Göteborgsregionen har varit mycket stark under de senaste fyra kvartalen – och läget är fortsatt starkt i inledningen av 2022. Med en konjunkturindikator på 115,9 för första kvartalet 2022 är tillverkning den sektor i regionen som har den starkaste lägesbilden. Trots att produktionsvolymen minskat något under första kvartalet så är kapacitetsutnyttjandet ändå någorlunda högt på 71 procent. När det gäller antal anställda så uppger klart fler tillverkningsföretag att de anställt personal under första kvartalet. En stor del av företagen uppger också att deras lönsamhet har ökat.

Produktionsvolymen förväntas stiga något framåt samtidigt som många tillverkningsföretag väntas anställa personal under andra kvartalet. Första kvartalets undersökning visar att flertalet faktorer har begränsat produktionen inom tillverkning i nuläget. Bland annat uppger mer än 70 procent av tillverkningsföretagen att brist på material och utrustning har begränsat företagets produktion. Ett exempel är Volvo Cars som i maj återigen tillfälligt stoppat vissa skift på grund av materialbrist.

Normalstarkt läge för regionens tjänstesektor

Tjänstesektorn i Göteborgsregionen upplever årets första kvartal som en bra period att bedriva affärer. Vad gäller efterfrågan på tjänster svarar klart fler tjänsteföretag att efterfrågan på tjänster har ökat under kvartalet. Även lönsamhet och antal anställda i tjänstesektorn har klart förbättrats i nuläget. Oroande är dock att drygt hälften av tjänsteföretagen uppger att arbetskraftsbrist begränsar tjänsteföretagens verksamhet för närvarande.

Utsikterna framåt är mycket optimistiska då klart fler tjänsteföretag spår att efterfrågan på tjänster kommer att stiga kommande period. Samtidigt uppger en stor del av tjänsteföretagen att de förväntas anställa under årets andra kvartal. Regionens tjänstesektor befinner sig i ett konjunkturläge som är starkare än normalt och konjunkturindikatorn stannar på 108,2.

FIGUR 2 KONJUNKTURINDIKATOR FÖR FÖRETAGARE, PER SEKTOR, I GÖTEBORGSREGIONEN – KVARTAL 1 2020, 2021 OCH 2022

Källa: Konjunkturinstitutet

Not: Intervallskala för konjunkturindikatorn:

Lågkonjunktur: <90 | Svagare än normalt: 90 ≤ 99 | Normalt: 99 ≤ 101 | Starkare än normalt: 101 ≤ 110 | Högkonjunktur: > 110

Vi har i flera konjunkturrapporter under 2021 och i årets första konjunkturrapport pekat på en stark jobbmarknad i Göteborgsregionen – och vår uppfattning om lägesbilden för sysselsättningen bekräftas i SCBs AKU undersökning för det första kvartalet 2022. I utgången av första kvartalet 2022 var jobbtillväxten i Göteborgsregionen 3,8 procent på årsbasis. Drygt 549 000 personer var sysselsatta, vilket kan jämföras med drygt 529 000 personer samma period året innan. Ökningen i Göteborgsregionen visar att jobbtillväxten är nära en procentenhet starkare än för Malmöregionen och Sverige i stort och nästan i nivå med Stockholmsregionen. Jobbtillväxten i Stockholmsregionen stannar på 3,9 procent och motsvarande i Malmöregionen visar på en jobbtillväxt på 3 procent.

Göteborgsregionens företag befinner sig i ett mycket starkt konjunkturläge just nu och efterfrågan på arbetskraftskompetens är fortsatt stor över alla sektorer. Vi ser att många nya jobb fortsätter tillföras regionens jobbmarknad. Jobbtillväxten har framförallt varit stark inom regionens tillverkningsindustri, men även inom byggindustrin. Allteftersom har jobbtillväxten också tilltagit inom tjänster och handel. Inom branscher med koppling till besöksnäring såsom transporter, hotell och restaurang, detaljhandel samt personliga och kulturella tjänster skedde kraftiga minskningar under 2020. Vi ser nu att även dessa branscher under 2021 och 2022 är i full gång med att återhämta sig, dock är det en bra bit kvar innan ett normalläge nås.

Även företagens lönesummetillväxt bekräftar bilden av en ökande sysselsättning i Göteborgsregionen. Mellan 2019 och 2020 minskade lönesumman från företagen med 0,6 miljarder kronor realt, från 171,2 till 170,6 miljarder kronor. På helårsbasis, 2020 jämfört med 2021, ökade företagets lönesumma med cirka 4 procent realt eller med cirka 6,6 miljarder kronor. Totalt sett är företagets lönesumma för 2021 rekordhög och hela 179,6 miljarder betalades ut i löner till anställda. Även in på första kvartalet 2022 ses företagets lönesumma fortsätta växa och realt ökade lönesumman med 2,5 procent (motsvarande drygt en miljard kronor) jämfört med första kvartalet 2021.

Arbetslösheten har efter den mycket kraftiga uppgången under 2020 minskat till mer normala nivåer och i juni 2022 var Göteborgsregionens arbetslöshet faktiskt lägre än före pandemins utbrott. I juni 2022 var arbetslösheten 5,7 procent i Göteborgsregionen (-1,4%-enheter på årsbasis). Drygt 30 300 personer är arbetslösa eller inskrivna i arbetsmarknadspolitiska program i Göteborgsregionen. Av de inskrivna personerna i Göteborgsregionen var 40 procent inrikes födda och 60 procent utrikes födda. I Stockholmsregionen var arbetslösheten 6,4 procent (-1,3%-enheter på årsbasis) och i Malmöregionen 9,0 procent (-1,5%-enheter på årsbasis). Arbetslösheten i Sverige stannar på 6,6 procent (-1,2%-enheter på årsbasis). Arbetslösheten fortsätter att minska inom alla grupper i Göteborgsregionen fram till halvårsskiftet. Kraftigast minskar arbetslösheten bland utrikes födda, men även bland ungdomar. I juni 2022 var till exempel arbetslösheten bland utrikes födda ungdomar 15,4 procent (-5,6%-enheter på årsbasis). Nivån på arbetslösheten är, trots kraftiga minskningar, fortsatt mycket hög för utrikes födda ungdomar, men även för hela gruppen utrikes födda som i juni 2022 stannar på 13,9 procent (för Sverige var motsvarande 16,5%). Sett till ungdomar 18-24 år stannade arbetslösheten på 6,4 procent i juni (-2,7%-enheter på årsbasis).

Den senaste perioden visar också på att tillsvidareanställningarna på regionens arbetsmarknad fortsätter att öka rekordartat och den senaste perioden visar det högsta antal lediga platser sedan 1993. Under perioden februari till april 2022 annonserades i genomsnitt cirka 13 000 nyanmälda platser per månad med tillsvidareanställning i Göteborgsregionen. Jämfört med samma period året innan innebär det att nyanmälningarna för den senaste perioden ökar med cirka 107 procent. Flest nyanmälda platser annonseras fortsatt inom företagstjänster, följt av vård och omsorg, handel och utbildning (notera att det kan förekomma viss dubbelräkning i statistiken över nyanmälda platser, men indikatorn bedöms ändå vara relevant att följa).

Sedan början på Covid-19 pandemin har vi sett att varselalen både ökat och minskat rekordartat i Göteborgsregionen. För perioden februari till april 2022 ses varselalen fortsatt ligga på en mycket låg nivå. Snittet för perioden uppgår till 98 varsel per månad (en minskning med drygt 39% på årsbasis). Varselalens snitt per månad för den senaste perioden ligger klart under medianen för 2000-talet på 302 varsel per månad och är den näst lägsta nivån för varsel i Göteborgsregionen sedan 1993. Sett endast under april 2022 så lades inga varsel i Göteborgsregionen.

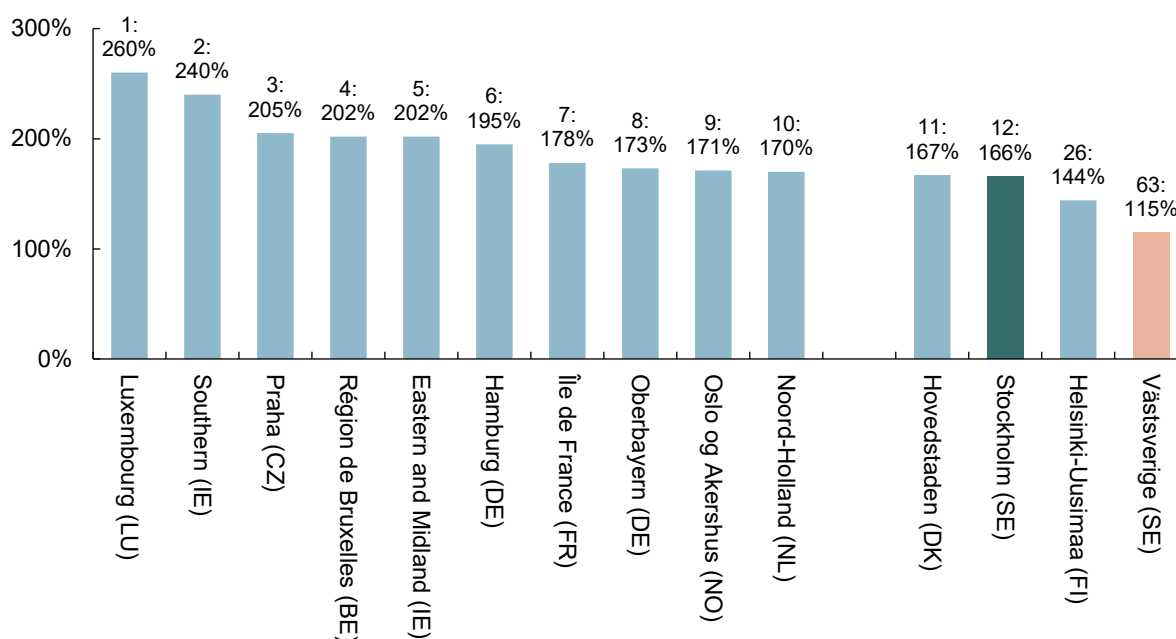
2 Göteborgsregionen i en internationell jämförelse

Den ekonomiska standarden i en region kan mätas med hjälp av bruttoregionalprodukten per invånare (BRP per invånare). Jämfört med andra europeiska regioner har Göteborgsregionen (som i detta avseende representeras av Västsverige som består av de två länen Halland och Västra Götaland) en stark ekonomi och hög levnadsstandard. Bruttoregionalprodukten per invånare är nämligen 15 procent högre än genomsnittet för EU:s 27 medlemsländer. Under hela 2000-talet har Göteborgsregionens BRP per invånare legat stabilt på en nivå mellan 15 och 21 procent över EU:s genomsnitt.

Regioner med högt BRP per invånare jämfört med EU:s genomsnitt återfinns i Beneluxländerna, Irland, Prag, Tyskland, Frankrike och delar av Norden. De fattigaste regionerna återfinns i Östeuropa, Balkan och södra delarna av Spanien och Italien. Av drygt 300 europeiska regioner som Eurostat för statistik över BRP per invånare ligger Göteborgsregionen på plats 63 gällande statistik för år 2019. Listan toppas av Luxemburg och på plats 12 återfinns Stockholms län, som placerar sig högst av svenska regioner.

Definitionen av Göteborgsregionen är i detta sammanhang mycket vid och inkluderar hela Västsverige. Motsvarande avgränsningar för till exempel Stockholmsregionen återspeglar mycket bättre den geografi som definierar en arbetsmarknadsregion. Forskning menar att arbetsmarknadsregioner är mer relevanta geografier för ekonomiska jämförelser. Om vi räknar om BRP-siffran för Västsverige till att istället gälla för Göteborgs arbetsmarknadsregion så stiger BRP per invånare med 20-25 procent. I praktiken innebär det att BRP per invånare i Göteborgsregionen är starkare än vad Figur 3 nedan visar.

FIGUR 3 BRUTTOREGIONALPRODUKT PER INVÅNARE INOM EU – PROCENT AV GENOMSNI TTET FÖR EU27, 2019

Källa: Eurostat

Göteborgsregionen i internationella benchmarkingstudier

Nedan presenteras några benchmarkingstudier som bland annat rankar innovationsförmåga och konkurrenskraft där Göteborgsregionen ingår. Tabell 2 sammanfattar Göteborgsregionens resultat i några av de internationella benchmarkingstudierna i termer av ranking, styrkor och svagheter.

I rapporten *Regional Innovation Scoreboard 2021* mäts innovationsförmågan i 253 europeiska regioner. Här framstår Göteborgsregionen som en innovationsledare inom Europa. Bland annat får regionen högt betyg för företagens egna FoU-utgifter, en stor bas av individer med exceptionella färdigheter inom digitalisering, välutbildad befolkning, produktinnovationer inom små och medelstora företag samt sampublikationer mellan privata och offentliga aktörer. Indexet visar också att vissa delkomponenter får sämre betyg i mätningen såsom t ex designapplikationer, att marknadsföra och sälja innovationer som

är nya för marknaden och nya för företaget samt FoU-utgifter inom offentlig sektor. I den senaste mätningen från 2021 hamnar Göteborgsregionen på 11 plats i Europa med ett resultat på 158 (notera att resultatet i mätningen avser indikatorer för Västsverige).¹

En ranking som mäter hur nära EU regioner är sina målstrategier för att uppnå förbättrad konkurrenskraft är *EU Regional Competitiveness Index 2019* (RCI). Det regionala indexet undersöker totalt 268 europeiska regioner och har sedan 2013 publicerats vart tredje år. I RCI-mätningen för 2019 hamnar Göteborgsregionen på plats 35. Göteborgsregionen möter alla sina uppsatta EU-mål i undersökningen och får bland annat positivt omdöme för en stark arbetsmarknad, en stor andel befolkning med högre utbildning, samt att regionen besitter en stark teknologisk färdighet med stor innovationspotential. Nästa RCI-mätning, för 2022, förväntas publiceras i januari 2023.²

TABELL 2 GÖTEBORGSREGIONEN I INTERNATIONELLA BENCHMARKINGSTUDIER

Index	Regional Innovation Scoreboard	EU Regional Competitiveness Index
Fokus	Innovationer	Konkurrenskraft
Mäter	Innovationsförmågan i 253 europeiska regioner	EU-regioners målstrategier för att uppnå förbättrad konkurrenskraft
Rankas	Innovationsledare (11 av 253)	35 av 268 regioner
Styrkor	<ul style="list-style-type: none"> Företagens egna FoU-utgifter En stor bas av individer med exceptionella färdigheter inom digitalisering En välutbildad befolkning Produktinnovationer inom små och medelstora företag Sampublicationer mellan privata och offentliga aktörer 	<ul style="list-style-type: none"> Sysselsättning Välutbildad befolkning Teknologisk färdighet och innovationspotential
Svagheter	<ul style="list-style-type: none"> Designapplikationer Marknadsföra och sälja innovationer som är nya för marknad / företag FoU-utgifter i offentlig sektor 	<ul style="list-style-type: none"> Marknadsstorlek Infrastruktur
Geografi	Västsverige	Västsverige
Referensår	2021	2019
Källa	EU-kommissionen	EU-kommissionen

Sammanfattningsvis framgår det av benchmarkingstudierna att Göteborgsregionen har en stark ekonomisk tillväxt med hög sysselsättningstakt, samt en välutbildad befolkning och kunskapsorienterad produktion. Samtidigt pekar dock studierna även på några av regionens brister. Framförallt framgår det att regionen har stora utmaningar vad gäller globaliserings- och tillgänglighetsmöjligheter, men också stora svagheter i att attrahera finansiering som stödjer bland annat innovativa små och medelstora företags marknadsimplementering av nya produkter och tjänster.

Göteborgsregionens tillgänglighet till omvärlden är god jämfört med liknande regioner. Samtidigt är förbättrad tillgänglighet via tåg, väg, hamn och flyg avgörande för vår framtida konkurrenskraft - inte minst med tanke på regionens exportberoende näringsliv. I takt med ökad konkurrens blir det också allt viktigare att regionens varumärke synliggörs och stärks internationellt för att attrahera mer kompetens, kapital och etableringar.

¹ Hollanders, H., and N. Es-Sadki (2021). 'Regional Innovation Scoreboard 2021', Internal Market Industry, Entrepreneurship and SMEs, European Commission, Brussels, Belgium.

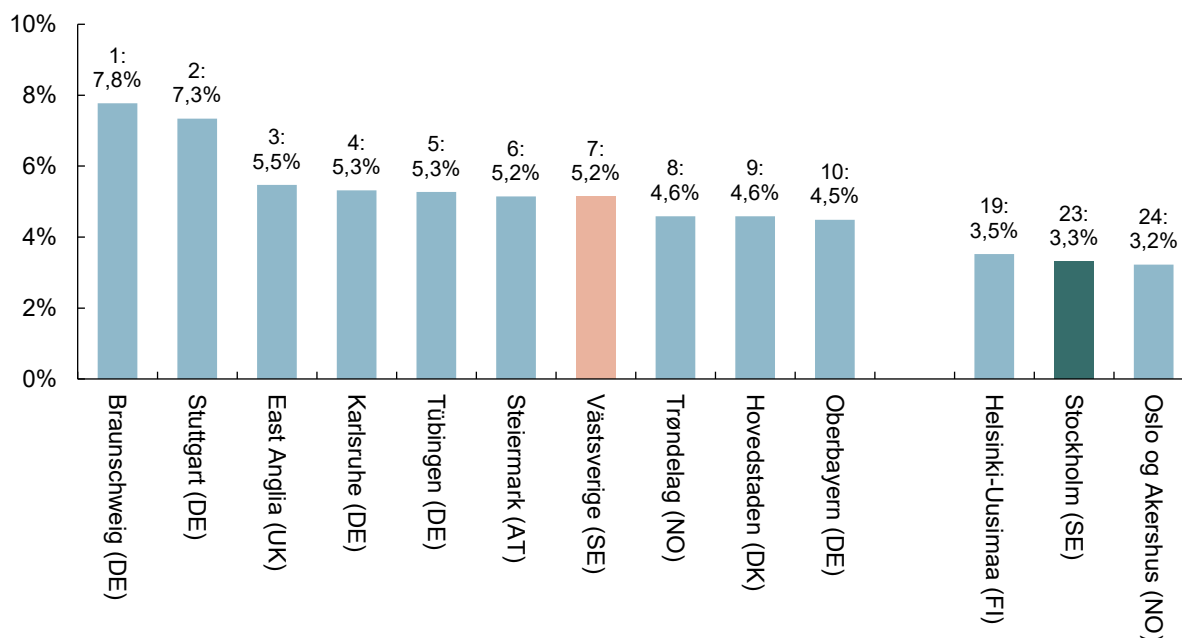
² Annoni, P. and L. Dijkstra (2019). 'The EU Regional Competitiveness Index 2019', Regional and Urban Policy, DOI:10.2776/046835, European Commission, Brussels, Belgium.

Forskning och utveckling i ett europeiskt perspektiv

En förklaring till att Göteborgsregionen, som även här representeras av Västsverige, hamnar högt upp i många internationella jämförelser beror på de stora satsningar som regionens företag gör inom forskning och utveckling (FoU). Mätt som andel av bruttoregionalprodukten tillhör Göteborgsregionens FoU-utgifter det absoluta toppskiktet i Europa. Enligt Eurostat kommer Göteborgsregionen på plats 7 av cirka 300 regioner med en FoU-intensitet år 2019 på 5,2 procent av bruttoregionalprodukten (se Figur 4). Motsvarande andel för Stockholmsregionen är lägre än i Göteborgsregionen och med 3,3 procent av BRP hamnar huvudstadsregionen plats 23 på listan.

Göteborgsregionens totala FoU-utgifter under 2019 uppgick till cirka 49 miljarder kronor, vilket motsvarar cirka 29 procent av Sveriges samlade FoU-utgifter (där privat sektor, offentlig sektor samt akademien ingår i totalen). Särskilt framskjuten är Göteborgsregionens FoU-utgifter inom företag där regionens andel av Sveriges samlade FoU-utgifter i företag är drygt en tredjedel eller cirka 41 miljarder kronor. Framförallt så öronmärks stora summor till FoU inom fordonsindustri, kemi och läkemedel samt inom kunskapsintensiva företagstjänster. Regionen har också en förhållandevis hög andel av Sveriges patent. Kopplat till dessa resultat är det inte särskilt förvånande att Göteborgsregionen också attraherar en stor del av den högutbildade arbetskraften inom naturvetenskapliga och tekniska inriktningar.

FIGUR 4 FOU-UTGIFTER FÖR REGIONER INOM EU27 – PROCENT AV BRUTTOREGIONALPRODUKTEN (BRP), 2019

Källa: Eurostat

Göteborgsregionen är en nationell hubb för innovation och utveckling med drygt en tredjedel av Sveriges samlade FoU-utgifter i företag. FoU-verksamheter är strategiskt viktiga och ger även stora spridningseffekter till övriga ekonomin i form av fler arbetstillfällen och stärkt produktivitet. En stark samverkan mellan företag, offentliga aktörer samt akademi kring innovation är viktigt för den framtida utvecklingen.

3 Drivkraft och strategi för regional tillväxt

Tillgänglighet till mångfald driver utvecklingen

Grunden för regional tillväxtteori bygger på att mångfalden av invånare och företag med olika kompetenser och inriktningar skapar möjlighet för specialisering. Detta gör att befolkningstäta regioner är unika platser för tillväxt och förnyelse. Det är också i dessa regioner efterfrågan är som störst. I takt med ökad globalisering och att kunskapsinnehållet inom produktionen ökar, blir mångfald och storlek på närmarknaden allt viktigare konkurrensfaktorer.³ Här spelar tillgången till olika arbetskraftskompetenser en viktig roll för regionens tillväxtpotentialer.

Det finns två sätt att underhålla en regions behov av kompetens (kalla det kompetensförsörjning). Det första sättet berör regionens interna kompetens och avser att skapa en stabilare grund för dess interna kompetensstock. Detta kan åstadkommas genom att stärka upp grundskolan och gymnasieskolan med mer kvalitativa insatser, dvs. att vi redan i ung ålder får en undervisning som ger rätt förutsättningar för att mer effektivt matcha näringslivets efterfrågan och den regionala utvecklingens riktning. Till detta hör även att den högre utbildningen tillförser regionens behov av kompetens inom specifika yrken genom traditionella program, såsom utbildningar inom vård, hälsa och socialt arbete, civilekonomprogram och lärarutbildningar etc.⁴

Regionen är framförallt beroende av sin interna kompetens, men är också beroende av att rekrytera kompetens från andra håll, dvs. nationellt och internationellt. Som ett resultat av detta behov uppstår ett andra sätt där regionen kan underhålla och utveckla sitt kompetensbehov. I detta fall gäller det att attrahera kompetens utanför regionen. Denna form av kompetenstillförsel styrker upp den interna kompetensstocken och är likt det första sättet av hög relevans för att uppnå regional tillväxt. En kombination av intern och extern kompetens förstärker därmed regionens kompetensstock genom att kunskaper kan kanaliseras mellan företagsnätverk som bär kombinationer av intern och extern kompetens.⁵ I en befolkningstät region kan kompetenser nyttjas i termer av effektivitet när samarbetet mellan arbetskraftskompetenser och mellan företag sker över olika branscher och som sinsemellan samverkar med offentliga aktörer samt utbildnings- och forskningsinstitutioner.⁶ Utbildnings- och forskningsinstitutioner knyter inte bara till sig nya kompetenser i form av studenter, forskare och lärare, utan de skapar även mötesplatser där olika kompetenser tillsammans kan bygga en grund för hur innovationer och nya idéer skapas i regionen.⁷ I Göteborgsregionen är utvecklingen som skett runtomkring Lindholmen, Johanneberg och Mölndal bra exempel på mötesplatser där kompetens frodas. Mötesplatserna för kompetenser möjliggör för att bättre kunna absorbera teknologiskt kunnande, inom regionen och utom regionen.⁸ För att attrahera kompetens till regionen krävs att näringslivets flaggskeppsområden (dvs. de branscher som sticker ut) agerar draglok. Dragloken erbjuder de mest attraktiva arbetsplatserna, de bästa forskningsmiljöerna och världsledande samarbetsnätverk där offentliga aktörer, näringsliv och utbildnings- och forskningsinstitutioner tillsammans skapar de bästa förutsättningarna för idéer och innovationer att växa regionalt, nationellt och globalt.⁹

Samtidigt som kompetensförsörjningen i regionen förstärks måste de idéer och innovationer som skapas i regionen underhållas för framtidens ändamål. Med andra ord måste investeringsmöjligheter säkras och riskkapital skjutas in i olika delfaser av innovationsprocesser, samt i utvecklingsprocesser som uppstår efter en tänkt marknadsintroduktion. Tankebanan för vad som ska investeras i eller inte, bör ha ett övergripande mål i att värna om miljön, samt omfatta produktionseffektiva processer/varor/tjänster. Det vill säga, att innovationerna inte enbart är produktionseffektiva, utan också miljöeffektiva. Ökad miljöeffektiv produktivitet frigör ekonomiska resurser genom att mer förädlingsvärde skapas per

³ Krugman, P. (1991). 'Increasing Returns and Economic Geography', *Journal of Political Economy*, 99(3):483-489.

⁴ Karlsson, C., Johansson, B., and R. Stough (2001). 'Theories of Regional Endogenous Growth – Lessons from Regional Policies', Springer-Verlag, Berlin-Heidelberg, Germany.

⁵ Karlsson, C., Johansson B., and R. Stough (2005). 'Industrial Clusters and Inter-Firm Networks: An Introduction', *Industrial Clusters and Inter-Firm Networks*, Edward Elgar, Cheltenham, UK.

⁶ Jacobs, J. (1969). 'The Economies of Cities', Random House, NY, USA.

⁷ Warda, P. (2015). 'Knowledge, Location and Trade', JIBS Dissertation No. 101, Jönköping, Sweden.

⁸ Några exempel på skapande av en internationell kunskapsplattform i Göteborgsregionen omfattar forskningsinsatser inom 'Omställning till ett hållbart samhälle', där bland annat fokus riktas på energi, IKT, livsvetenskaper och teknik, materialvetenskap, nanoteknik, produktion, samhällsbyggnad och transport.

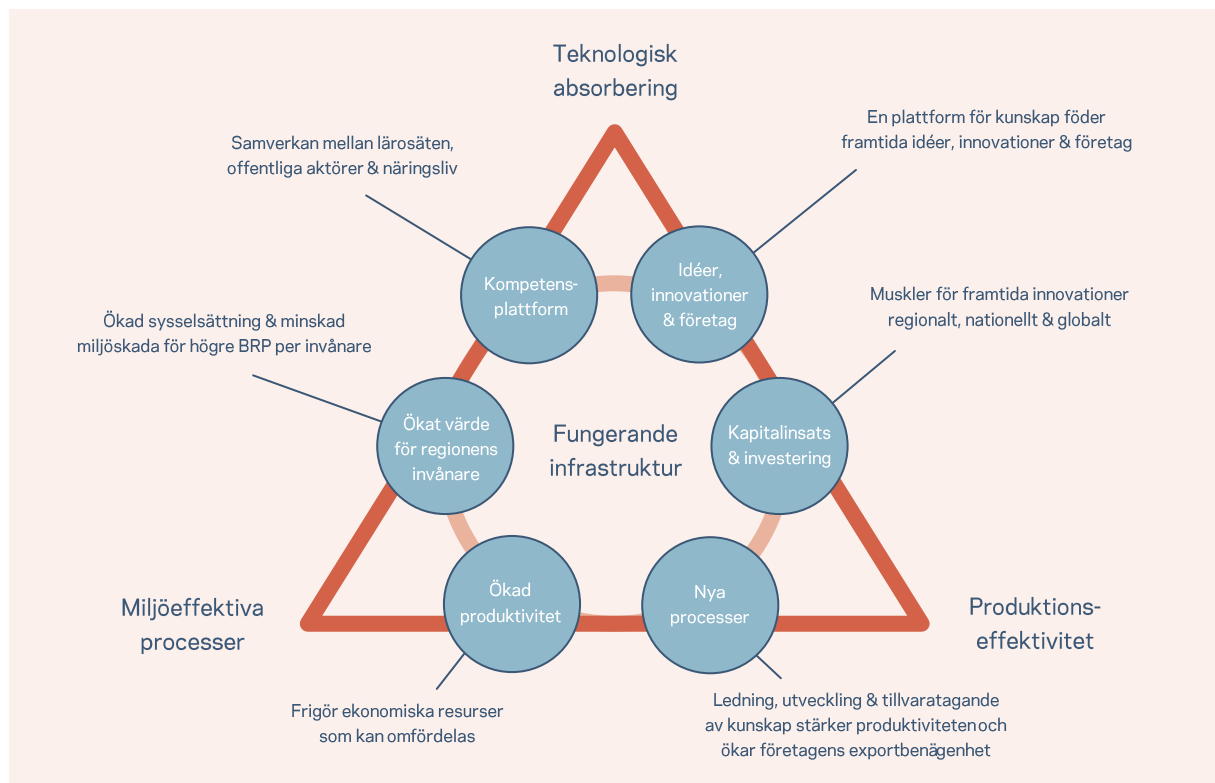
⁹ Gråsjö, U., Karlsson, C., and P. Warda (2013). 'Spatial Knowledge Spillovers within and between European Regions: A Meta-Analysis', *The Innovation Union in Europe*, Edward Elgar, Cheltenham, UK

sysselsatt, samtidigt som kostnaden för miljöförstörelse minimeras. Som ett resultat av ökad miljöeffektiv produktivitet kan de frigjorda ekonomiska resurserna återinvesteras i ny sysselsättning.

En kompetensstock som underhålls väl och som tas fram i samverkan med regionens näringsliv medför att arbetskraftskompetenser kan matchas bättre mot näringslivets sysselsättningsbehov. Hela denna process möjliggör för ökade förädlingsvärden, dvs. frigjorda resurser som skapas utöver använda resurser. Slutresultatet är ett ökat värde för alla regionens invånare i form av mer miljöeffektiva processer/varor/tjänster som förser både nationell och global marknad, ökad sysselsättning, samt en högre kompetensnivå per invånare.

Alla dessa komponenter måste ha en välfungerande infrastruktur med miljöanpassade lösningar. Med välfungerande infrastruktur avses bland annat informations- och kommunikationsteknologi, vatten- och elförsörjning, bostäder och kontor, samhällsfunktioner såsom sjukvård, skola, barnomsorg etc., men omfattar även att trafik för buss, järnväg, hamn och flyg underlättar för olika aktörer att mötas och utbyta idéer, samt för varor och tjänster att komma till och från regionen.^{10,11} Figur 5 visar denna process som en cirkel som ständigt måste underhållas för att uppnå återkommande regional tillväxt över tid.

FIGUR 5 ÅTERKOMMANDE REGIONAL TILLVÄXT ÖVER TID

Mångfald bidrar till starkare tillväxt i storstadsregionerna

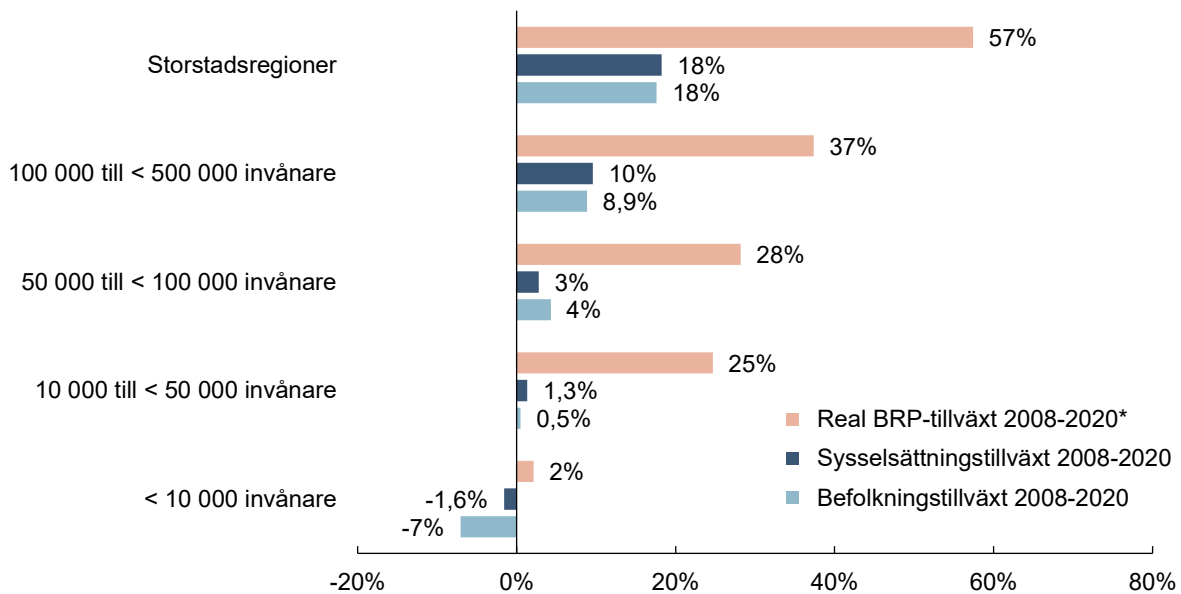
I storstadsregionerna finns en betydligt större mångfald av branscher än på andra håll. 2021 fanns cirka 800 olika branscher representerade i de tre arbetsmarknadsregionerna Stockholm-Solna, Malmö-Lund och Göteborg, att jämföra med cirka 200 branscher i regioner med färre än 10 000 invånare. Storstadsregionerna är därmed inte lika sårbara som de mindre regionerna. Om någon bransch skulle gå sämre och arbetskraft friställs, finns det andra branscher som kan fånga upp den arbetskraften. I en storstadsregion har arbetstagaren fler tänkbara arbetstillfällen inom rimligt pendlingsavstånd. Samtidigt får arbetsgivaren tillgång till ett större rekryteringsunderlag.

¹⁰ Johansson, B. (1993). 'Ekonomisk dynamik i Europa', Liber-Hermods, Malmö.

¹¹ Warda, P. (2013). 'Trends and Patterns in Offshoring in the European Automotive Industry', Entrepreneurial Knowledge, Technology and the Transformation of Regions, Routledge, Abingdon, UK.

Såväl invånare som sysselsatta har under de senaste åren koncentrerats till de större regionerna. Trots Covid-19 pandemin står FN fast vid att urbaniseringen kommer fortsätta en bra tid framåt. I november 2020 visade en rapport från FN att 56 procent av världens befolkning idag bor i urbana områden och runt 2030 väntas denna andel växa till drygt 60 procent. Sverige är inget undantag i denna utveckling.¹² Sedan 2008 har storstadsregionerna ökat sin folkmängd och sysselsättning med 18 procent och bruttoregionalprodukten (BRP) med hela 57 procent. Även regioner med 100 000 till 500 000 invånare har sett en stark utveckling (se Figur 6). I denna kategori ingår en del regioner med högskola/universitet, till exempel Örebro, Linköping, Jönköping, Västerås, Karlstad och Borås. Desto sämre har det gått för regioner med färre än 10 000 invånare, där folkmängden och sysselsättningen har minskat, samtidigt som BRP-tillväxten varit svag. Utvecklingen under 2020, har slagit hårt på alla tre makroindikatorer, oberoende av arbetsmarknadens storlek. Dock ses fortsatt det generella mönstret – att storleken på arbetsmarknadsregionen har betydelse för regional tillväxt.

FIGUR 6 FÖRÄNDRING I MAKROINDIKATORER UTIFRÅN STORLEK PÅ ARBETSMARKNADSREGIONEN

Källa: SCB

* BRP-värden för 2020 är estimerade utifrån utfall för län.

Tillväxtstrategi – förstora arbetsmarknadsregionen

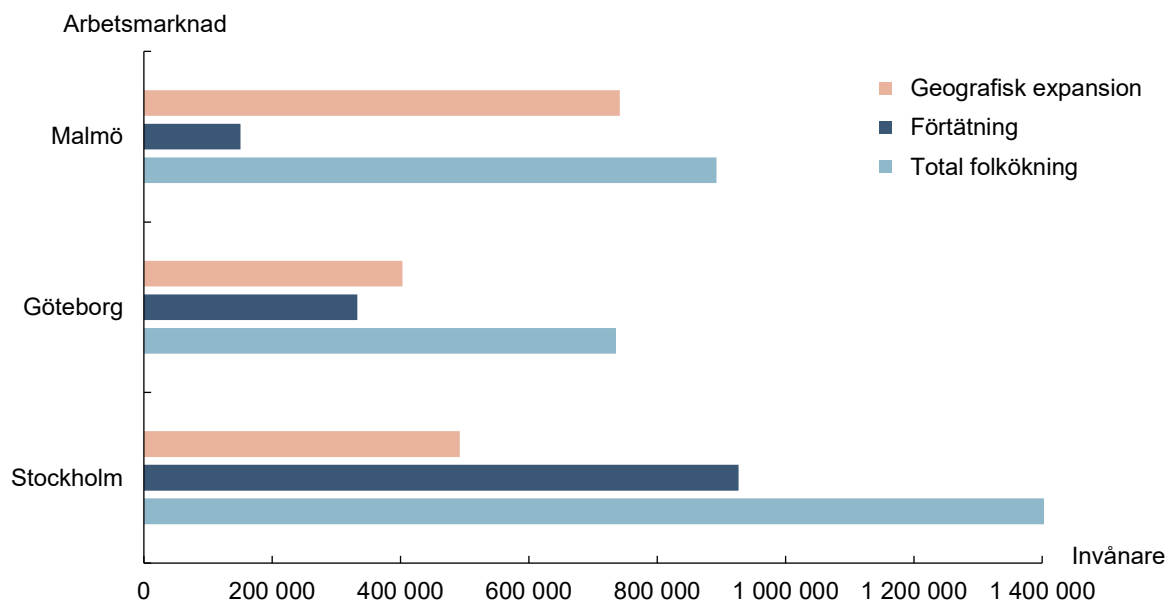
Vår analys av hur de lokala arbetsmarknadsregionerna (LA) i Sverige har utvecklats visar att Göteborgs arbetsmarknadsregion, sedan 1970 och framåt, inte alls växt lika fort som i till exempel Stockholm och Malmö (se Figur 7). Den främsta förklaringen är att infrastrukturen inte erbjuder lika korta restider, vilket medför att vi får en lägre rörlighet på arbetsmarknaden. Omvänt, så finns det nu en stor potential för Göteborgsregionen att förbättra infrastrukturen och därmed också regionens tillväxtförutsättningar. Vi ser tydliga tecken på att så kallad regionförstoring gynnar arbetsmarknaden och med de stora satsningar som nu planeras för Göteborgsregionen ser vi goda möjligheter för regionen att ta del av denna nytta.

Enligt den senaste analysindelningen för arbetsmarknadsregioner (från 2020) består LA Göteborg av 27 kommuner med cirka 1,4 miljoner invånare. Antal personer som arbetar i en annan kommun än där de bor ökar snabbare än antal personer som bor och arbetar i samma kommun. Det är återigen en illustration över att vi arbetspendlar allt längre sträckor. Bland annat ökar pendlingen kraftigt på sträckorna Trollhättan-Göteborg och Borås-Göteborg.¹³

¹² UN- Habitat (2020). 'The World Cities Report 2020: The Value of Sustainable Urbanization', United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat), Nairobi, Kenya.

¹³ Analysindelningen avser LA2020, se bilaga för de kommuner som ingår denna analysenhet.

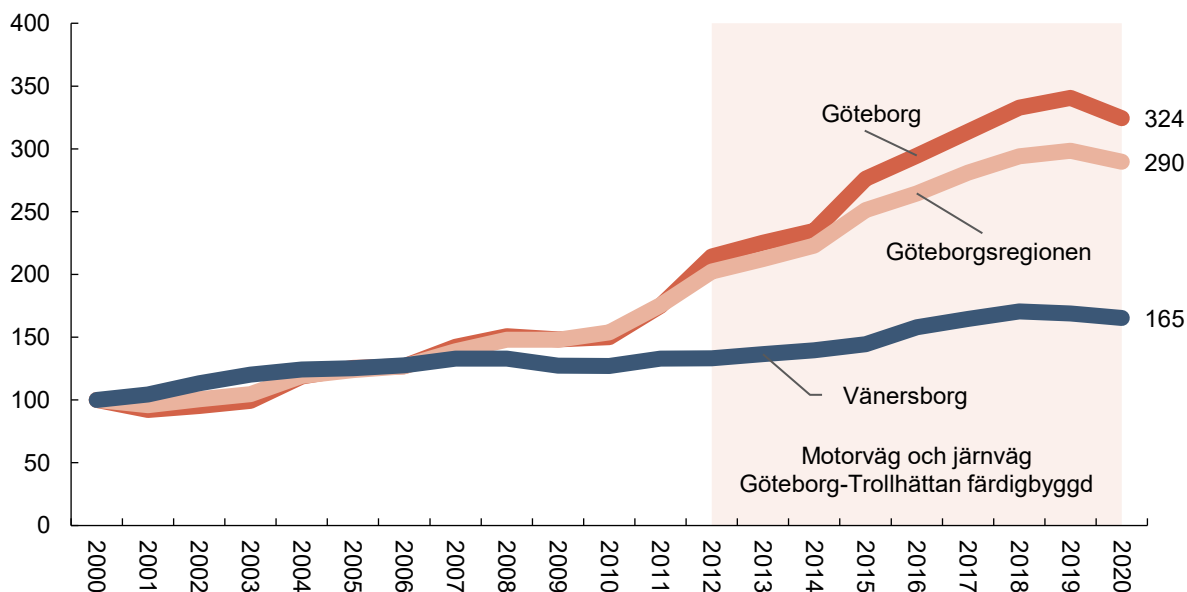
FIGUR 7 FOLKÖKNING I STORSTÄDERNAS LOKALA ARBETSMARKNADER 1970-2021

Källa: SCB

Mellan 2012 och 2020 ökade arbetspendlingen från Trollhättan till Göteborg med drygt 51 procent. Ökningen i pendling från Trollhättan till Vänersborg var nästan hälften så stor som till Göteborg och stannade på 24 procent (se Figur 8). Den nya motorväg- och järnvägsförbindelsen mellan Trollhättan och Göteborg, liksom arbetsmarknadsläget i Trollhättan, ligger sannolikt bakom den starka ökningen. På grund av pandemin så minskade pendlingen mellan 2019 och 2020. Många pendlare i regionen arbetade hemifrån, vilket gjorde att resorna till och från arbetet uteblev. För att LA Borås ska bli en del av LA Göteborg (enligt SCBs definition) krävs att pendlingen fortsätter att öka i samma takt även de kommande 10-15 åren. Då nås den statistiska nivån, men redan idag delar regionerna på en stor del av arbetskraften då cirka 8 700 sysselsatta pendlar i båda riktningar.

FIGUR 8 PENDLING FRÅN TROLLHÄTTAN 2000-2020 (INDEX ÅR 2000 = 100)

Källa: SCB

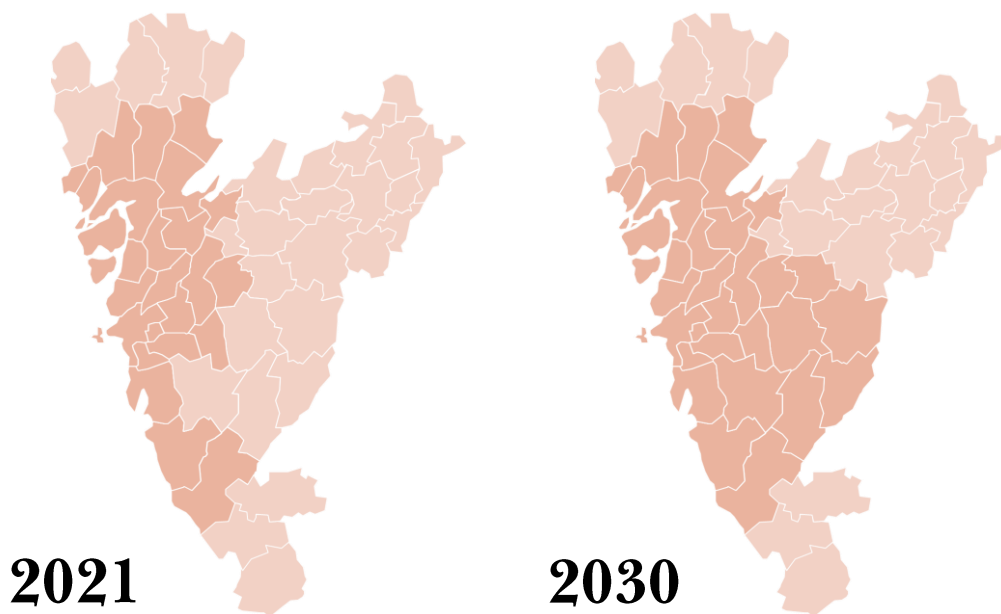

Regionens tillväxt hämmas av en för liten arbetsmarknadsregion. Bättre pendlingsmöjligheter till Borås bidrar till ett större område för företag att rekrytera ifrån. Detta bidrar till en större och mer diversifierad kompetenspool, vilket på sikt ökar produktiviteten. Samtidigt behöver Göteborgs stadskärna förtätas med fler boende och arbetstillfällen för att bli en mer attraktiv motor i en större region.

Med ett tillskott av Borås lokala arbetsmarknad ökar folkmängden i LA Göteborg med 213 000 invånare till cirka 1,7 miljoner. Samtidigt sker enligt befolkningsprognoserna en ökning av folkmängden i många av de berörda kommunerna genom födelseöverskott och ökad inflyttning. Det har medfört att förbundsfullmäktige för Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) antagit en tillväxtstrategi där ett av målen är att LA Göteborg år 2030 ska omfatta 1,75 miljoner invånare. Tillväxtstrategin går under namnet "Hållbar tillväxt".¹⁴ Figur 9 visar LA Göteborg som den ser ut år 2021 och hur arbetsmarknadsregionen ser ut till följd av en geografisk expansion år 2030.

FIGUR 9 LA GÖTEBORG 2021 OCH 2030 ENLIGT MÅLEN I "HÅLLBAR TILLVÄXT"

● Göteborgs lokala arbetsmarknadsregion

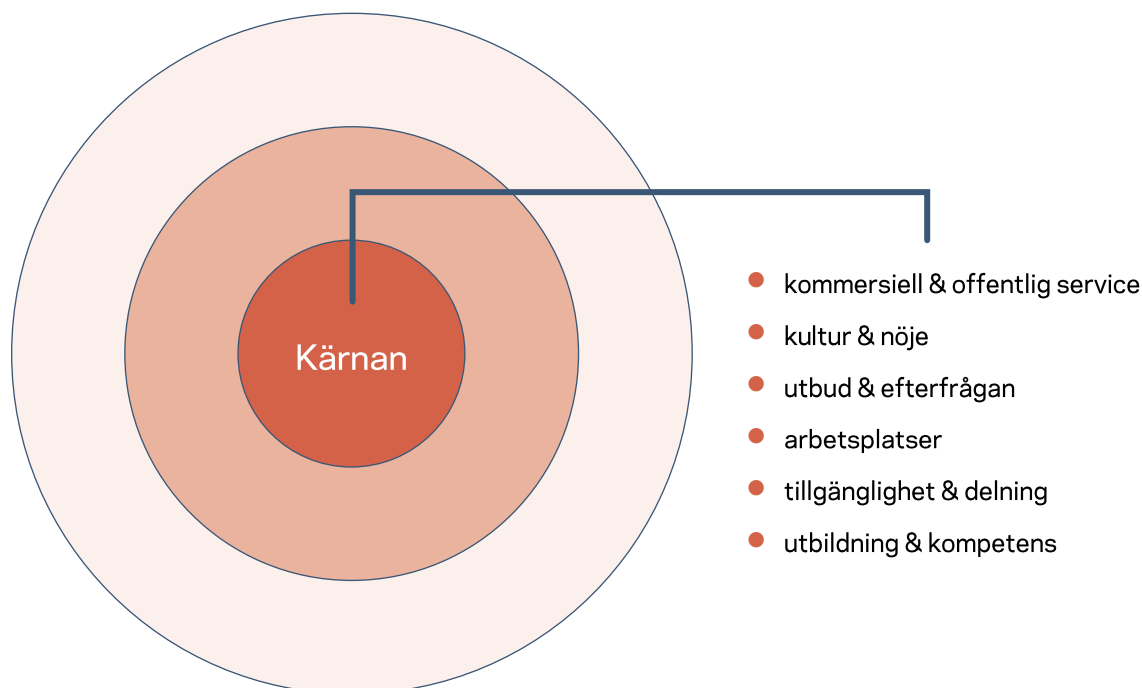
Källa: Business Region Göteborg och GR

Tillväxtstrategi – att stärka Göteborgs stadskärna

Samtidigt som det finns en stor potential i att skapa en större arbetsmarknadsregion så behöver också regionens mest centrala delar, Göteborgs stadskärna, stärkas och utvecklas. Göteborgs stadskärna är navet för Göteborgsregionens och Västsveriges utveckling. Det är viktigt att poängtera att dessa båda strategier, förstoring och förtätning, är starkt beroende av varandra. Utan en större arbetsmarknads-

¹⁴ Göteborgsregionens kommunalförbund GR (2013). 'Hållbar Tillväxt – Mål och Strategier med Fokus på Regional Struktur', antagen av förbundsfullmäktige juni 2013, Förbundsstyrelsen GR, Göteborg.

region minskar möjligheten att skapa en starkare stadskärna och vice versa. Varför är då Göteborgs stadskärnas utveckling så viktig? Jo, för det finns ingen annan plats i regionen där mångfalden av efterfrågan och utbud är så stor som här. I Göteborgs stadskärna finns regionens bästa tillgänglighet och koncentration av utbildning och kompetens, kommersiell service, kultur, nöjen, offentlig service och arbetsplatser. Den mixen skapar unika förutsättningar för tillväxt.

I takt med att näringslivet i regionen blir allt mer kunskapsintensivt kommer allt fler företag att vara beroende av den mångfald och tillgänglighet som Göteborgs stadskärna erbjuder. Därför är en viktig del i strategin att förtäta stadskärnan och erbjuda attraktiva miljöer för både företag och invånare i centrala lägen. Framåt 2030 ska Göteborgs stadskärna förtätas med 45 000 fler boende och cirka 60 000 fler arbetsplatser. För att åstadkomma detta behövs satsningar göras på infrastruktur, arbetsplatser och bostadsbyggande i stadskärnan såväl som i de stråk som förbinder Göteborg med övriga delar av regionen. Flera sådana satsningar pågående inom ramen för det Västsvenska paketet och Älvstaden.

En starkare stadskärna och förbättrad infrastruktur stärker arbetsmarknadsregionen

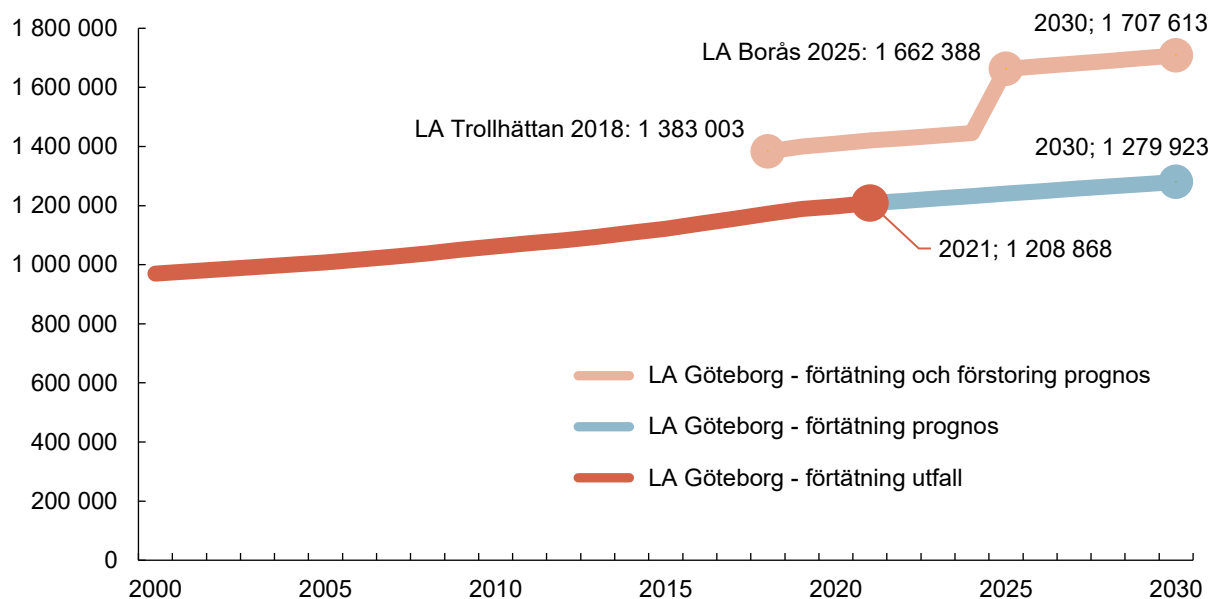
De två tillväxtstrategierna som redogjorts ovan har en dubbel effekt på befolkningstillväxten i LA Göteborg. Samtidigt som Göteborg och kranskommunerna förtätas genom inflyttning och födelseöverskott så växer också dess lokala arbetsmarknadsregion genom att fler söker sig till jobb i regionen. I takt med att infrastrukturen förbättras, Göteborgs stadskärna förtätas och att fler jobb skapas i regionen så väljer allt fler människor att pendla inom arbetsmarknadsregionen.

2015, 2017-2020 var pendlingströskelvärdena för LA Trollhättan innanför den statistiska gränsen för att ingå i LA Göteborg.¹⁵ LA analysenheterna skrivs om var femte år, vilket innebär att nuvarande LA-analysenhet, vilken avser LA 2018, inkluderar LA Trollhättan. Den kraftigt ökade pendlingen över de senaste åren från Trollhättan till Göteborg har därmed gjort att LA Göteborg har förstörats med LA Trollhättans drygt 211 000 invånare. Senare, framåt år 2025 väntas även LA Borås ingå i LA Göteborg. Med LA Borås år 2025 ökar antalet invånare i LA Göteborg med ytterligare cirka 209 000.

¹⁵ I LA Trollhättan ingår Färgelanda, Grästorps, Lysekil, Mellerud, Munkedal, Trollhättan, Sotenäs, Uddevalla och Vänersborg, totalt 9 kommuner.

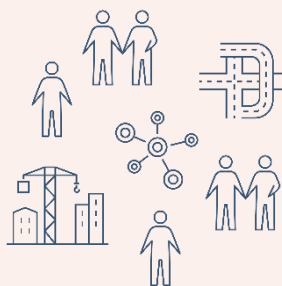
Till 2030 kommer Göteborgs arbetsmarknadsregion att genom förtätning och förstorad arbetsmarknad ha drygt 1 700 000 invånare. Figur 10 visar hur förtätning och förstorad arbetsmarknad kommer att utvecklas inom Göteborgs lokala arbetsmarknadsregion fram till 2030.

FIGUR 10 FOLKMÄNGDEN I LA GÖTEBORG 2000-2021 SAMT PROGNOSEN FÖR ÅREN 2022-2030

Källa: SCB och Business Region Göteborg

Viktiga mål i 'Hållbar Tillväxt'

Tillväxtstrategi

1. Förstorad arbetsmarknad

120 000 nya jobb (2016-2035)

10 000 fler invånare varje år

1 750 000 invånare i LA Göteborg år 2030

2. Stärka Göteborgs stadskärna

45 000 fler boende i kärnan år 2030 (2012-2030)

60 000 fler arbetsplatser i kärnan år 2030 (2012-2030)

3. Övriga regionen

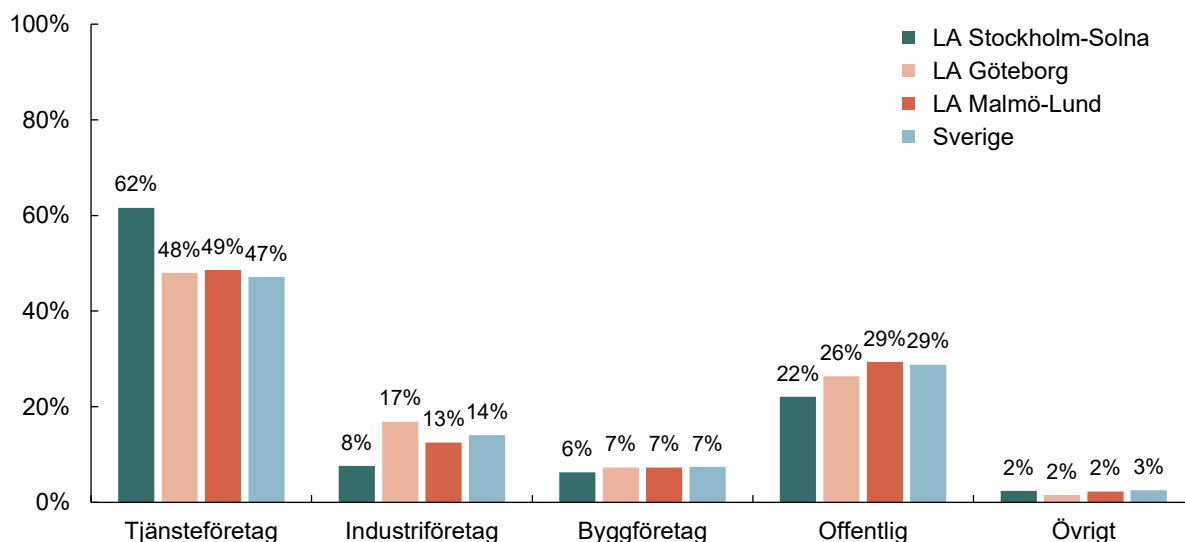
- 135 000 fler boende år 2030 (2012-2030)

- 50 000 fler arbetsplatser år 2030 (2012-2030)

4 Regionens näringsliv – sammansättning och struktur

Genom att studera hur lönesumman är sammansatt får vi en bra bild av branschstrukturen i respektive lokal arbetsmarknadsregion (LA). Vi kan konstatera att branschstrukturen för LA Göteborg, LA Malmö-Lund och Sverige liknar varandra till stor del. LA Stockholm-Solna skiljer däremot ut sig, med en betydligt högre andel lönesumma som kommer från tjänsteföretag och en betydligt lägre andel lönesumma som kommer från industriföretag och offentlig sektor. LA Göteborg har en högre andel lönesumma från industrin. Enligt Figur 11, som avser år 2021, kommer 48 procent av den totala lönesumman i LA Göteborg från tjänsteföretag, medan motsvarande andel LA Stockholm-Solna är 62 procent.

FIGUR 11 SEKTORNS ANDEL AV TOTAL LÖNESUMMA 2021, STORSTÄDERNAS LA REGIONER OCH SVERIGE

Källa: SCB

En mer detaljerad analys av branschstrukturen i LA Göteborg jämfört med riket som helhet visar att följande branscher är mellan 1-3 procentenheter större i LA Göteborg: Företagstjänster, handel, tillverkningsindustri, information och kommunikation, samt transport och magasinering. Branscherna byggverksamhet, utbildning, vård och omsorg samt offentlig förvaltning är däremot 0,5-2 procentenheter mindre i LA Göteborg jämfört med Sverige som helhet.

En viktig aspekt av näringslivsstrukturen i en region handlar om mångfalden av olika typer av företag. År 2021 fanns det i LA Göteborg drygt 157 000 företag med drygt 171 000 arbetsställen. Företagen representerar totalt cirka 95 procent av rikets alla branscher, vilket illustrerar mångfalden i arbetsmarknadsregionens näringsliv. Av Tabell 3 ser vi att LA Göteborg jämfört med övriga storstäders arbetsmarknadsregioner har en något högre andel lönesumma från stora företag och en mindre andel lönesumma från de minsta företagen. Majoriteten av alla företag i LA Göteborg är dock små, men förekomsten av stora kunskapsintensiva företag utmärker och präglar LA Göteborgs näringsliv.

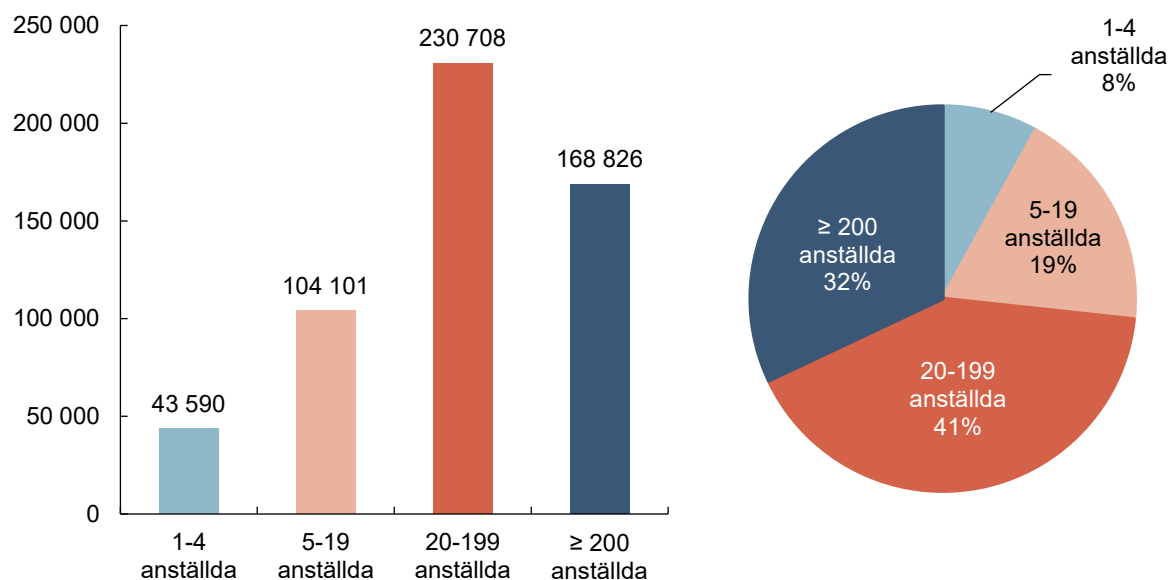
TABELL 3 ANDEL LÖNESUMMA I LA REGIONER 2021, STORLEKSKLASS EFTER ANSTÄLLDA

Anställda	LA Göteborg	LA Stockholm-Solna	LA Malmö-Lund	Sverige
1-9	12,1%	14,0%	12,6%	12,6%
10-49	15,6%	16,7%	15,7%	15,6%
50-199	13,7%	15,5%	14,2%	14,0%
200-	58,7%	53,8%	57,5%	57,8%

Källa: SCB

Det faktum att de största företagen står för cirka 59 procent av arbetsmarknadsregionens lönesumma visar hur viktiga de är. Det är dock intressant att notera att deras andel av regionens anställda inte är lika hög (denna andel är 32 procent). Det innebär att lön per anställd alltså är markant högre i de större företagen, vilket är ett tecken på att de sysselsätter högt specialiserad arbetskraft. Figur 12 visar att företag med 20-199 anställda är de som har flest antal anställda i Göteborgsregionen (41 procent). Totalt sett finns det drygt 547 000 anställda i regionen.

FIGUR 12 ANTAL OCH ANDEL ANSTÄLLDA I GÖTEBORGSREGIONEN 2021, FÖRDELAT PÅ STORLEKSKLASS

Källa: SCB

Beroendet av de största företagen har dock minskat över tid. 2003 stod de 100 största företagen för 22,6 procent av alla anställda i Göteborgsregionen – en andel som 2021 hade sjunkit till 18,7 procent. Ser vi till de tio största företagens andel av totalt anställda över tid så har den minskat med 1,6 procentenheter, från 8,8 procent år 2003 till 7,2 procent 2021. Men fortfarande är storföretagen mycket viktiga för Göteborgsregionen. Allra störst är Volvo Cars med cirka 16 500 anställda (se Tabell 4). Merparten av de största företagen återfinns inom den högteknologiska industrin med stora inslag av verksamhet inom forskning och utveckling.

TABELL 4 GÖTEBORGSREGIONENS 10 STÖRSTA FÖRETAG 2021, EFTER ANTAL ANSTÄLLDA

#	Företag	Ägarland	Antal anställda
1	Volvo Cars	Kina	16 475
2	Chalmers Tekniska Högskola	Sverige	3 275
3	Volvo Lastvagnar*	Sverige	3 225
4	AstraZeneca	Storbritannien	2 775
5	Volvo Technology*	Sverige	2 725
6	SKF	Sverige	2 400
7	Veteranpoolen	Sverige	2 275
8	Lernia Bemanning	Sverige	2 025
9	Ericsson	Sverige	2 025
10	Samhall	Sverige	2 025

Källa: SCB

*Ingår i koncernen AB Volvo som totalt sysselsätter drygt 12 300 personer i Göteborgsregionen.

Stora företag kan också mätas utifrån börsvärde och omsättning. Tittar vi på börsvärde, så är AB Volvo i topp på listan och följs bland annat av investmentbolaget Latour, Volvo Cars samt fastighetsbolaget Balder. Även Getinge, Castellum, SKF, Wallenstam och Vitrolife noterar höga börsvärden.

Bland företagen med störst omsättning är AB Volvo följt av Volvo Cars störst, inte bara i Göteborgsregionen, utan även i Sverige. Därefter följer SKF och Carl Bennet på tredje och fjärde plats. Även Stena-sfären hamnar högt på listan. För såväl börsvärde som omsättning har vi enbart tittat på företag med huvudkontor i Göteborgsregionen.¹⁶

En exportintensiv region

Göteborgsregionen är Sveriges exportnav och flera av regionens stora företag är exportintensiva. Exportföretagen gynnas av att Skandinaviens största hamn och ett av Sveriges bästa logistiklägen ligger just i Göteborgsregionen.¹⁷ Den totala varuexporten från Göteborgsregionen år 2021 uppgick till cirka 248 miljarder kronor, en real uppgång med drygt 11 procent jämfört med pandemiåret 2020. För Sverige som helhet ökade varuexporten också med 11 procent realt mellan 2020 och 2021.

Merparten av Göteborgsregionens varuexport utgörs av "fordon och andra transportmedel" (cirka 116 miljarder kronor) - en bransch som också är störst sett till varuimportvärdet (cirka 39 miljarder kronor). Regionens näst största produktgrupp som går på export är "övriga maskiner och tillverkade varor". 2021 hade fordonsindustrin en real varuexporttillväxt på drygt 8 procent jämfört med 2020, vilket mätt i reala kronor motsvarar strax över 8 miljarder kronor.

Tabell 5 visar de 10 viktigaste destinationerna för regionens varuexportvärde. USA är Göteborgsregionens viktigaste exportmarknad.¹⁸ Sett till real procentuell tillväxt i varuexportvärde så ökar Storbritannien mest. Även när vi mäter tillväxten i reala kronor så ökar varuexporten mest till Storbritannien som mellan 2020 och 2021 stannade vid 3,6 miljarder kronor. Totalt sett är Göteborgsregionens andel av Sveriges varuexport drygt 15 procent. Sett till Göteborgsregionens andel av Västra Götalands varuexport är andelen hela 80 procent.

TABELL 5 VARUEXPORT (I MDKR) TILL GÖTEBORGSREGIONENS VIKTIGASTE MARKNADER 2021

#	Land	Varuexportvärde		Real förändring 2020-2021	
		2021 (mdkr)	mdkr	%	
1	USA	40,8	1,8	4,7%	
2	Norge	30,0	3,2	11,9%	
3	Tyskland	27,8	1,8	7,0%	
4	Kina	21,2	-0,9	-4,1%	
5	Storbritannien	16,0	3,6	28,5%	
6	Danmark	13,9	1,0	7,5%	
7	Finland	13,1	1,8	16,1%	
8	Frankrike	12,3	2,0	19,5%	
9	Nederländerna	10,2	1,7	20,4%	
10	Japan	5,6	0,8	16,3%	
	Göteborgsregionen	247,7	24,7	11,1%	
	Västra Götaland	309,7	32,9	11,9%	
	Sverige	1 604,9	165,0	11,5%	
	Andel av Västra Götalands varuexport	80%			
	Andel av Sveriges varuexport	15%			

Källa: SCB

¹⁶ I Stena-sfären ingår Stena, Stena Metall och Stena Sessan. Koncernen Carl Bennet inkluderar företagen Getinge, Lifco, Elanders, Dragesholm och Symbrio.

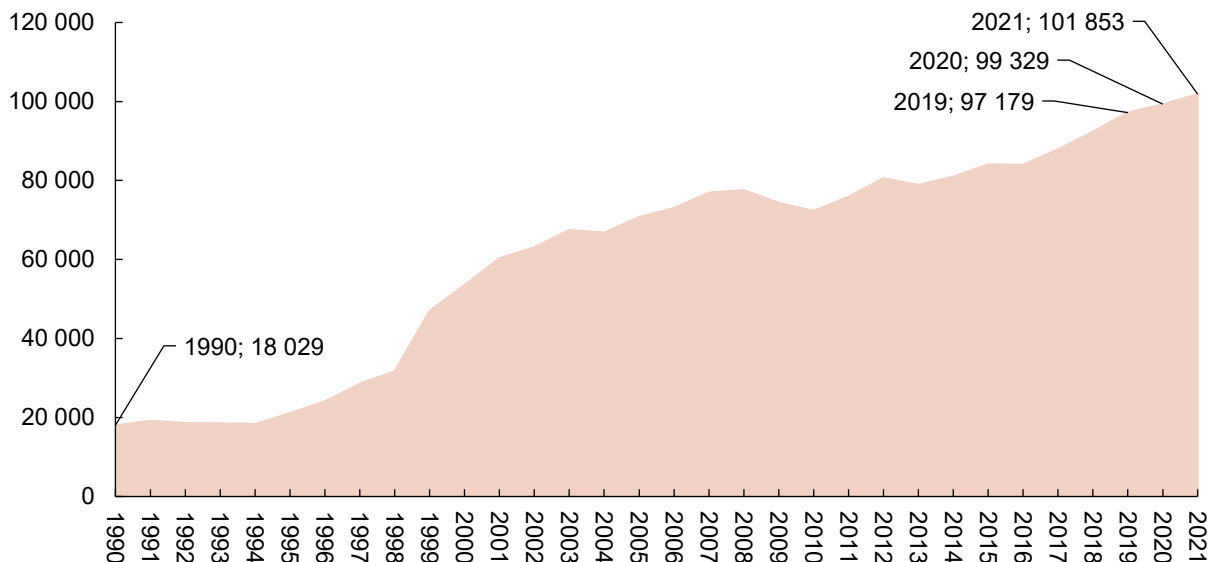
¹⁷ Intelligent Logistik (2022). 'Logistikläget 2021', Intelligent Logistik, Stockholm, Sverige.

¹⁸ Från år 2016 redovisas inte Belgien som destinationsland i SCBs sammanställning av internationell handelsstatistik. Eftersom Volvo Cars har en fabrik i Belgien vet vi att landet hamnar högt upp på topplistan över regionens viktiga exportmarknader.

Var femte anställd arbetar i ett utlandsägt företag

Under 1990-talets reformer skedde en snabb globalisering i näringslivet som bland annat innebar att det utländska intresset för Sverige ökade. I Göteborgsregionen är idag närmare var femte anställd i ett utlandsägt företag. Totalt rör det sig om cirka 102 000 personer. Antalet anställda i utlandsägda företag är mer än fem gånger större år 2021 jämfört med 1990. En tydlig uppgång skedde 1999, när Ford köpte Volvo Cars (se Figur 13). Numera ägs Volvo Cars av Geely, vilket är anledningen till att Kina är det land, bortsett från Sverige, som har flest anställda i Göteborgsregionen. Mellan 2020 och 2021 ökade antalet anställda i utlandsägda företag i regionen med drygt 2 500 anställda (en ökning på 2,5 procent).

FIGUR 13 ANTAL ANSTÄLLDA I UTLANDSÄGDA FÖRETAG I GÖTEBORGSREGIONEN 1990-2021

Källa: SCB

Antalet utlandsägda företag i Göteborgsregionen år 2021 var 2 160. Under 2021 minskade antalet utländska företag i Göteborgsregionen minskade med 1 procent i Göteborgsregionen jämfört med 2020. Norge är det land som har flest antal utlandsägda företag i Göteborgsregionen (se Tabell 6). Finland, Norge och Schweiz stod för den största ökningen i antal utländska företag. Störst procentuell ökning stod Finland för, följt av Schweiz. Utöver norskt ägande är tyskt, danskt, amerikanskt och brittiskt ägande vanligt förekommande i Göteborgsregionen. Vi ser att det är ungefär samma länder som också är Göteborgsregionens viktigaste exportmarknader.

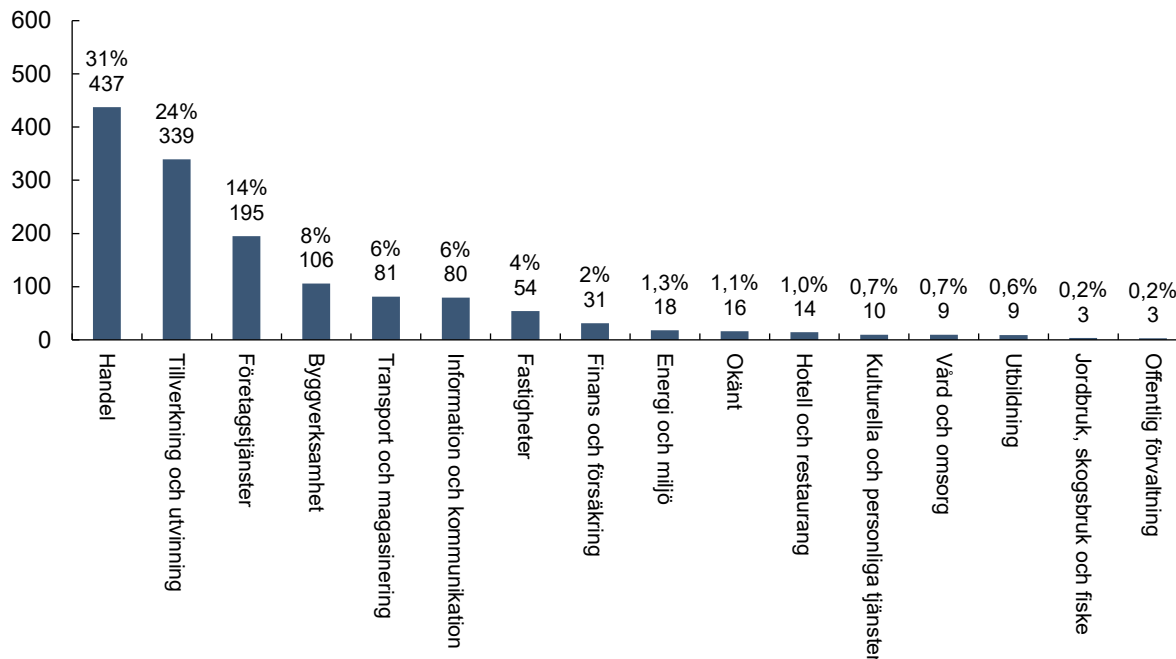
TABELL 6 ANTAL UTLANDSÄGDA FÖRETAG I GÖTEBORGSREGIONEN 2021, TOPP 10 LÄNDER

Land	Antal företag		Förändring	
	2020	2021	#	%
Norge	415	421	6	1,4%
Tyskland	253	253	0	0,0%
Danmark	205	207	2	1,0%
USA	188	184	-4	-2,1%
Storbritannien	148	147	-1	-0,7%
Nederländerna	147	144	-3	-2,0%
Finland	123	130	7	5,7%
Frankrike	120	121	1	0,8%
Luxemburg	115	98	-17	-14,8%
Schweiz	77	80	3	3,9%
Göteborgsregionen	2 182	2 160	-22	-1,0%

Källa: SCB

2020 var den totala omsättningen för Göteborgsregionen omkring 1 406 miljarder kronor. Handel samt tillverknings- och utvinningsindustrin stod för mer än hälften av den totala omsättningen i regionen.¹⁹ Av Figur 14 framgår även att företagstjänster och byggverksamhet står för en stor del av regionens totala omsättning.

FIGUR 14 OMSÄTTNING (I MDKR) SAMT ANDEL AV TOTAL, PER BRANSCH I GÖTEBORGSREGIONEN 2020

Källa: SCB

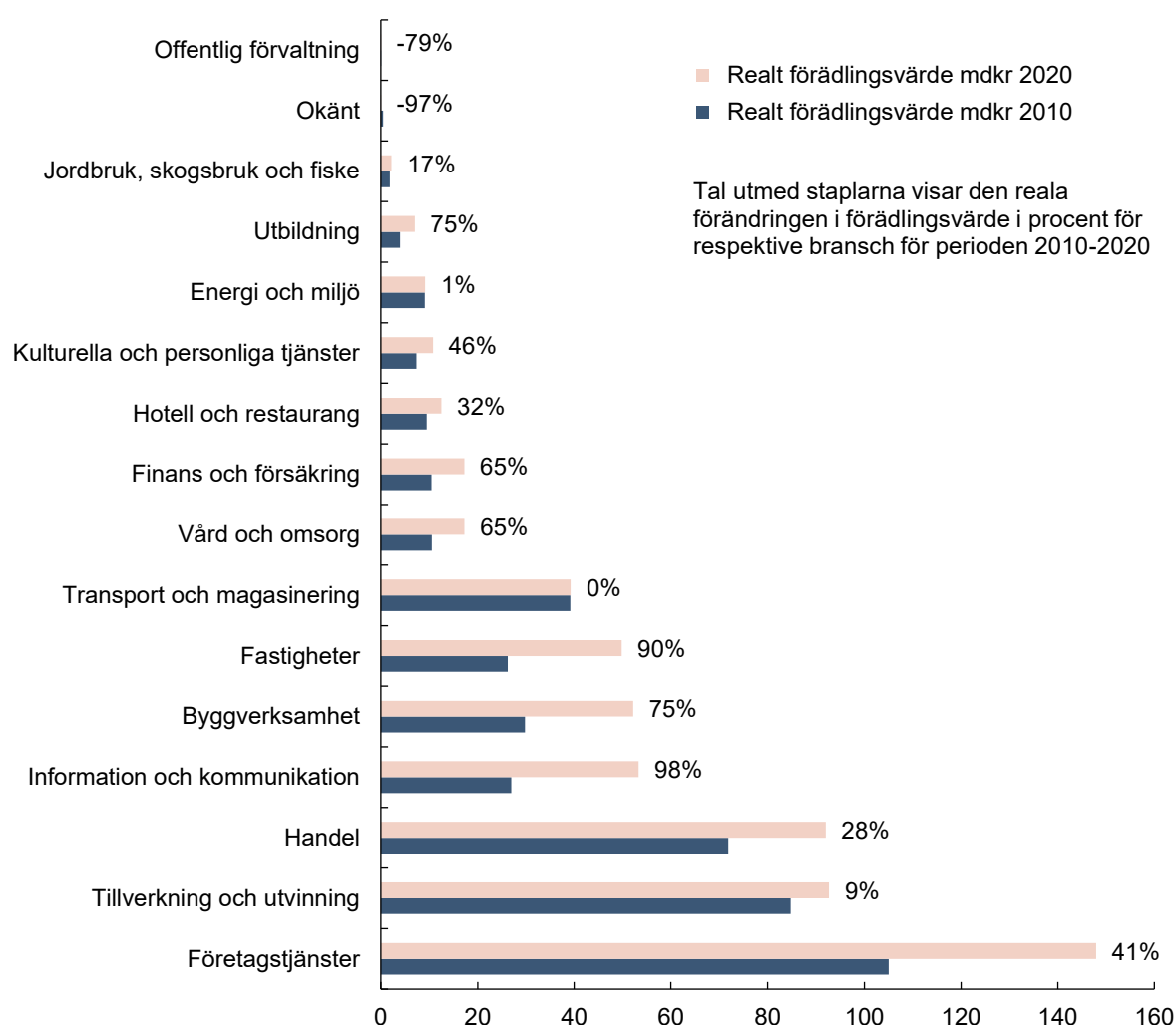
Vilken bransch skapar mest förädlingsvärde i regionen?

Mest förädlingsvärde i Göteborgsregionen skapas inom företagstjänster (se Figur 15). Av regionens samlade förädlingsvärde år 2020, motsvarande 603 miljarder kronor, kom en fjärdedel från företagstjänster (vilket motsvarar drygt 148 miljarder kronor). En anledning till att företagstjänster får en så hög andel är för att företag som Volvo Cars, AB Volvo, AstraZeneca, SKF och Ericsson har företagsenheter som hamnar under SNI-koder som företagstjänster utgör. Det är också ett uttryck på den branschspridning som uppstår när tjänsteinnehållet i de traditionella storföretagen ökar då slutleveranser till kunder blir allt mer avancerade. Företagstjänster följs av tillverkning och utvinning med ett skapat förädlingsvärde på 93 miljarder kronor. Även om handel har den högsta omsättningen i Göteborgsregionen så skapas det betydligt mindre förädlingsvärde inom sektorn. Handeln står för strax under en sjättedel av det skapade förädlingsvärdet, vilket motsvarar cirka 92 miljarder kronor. Detta är också ett tecken på att förädlingen av insatserna inom både företagstjänster och tillverkning och utvinning skapar mer värde när väl kostnaderna för insatserna har räknats bort.

Sett till real procentuell tillväxt sedan 2010 så växer förädlingsvärdet mest inom information och kommunikation (+98%) och inom fastigheter (+90%). Totalt sett har regionens förädlingsvärde ökat med 38 procent realt mellan 2010 och 2020. Om vi istället mäter i reala kronor så är ökningen störst inom företagstjänster vars förädlingsvärde har ökat med hela 43 miljarder kronor sedan 2010. Även branscherna information och kommunikation, fastigheter, byggverksamhet och handel ser en stark ökning i skapade förädlingsvärden under perioden 2010-2020 på mellan 20-26 miljarder kronor realt. För Göteborgsregionen i stort har det samlade förädlingsvärdet 2020 ökat med drygt 166 miljarder kronor jämfört med 2010.

¹⁹ Handelssektorn redovisas här som hela segmentet vilken inkluderar partihandel, dagligvaruhandel, sällanköpshandel, handel med fordon, provisionshandel samt e-handel.

FIGUR 15 REALT FÖRÄDLINGSVÄRDE (I MDKR) PER BRANSCH I GÖTEBORGSREGIONEN, 2010 OCH 2020

Källa: SCB

Hög FoU-intensitet bland regionens företag

Forskning och utveckling (FoU) i företag är enligt flera empiriska teoriansatsstudier en av de främsta faktorerna som driver regional tillväxt.²⁰ En viktig grundsten inom denna teori är att företagen på eget initiativ är med och finansierar forskning som i sin tur ökar företagets möjlighet att förnya sig genom nya idéer som så småningom leder till värdeskapande innovationer för företaget.

2001 bedrevs FoU i egen regi inom den privata sektorn i Västra Götalands län för drygt 28 miljarder kronor (se Tabell 7). Motsvarande insats i Stockholmsregionen (dvs. Stockholms län) landade på 34,8 miljarder kronor. Mätt i andelar av Sveriges totala utgifter 2001 för att bedriva FoU i egen regi inom den privata sektorn motsvarade utgifterna 30 procent för Västra Götalands län och 37 procent för Stockholmsregionen. Efter att FoU-utgifterna 2013 i Västra Götaland minskat till en lägsta nivå under 2000-talet kom företagens FoU-satsningar att ta fart igen under perioden 2015-2019. Mellan 2015 och 2019 ökade Västra Götaland sin andel av Sveriges totala FoU-utgifter i den privata sektorn med cirka 10 procentenheter eller 16 miljarder kronor realt. 2019 kom drygt en tredjedel av Sveriges totala FoU-utgifter inom privat sektor från företagen i Västra Götaland. Västra Götalands andel av Sveriges totala

²⁰ Se bland annat:

Cohen, W. and D. Levinthal (1989). 'Innovation and Learning: The Two Faces of R&D.' *Economic Journal* 99(397): 569-596.

Romer, P. M. (1986). 'Increasing Returns and Long-Run Growth.' *Journal of Political Economy* 94(5): 1002-1037.

Romer, P. M. (1990). 'Endogenous Technological Change.' *Journal of Political Economy* 98(5): 71-102.

Griffith, R., Redding, S., and J. Van Reenen (2003). 'R&D and Absorptive Capacity: Theory and Empirical Evidence.' *Scandinavian Journal of Economics* 105(1): 99-118.

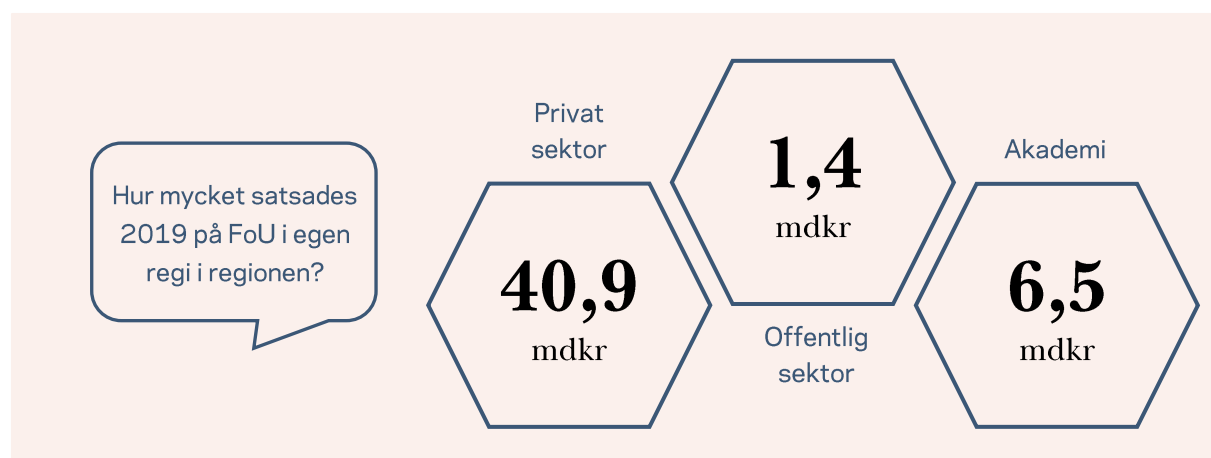
FOU-utgifter i företag är därmed högre än i Stockholmsregionen, vars motsvarande andel ligger på cirka 32 procent. Sett till satsade FoU-kronor per sysselsatt i privat sektor 2019 framstår företagen i Västra Götalands län tillsammans med företag i Östergötland och Blekinge som landets mest FoU-intensiva företag. Cirka 30 000 fler FoU-kronor satsades per sysselsatt i privat sektor i Västra Götalands län jämfört med Stockholms län.

TABELL 7 FÖRETAGENS REALA UTGIFTER (I MDKR) FÖR FOU I EGEN REGI, EFTER LÄN, 2001 och 2015–2019 SAMT FOU-KRONOR PER SYSSELSATT I FÖRETAG 2019

Län	I mdkr realt				kr (2019) per sysselsatt	I % av Sveriges total			
	2001	2015	2017	2019		2001	2015	2017	2019
Västra Götaland	28,2	24,9	36,1	40,9	69 810	30,0%	24,4%	31,3%	33,4%
Stockholm	34,8	40,5	41,2	39,2	39 326	37,0%	39,7%	35,8%	31,9%
Skåne	10,7	10,9	12,6	12,2	29 412	11,4%	10,7%	11,0%	9,9%
Östergötland	5,9	7,8	7,3	11,1	78 172	6,2%	7,6%	6,3%	9,1%
Blekinge	1,0	0,7	0,4	3,7	88 453	1,1%	0,7%	0,4%	3,0%
Västmanland	1,8	2,4	2,5	2,3	27 812	1,9%	2,3%	2,2%	1,9%
Jönköping	0,8	1,5	2,0	2,1	16 828	0,9%	1,4%	1,7%	1,7%
Uppsala	1,7	2,4	2,3	2,0	20 530	1,8%	2,4%	2,0%	1,7%
Örebro	1,1	1,0	1,0	1,5	16 664	1,2%	1,0%	0,9%	1,2%
Gävleborg	1,0	1,4	0,9	1,4	17 132	1,0%	1,3%	0,8%	1,1%
Dalarna	0,6	1,4	1,4	1,3	15 303	0,7%	1,4%	1,2%	1,1%
Norrbottn	0,8	0,8	0,6	1,1	15 040	0,9%	0,8%	0,5%	0,9%
Kronoberg	0,4	2,1	2,7	0,9	13 248	0,4%	2,1%	2,3%	0,7%
Värmland	1,5	0,4	0,9	0,7	9 156	1,6%	0,4%	0,7%	0,6%
Västerbotten	0,5	0,6	0,7	0,7	9 593	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%
Västernorrland	0,3	0,7	0,8	0,6	7 883	0,3%	0,7%	0,7%	0,5%
Halland	0,1	0,4	0,5	0,5	4 881	0,1%	0,4%	0,4%	0,4%
Södermanland	0,9	1,4	1,0	0,3	3 485	1,0%	1,4%	0,9%	0,2%
Kalmar	0,3	0,5	0,2	0,2	3 223	0,3%	0,4%	0,2%	0,2%
Gotland	..	0,0	0,0%
Jämtland	..	0,0	0,0%
Ej regionalt fördelat	..	0,7	0,7%
Sverige	94,0	102,0	115,1	122,7	36 041	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Källa: SCB

Not: Tabellen är sorterad efter högst andel av Sveriges FoU-utgifter 2019. (..) anger att uppgift om FoU-utgifter saknas.

5 Nuläge och utmaningar i strategiska kluster

Nedan följer en sammanställning av nuläget och utmaningar för strategiska kluster i Göteborgsregion. Avsnittet är skrivet i samråd med Business Region Göteborgs branschexperter. Klusterområdena som Business Region Göteborg arbetar med är "Stadsutveckling", "Kulturella och Kreativa Näringar" (KKN), "Information and Communications Technology" (ICT), "Fordon, Transport, Infrastruktur och Logistik", "Life Science", "Maritima Näringar" och "Finans".

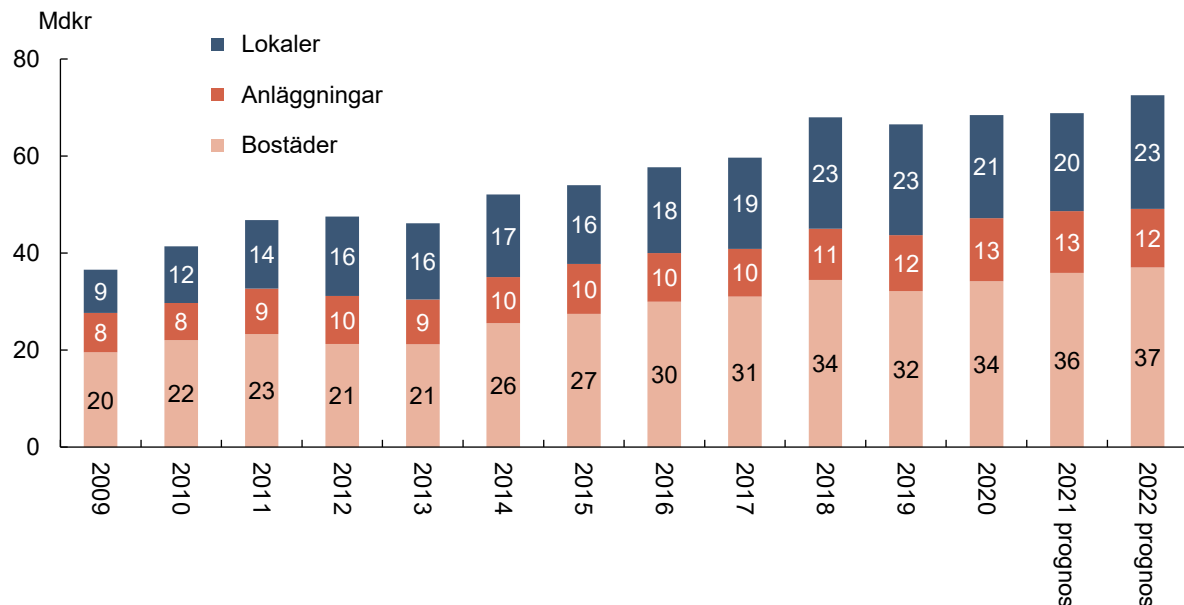
5.1 Stadsutveckling

Nuläge

Göteborgsregionen växer och mellan 2016 och 2035 planeras investeringar på 1 000 miljarder kronor i regionen. År 2035 kan cirka 1,2 miljoner invånare bo i regionen, vilket är en ökning med cirka 100 000 invånare jämfört med idag. Det övergripande målet för Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program är att skapa förutsättningar för minst 100 000 fler jobb mellan 2021 och 2035 i Göteborgsregionen, varav drygt 66 000 inom kommunen. Sammantaget innebär befolknings- och sysselsättningstillväxten stora investeringar – nya stadsdelar växer fram främst i städerna och förortskommunerna, tillgängligheten i regionen förbättras genom en utbyggd infrastruktur och nya verksamhetsområden växer fram. Göteborgsregionen står med andra ord inför – och mitt i – en mycket stor stadsutveckling.

Figur 16 nedan visar hur mycket som investeras i bostäder, anläggningar och kontorslokaler i regionen. I genomsnitt har investeringarna uppgått till cirka 54 miljarder kronor per år sedan 2009. Under 2020 var investeringsvolymen 68 miljarder kronor och investeringsvolymen i Göteborgsregionen bedöms ligga kring 50-60 miljarder kronor varje år fram till år 2035. Denna utveckling innebär att cirka 1 000 miljarder kronor förväntas att investeras i olika bebyggelseprojekt runt om i Göteborgsregionen. Även om den genomsnittliga investeringsvolymen framöver förväntas ligga cirka 20-25 procent över den historiska utvecklingen, så kommer sannolikt investeringsvolymen vara mycket högre vissa år fram till 2035. Givetvis är denna uppskattning en bedömning vars verkliga utfall kan påverkas av en mängd olika faktorer som till exempel marknadsläget, Covid-19 pandemin, cementtillgång, prisökningar i byggmaterial och tjänster kopplade till byggverksamhet, kriget i Ukraina, hur demografien förändras, in- och utvandring, näringslivets omstrukturering och många andra omvärldsfaktorer.

FIGUR 16 REAL INVESTERINGSVOLYM I MDKR I LOKALER, ANLÄGGNINGAR OCH BOSTÄDER I GÖTEBORGSREGIONEN 2009-2020 OCH PROGNOSEN FÖR 2021 OCH 2022

Källa: Byggföretagen

Kommande planerade investeringar och den världsekonomiska utvecklingen kommer under 2022 att vara starkt präglad av Rysslands invasion av Ukraina och de kraftigt stigande energi- och råvarupriserna i krigets kölvatten som bland annat leder till höjda räntor och en mer dämpad omvärldskonjunktur. Bygginvesteringarna i Göteborgsregionen bedöms minska under 2022 och under 2023, när cementbristen beräknas slå till med full kraft, bedöms regionens bygginvesteringar minska ytterligare. Bostadsbyggandet, som ökade under 2021, ligger relativt stabilt under 2022 och vänder ner under 2023. Stigande materialpriser och räntor, bristen av cement, svag utveckling av de reala disponibla inkomsterna samt ett avvecklat investeringsstöd driver framförallt nedgången av bostadsbyggandet.

Tabell 8 visar hur regionens förväntade investeringar på drygt 1 000 miljarder kronor fördelas per typ av projekt från nutid och fram till år 2035. Den största delen av investeringarna förväntas komma till inom bostadsbyggande där drygt 410 miljarder kronor kommer att satsas fram till 2035. En stor del av investeringarna väntas också hamna i flertalet infrastruktur- och logistikprojekt, men även inom industrin.

TABELL 8 FÖRDELNING AV FÖRVÄNTADE INVESTERINGAR (I MDKR) I GÖTEBORGSREGIONEN FRAM TILL 2035

Investeringsstyp	Mdkr
Bostäder (nyproduktion och ombyggnation)	410
Infrastruktur och logistik	130
Industri	130
Handel och nöjen	20
Verksamheter	60
Sjukvård och akademi	40
Andra ospecificerade projekt	210
Göteborgsregionen	1 000

Källa: Business Region Göteborg och Sweco

Regionens i särklass största stadsutvecklingsprojekt är Älvstaden som är samlingsnamnet på de projekt som finns längs älvkanterna i centrala Göteborg. Här ska 5 000 000 m² bebyggas med 25 000 nya lägenheter och 45 000 nya arbetsplatser vid bland annat Lindholmen, Backaplan, Gullbergsvass och Masthuggskajen. Andra exempel på stora projekt är Västlänken, AB Volvos stora kontorsatsning i Lundby samt den planerade batterifabriken i anslutning till Volvos fabrik vid Torslanda. I Gårda byggs just nu flera stora projekt som omfattar framförallt kontor och hotell. I Högsbo planeras för ny blandstad i Södra Änggården med cirka 2 000 bostäder och samt handel och kontorsverksamhet. I Mölndal ska Forsåker ge utrymme åt 3 000 nya bostäder och 4 000 fler arbetsplatser. Ett annat stort byggprojekt i Mölndal är GoCo, där Life Science baserad sektor förväntas flytta in med 7 000 sysselsatta på cirka 100 000 m². Ett nytt hållbart samhälle för 25 000 invånare planeras växa fram i Landvetter Södra, i Härryda, med planerad inflyttning från 2024 och framåt.

Trender och utmaningar

Det finns ett stort behov av mark för verksamheter inom logistik och industri. Enligt en rapport från Business Region Göteborg är behovet av verksamhetsmark i Göteborgsregionen 4-8 miljoner m² fram till år 2035. Efterfrågan de kommande åren kommer framförallt drivas av:

- företag inom mobilitet genom omställningen inom elektrifiering samt följetableringar kopplade till den planerade batterifabriken,
- varuhanterande företag genom ökad e-handel,
- företag inom lättare industri genom hemflyttad tillverkning och utträngningseffekter där verksamhetsområden omvandlas till blandstad.

Sammantaget innebär detta att det finns ett stort behov av ytterligare mark för logistik- och industriverksamhet i Göteborgsregionen för att möta den ökande efterfrågan och möjliggöra för fler

företag och sysselsätta inom regionen. I dagsläget är dock utbudet av etableringsbar mark alltför lågt i förhållande till efterfrågan och utgör idag ett av de allra största hindren för att näringslivet skall kunna växa. Det gäller såväl befintliga näringslivsaktörer som vill expandera verksamheten och nya företag som vill etablera sig i regionen. Initialt handlar det om att ta fram större volymer innan en balans mellan utbud och efterfrågan kan uppnås.

Göteborgsregionen står inför stora förändringar de kommande 20 åren. Byggnadstakten för bostäder ska fördubblas, kontorsbyggnationen har ökat kraftigt och samtidigt läggs enorma resurser på att utveckla regionens framtida infrastruktur. En stor del av investeringsvolymen är fokuserad inom Göteborgs stad, vilket innebär att många projekt ska genomföras på en relativt liten geografisk yta. En del av dessa projekt är relativt fristående och därmed inte särskilt beroende av hur utvecklingstakten fortlöper för andra projekt. Utförandet av andra projekt är helt eller delvis beroende av att andra projekt genomförs. Många delprojekt inom Älvstaden är beroende av att ett antal utbyggnader av järnväg och stomkollektivtrafik realiserar. Västlänken är likaså ett nyckelprojekt som ska vara färdigställt till 2026, vars delprojekt direkt påverkar utvecklingen av exempelvis Centralenområdet och Gullbergsvass. Genomförs inte projekt, eller om förseningar uppstår, kan detta innebära att andra delprojekt helt uteblir eller får förskjutna tidplaner. Komplicerad bygglogistik innebär en annan utmaning när mycket planeras på liten yta.

Business Region Göteborg arbetar med insatser som syftar till att öka kapaciteten och belysa näringslivets långsiktiga markbehov samt arbetar med att attrahera investerare och hyresgäster till de projekt som planeras i Göteborgsregionen.

År 2035 kan cirka 1,2 miljoner invånare bo i regionen, vilket är en ökning med cirka 100 000 invånare jämfört med idag. För att klara denna ökning tillsammans med de befintliga invånarnas behov behöver minst 100 000 fler jobb tillföras. Det ställer också stora krav på samhällsplaneringen och kommunernas förmåga att planera för tillväxt och möta nya behov. Utan nya arbetsplatser och bostäder kommer regionen tappa konkurrenskraft. Behovet av ny verksamhetsmark, framförallt för verksamheter inom industri och varuhantering, är förnärvarande stort.

5.2 Kulturella och kreativa näringar

Nuläge

Kulturella och kreativa näringar (KKN) är ett samlingsbegrepp för branscher med kultur och kreativitet som bärande råvara och inkluderar nio områden: arkitektur, audiovisuellt, bild och form, kulturarv, litteratur och press, litterärt och konstnärligt skapande, mode, reklam och scenkonst.

I Göteborgsregionen finns det cirka 11 000 företag inom KKN, de flesta enmansföretag som utgör cirka 7 000 företag av drygt 11 000 KKN-företag i Göteborgsregionen. De arbetar ensamma, anställer någon eller några vid behov, men vanligare är att det sker genom nätverksbaserat samarbete enmansföretag emellan.

Pandemin har blixtbelyst utmaningar inom de kulturella- och kreativa näringarna som var svåra redan innan pandemins utbrott. Några problem som blivit extra tydliga är den ekonomiska utsattheten som utövar, men också organisationer och arrangörer, lever med. Särskilt drabbade är frilansare, mindre företag och ideella verksamheter. Även internationella samarbeten och utbyten, som är viktiga för såväl konstnärlig utveckling som försörjning, har ställts in under pandemin och kan också i nuläget bli svåra att återupprätta.

Pandemins negativa påverkan för kultursektorn riskerar att kvarstå flera år framöver. Många yrkesverksamma överväger att lämna och flera har redan gjort det. Grupper som till exempel ljudtekniker, som är nödvändiga för sektorn men som inte omfattats av konstnärsstöd, lämnar med långvarigt kompetenstapp. Just musikbranschen är en av de branscher som drabbats hårdast.

Den oundvikliga digitala omställningen påverkar kärnan i distribution och produktion. Övergången till hållbara affärsmodeller kräver både nya tankar och agerande. Ytterligare en sak som har blivit tydlig genom pandemin är näringarnas delaktighetsproblematik. De som stod längre ifrån kulturlivet, inte minst unga och de med utländsk bakgrund, hamnar ännu längre ifrån den idag. Det kan väntas få konsekvenser i rekryteringen till konstnärliga utbildningar som redan innan pandemin brottats med problem kring breddad rekrytering.

Trender och utmaningar

En strukturell tendens inom KKN som vi har sett under Covid-19 pandemin är att fler har startat aktiebolag under pandemin. Det halverade ingångsbeloppet för att starta upp (från 50 000 kr till 25 000 kr) har gjort att en del av de aktörer som tidigare drev enskild firma ställt om till aktiebolag.

Omsättningen i Göteborgsregionen ökar något i KKN-företag med över 250 anställda under 2020 men går ner något i enmansföretagen. Förädlingsvärdet i de båda grupperna följer samma kurva som den i omsättningen.

Antal arbetsställen inom KKN i Göteborgsregionen har gått ner något i enmansföretagen under 2020 jämfört med både 2018 och 2016, men gått upp i företagsstorleken 1-9 anställda.

Antal anställda i de stora KKN-företagen (250+) går ner vid mätningen under 2020 jämfört med 2018, men går samtidigt upp i företagsstorleken 1-9 anställda. En slutsats är alltså att storleken på KKN-företag med 1-9 anställda ökar, i såväl antal arbetsställen och som i antal anställda till skillnad från de andra storleksgrupperna.

De största utmaningarna för branscherna inom KKN ligger som vi nämnt tidigare i omställningen till hållbara affärsmodeller, vilket berör både tjänster och produkter för många av aktörerna inom KKN. Digitaliseringen påverkar både beteendemönster och hur samhällen fungerar. Ytterligare en stor utmaning är ökade skillnader i samhället. Socioekonomiska skillnader, utrikes födda och lågutbildade, men även klyftor mellan land och stad, centrum och periferi etc. Dessa skillnader påverkar vilka som tar plats på arbetsmarknaden och även vilka som söker sig vidare till konstnärliga utbildningar.

Business Region Göteborg (BRG) samlar kulturella och kreativa näringar för samtal och samverkan genom mötesplatser som Pecha Kucha och Forum för kulturella och kreativa näringar. BRG driver öppna innovationsprocesser där kulturella och kreativa näringar möter andra branscher för att tillsammans ta sig an samhällsutmaningar utifrån FN:s 17 globala mål. Vi driver hållbar omställning i modebranschen och vi hjälper utövare inom kulturella och kreativa näringar med kunskapsutveckling i entreprenörskap, export och affärsutveckling. BRG är också engagerade i klusterinitiativ på strategisk nivå som ADA, Visual Arena och Brewhouse. Vi driver stadsutveckling, för och med hjälp av kulturella och kreativa näringar, där fokus är på Västra Nordstan.

5.3 Information and communications technology (ICT)

Nuläge

ICT har en stark ställning i Göteborgsregionen med ledande verksamheter inom flera styrkeområden. Bland annat leds Ericssons utveckling av 5G från Göteborg och Sveriges nationella center för artificiell intelligens, AI Sweden, finns på Lindholmen. Inom regionen finns även andra starka områden inom ICT såsom cyber security, mobility, smart manufacturing samt visualization and gaming. Med drygt 6 000 ICT-företag och omkring 30 000 ICT-specialister är ICT en av de största branscherna i regionen.

Både Chalmers Tekniska Högskola och Göteborgs Universitet bedriver forskning och utbildning inom ICT, dessutom har Göteborgs tre science parks, Lindholmen, Johanneberg och Sahlgrenska, olika projekt som stärker ICT-utvecklingen i Göteborgsregionen. Regionen har även ett flertal samarbeten som öppet och ärligt delar med sig av kunskap och erfarenhet för att driva sitt unika område framåt.

I nuläget råder det hård konkurrens om ingenjörer då efterfrågan i många fall överstiger tillgången. Som en konsekvens av bristen söker sig flertalet företag till utlandet för att rekrytera kompetens.

Trender och utmaningar

ICT täcker ett omfattande område och några av de viktigaste trenderna och utmaningarna vi ser just nu redovisas här.

Digitalisering

Digitaliseringen är numera en naturlig utveckling i hela samhället. Covid-19 pandemin skapade en vana vid att arbeta var som helst och när som helst, samtidigt ökar e-handeln inom de flesta branscherna och AI har möjliggjort för nya affärsmodeller att form. Det starka behovet av att minska klimatavtrycket och efterfrågan på en cirkulär ekonomi från kunder och samhället i övrigt driver på den digitala utvecklingen ytterligare. För de företag som lyckas med den digitala transformationen finns goda möjligheter till att automatisera sina processer, optimera verksamheten och att utveckla erbjudanden genom att samla in större mängder av kunddata. En stor utmaning är att skapa en säkerhet hela vägen från det egna systemet till slutkunden, likaså är förmågan att vara flexibel i en allt snabbare teknologisk utveckling avgörande.

Cyber Security²¹

I takt med att alltmer enheter blir uppkopplade ökar behovet av att skydda sig dramatiskt. Från 2020 till 2021 ökade antalet cyberattacker i Europa med 63 procent, motsvarande siffra i USA var 100 procent. Även i Sverige såg Coop under sommaren 2021 sitt kassasystem slås ut och butikerna fick stänga på grund av en cyberattack mot det amerikanska mjukvaruföretaget Kaseya. De fem huvudtrenderna inom cyber security idag rör bland annat: i) att pandemin har gett upphov till ett arbete hemifrån och skapat sårbarheter i nätverket, nytt beteende och förväntningar på IT-infrastruktur, ii) ransomware-attacker blir vanligare, mer organiserade och expanderar i stor omfattning, iii) fler IOT-enheter ökar de potentiella ytorna som är sårbara för attacker, iv) cybersäkerhet är på väg att bli en avgörande faktor för partnerskap och leveranskedjor, v) brådskande säkerhetslösningar ökar i takt med att företagen ser det som en ökad risk och prioritering.

Marknaden för cyber security beräknas öka med 10 procent årligen fram till 2026. Det finns över 400 etablerade företag i Sverige som arbetar med cyber security, där några av de största finns i Västsverige, bland annat Ericsson, Saab och Combitech.

5G-uppkoppling och Internet of Things (IOT)

2018 satte Telia och Ericsson upp det första 5G-nätverket i Sverige. Nu kommer det att rullas ut på bred front och målet är att nå 99 procent av Sveriges befolkning fram till 2025. Snabbheten i 5G (som är cirka 10 gånger snabbare än 4G) kommer att ha en avgörande påverkan på flera branscher och vårt sätt att

²¹ Business Sweden.

leva. Inom mobilitet kommer 5G att påskynda utvecklingen av smart infrastruktur och autonoma fordon. Mediekonsumtionen kommer att påverkas med ännu fler möjligheter till 'on-demand' och nya tjänster.

Det kommer ges avgörande möjligheter till utvecklingen av IOT, både privat och industriellt. Vi kommer att få ett alltmer uppkopplat hem och möjligheterna till att använda AR och VR i vardagen. Inom industrin kommer en förbättrad uppkoppling bland annat att underlätta övervakning och automatisering. Detta i sin tur skapar möjlighet till insamling av stora mängder data från till exempel sensorer som genom AI kan bearbetas för värdefull information, effektivisering och utveckling.

Inom kirurgin finns redan lyckosamma test av operationer som genom 5G-uppkoppling kunnat utföras med kirurg vid en dator och en robot som utförare. Vi kommer också sannolikt få se fler robotar som "kollegor" för att utföra enklare arbetsuppgifter.

Artificiell Intelligens (AI)²²

AI har bara påbörjat sin väg mot att vara den mest transformativa teknik som människan någonsin utvecklat. Det är svårt att överblicka hur, maskinernas möjlighet att fatta beslut snabbare och mer korrekt än människor har kapacitet att göra, kommer att påverka samhällsutvecklingen men man kan vara säker på att det blir omvälvande. Några trender inom AI just nu är: i) att tidigare rädsla för att AI ska ersätta mänskliga medarbetare har ersatts av en tydlig trend där människan jobbar tillsammans med maskinen och därigenom ökar på sin kompetens, ii) språkmodellerna (som gör det möjligt för människor och maskiner att förstå varandra) blir allt större och språken mer, vilket gör det lättare för människa och maskin att förstå varandra, iii) i kampen för cyber security kan AI till exempel analysera nätverkstrafik och lära sig att känna igen mönster som tyder på skadliga avsikter, iv) för att fler ska kunna förstå och använda AI kommer vi att se enklare gränssnitt, även om systemet bakom blir allt mer komplicerat, v) AI kommer att vara hjärnan till framtidens självkörande fordon och kommer i stort att påverka hur möjligheten till mobilitet ser ut i framtiden, vi) AI kommer att kunna användas i många nya, väsentliga områden. Ett bra exempel på detta är det amerikanska företaget Peptone som har utvecklat en algoritm för att räkna ut hur proteiner beter sig och aggregeras i människokroppen, detta påskyndar i sin tur utvecklingen av nya vacciner, vii) utvecklingen av AI kommer att bli mer strategisk för att istället möta marknadens behov.

Virtual Reality (VR) och Augmented Reality (AR)

Användandet av VR och AR har accelererat de senaste åren, både på den privata scenen och i näringslivet. Ett av de mest uppmärksammade fallen var lanseringen av Pokemon Go där AR gjorde att man kunde "jaga monster" i verklig miljö. Samma teknik används idag av detaljhandeln där AR till exempel kan hjälpa kunden att visualisera sitt hem innan köp av möbler.

Man ser också redan hur VR kan användas inom vården för virtuella operationer i utbildnings syfte, för att bromsa progressiva sjukdomar och även minska lidandet vid behandlingar. En tydlig trend är skapandet av Metaverse (virtuella 3D-världar för social samvaro), där möjligheten finns att skapa avatarer. Det kommer påverka hur människor interagerar med varandra i olika privata sammanhang, men ger också helt nya möjligheter till att hålla realistiska möten och konferenser utan att fysiskt träffas. VR har hittills mest upplevts genom ett headset. Utvecklingen av glasögon och till och med linser för en virtuell eller förstärkt verklighet går dock fort, här kan man också få relevant information utan att titta på en annan enhet med hjälp av spårning av ögon, ansiktsuttryck och gester.

Halvledare

Bristen på halvledare i spåren av Covid-19 pandemin gav Europa ett bryskt uppvaknande av hur exponerad man är mot i första hand Asien som har en mycket dominant ställning gällande produktion av halvledare. Detta har gjort att EU lanserat ett stödpaket i European Chips Act som ska återuppbygga den inhemska chiptillverknings inom EU. 15 miljarder euro – drygt 150 miljarder svenska kronor – ska göras tillgängligt för att stärka pågående forskning och utveckling. Totalt hoppas EU-kommissionen att med offentliga och privata medel få loss 43 miljarder euro, knappt 450 miljarder kronor, under de kommande åren. Det amerikanska företaget Intel planerar dessutom att bygga två avancerade halvledarfabriker i tyska Magdeburg. Det är en del av företagets nya Europasatsning där ca 80 miljarder

²² Forbes (2021), 'The 7 Biggest Artificial Intelligence (AI) Trends In 2022'.
Siliconrepublic (2021), '5 AI and machine learning trends to watch in 2022'.

euro skall investeras i Tyskland, Italien, Frankrike och Spanien. Intel vill på det här sättet skapa ett ekosystem för halvledare i Europa. Samtidigt bygger den koreanska marknadsdominanten TSMC en helt ny fabrik i Arizona för att komma närmare marknaden i Nordamerika. För västsvenska företag innebär det nya möjligheter att med avancerad teknik bli en del av de nya satsningarna inom EU.

Kompetensbrist

En stor utmaning idag inom ICT är den rådande kompetensbristen på ingenjörer. Ingenjörbristen inom ICT påverkar företagens affärsplaner, möjlighet till utveckling och i slutändan Göteborgsregionens innovationskraft. För att hantera utmaningen med ingenjörbrist behöver akademien hänga med i de snabba tekniskskiften som sker för att utbilda framtidens arbetskraft med rätt kompetens. På kortare sikt kan man också arbeta med kompetenshöjande utbildningar för redan yrkesverksamma.

Göteborgsregionen måste fortsätta att jobba med sin attraktionskraft för att tillsammans med företagen locka de mest kompetenta ingenjörerna från andra länder, dessutom är det viktigt att myndigheterna underlättar för denna kompetens att etablera sig själv och sin familj i Sverige.

Business Region Göteborg (BRG) är engagerade i många projekt för att stärka ICT-klustret, dels som delägare och påverkare till stadens tre science parks (Lindholmen, Johanneberg och Sahlgrenska), dels som aktiva styrelsemedlemmar i olika nätverk såsom Telematics Valley, Great och Rymdforum. BRG arbetar också proaktivt genom kunskap och kontakter för att attrahera nya ICT-företag till regionen, samt med att utveckla befintliga ICT-företag. Under 2022 gjordes en specifik satsning på mindre och medelstora tech-bolag. Genom etableringen av området "The Yard" på Lindholmen har en spännande och unik miljö skapats för tech-bolag att nätverka med andra och samtidigt bedriva sin verksamhet.

5.4 Fordon, transport, infrastruktur och logistik

Nuläge

Fordonsindustrin, transport- och logistikbranschen står för en betydande del av Göteborgsregionens näringsliv. Bland annat har fordonsindustrin drygt 36 000 anställda fördelat på 220 arbetsställen i regionen. En koncentration av arbetstillfällena finns i 19 större bolag och därutöver många mindre bolag. Sveriges två största företag, sett till omsättning, AB Volvo och Volvo Cars har sitt huvudkontor och betydande forskning och utveckling i regionen. Logistik- och transportverksamhet har också en betydande branschverksamhet i Göteborgsregionen. Med Göteborg som Sveriges logistiknav är logistikbranschen sett över tid vårt största branschsegment.

Fram till Covid-19 utbrottet uppvisades en fortsatt stark regional branschtillväxt inom fordonsindustrin och försäljningsrekord från flera företag i ljuset av den högkonjunktur som bestått sedan hösten 2015. Regionens fordonsindustri står för drygt 60 procent av landets samlade fordonsexport och 61 procent av Sveriges totala FoU-investeringar inom branschen. Covid-19 pandemin innebar en djup konjunktursvacka, men med en snabb återhämtning där delar av industrin idag är tillbaka på rekordnivåer. Liksom under pandemin sliter industrin med fortsatt långa ledtider på vissa insatsvaror, i synnerhet halvledare.

Logistik- och transportbranschen har inte berörts på samma sätt som industrin. Transportvolymerna har bara delvis påverkats av Covid-19 utbrottet. E-handels utveckling fortsätter med en ökning av lokal distribution. Under 2020 sker en stor mängd logistiketableringar i Göteborgsregionen.

Fordonsindustrin står både i ett tekniskskifte till mer hållbara mobilitets- och transportlösningar, ett kompetensomställningsbehov för att möta tekniskskiftet och den globala konkurrensen också från ICT-bolag som gör sitt intåg i branschen. I Sverige handlar det om runt 40 000 ingenjörer, därtill personal till produktion, försäljning och eftermarknad som har ett kompetensomställningsbehov när man går över till nya sätt att sälja och ha en kontakt med sin kund under fordonets livscykel. Därtill sker en konsolidering i marknaden, vilket bland annat Geely är ett exempel på. Troligtvis kommer större bolag lättare kunna hantera den stora omställning som fordonsindustrin står inför, med ett historiskt skifte mot elfordon, självkörande fordon och så kallade mobilitetstjänster, där olika slags fordonsdelningstjänster spås vara

framtiden och det individuella ägandet väntas minska. Det innebär även att det kan finnas färre fordonsföretag i framtiden och att växa genom sammangående och att bredda sig genom att bli mer av ett heltäckande transportföretag, snarare än att täcka ett enskilt segment, som bilföretag, är modellen.

Även inom de tyngre transportmedelslösningarna; lastbilar, bussar, anläggningsmaskiner, sker ett teknikskifte och ökat samarbete som följd, där branschen håller på att skifta om till både batterifordon med sladdladdning och drivmedel som vätgas. Sverige har målet om klimatneutralitet 2045 och EUs målbild är 2050. Med det följer storskaliga satsningar manifesterade inom EUs gröna giv och kommande ramprogram. I Sverige skulle två tredjedelar av alla lastbilstransporter kunna elektrifieras och drastiskt minska klimatavtrycket, givet att de kör mindre än 300 km per dygn. Något som passar bra med ett batteridrivet alternativ lite beroende på transportarbetet. Men det kommer behövas stora investeringar i en infrastrukturbyggnad för vägel och vätgas för att bygga upp ett sådant transportsystem.

Inom den maritima sektorn sker också en utveckling mot elektrifiering, i allt ifrån fritidsbåtssegmentet till färjetrafik och även den lite tyngre sjöfarten påverkas av teknikskiftet. Transportlösningarna kommer anta de drivmedelslösningar som ger bäst ekonomi och miljönytta. Drivlinan löser inte allt, utan transporteffektiviteten måste bli bättre. Med Sveriges sikte på att bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer genom att få bort alla utsläpp av växthusgaser till 2045 (ett av delmålen är att CO₂-utsläppen ska reduceras med 70 procent till år 2030 från inhemska transporter), satsar Trafikverket 290 miljoner kronor under 12 år på Closer, som är nationell arena för ökad transporteffektivitet. Closer tilldelades 2019 uppdraget att bygga upp forsknings- och innovationsprogrammet Triple F (Fossil Free Freight), som fokuserar på ett fossilfritt godstransportsystem. In på 2022 är satsningen fortsatt igång.

Fordsonsklustret fortsätter att växa. Nya satsningar på Cyber Security, AI, och initiativet Swedish Electric Transport Laboratory (SEEL) är exempel på det. SEEL fick under året klartecken av EU att klassificeras under Important Projects of Common European Interest (IPCEI), vilket initierade Energimyndigheten att satsa närmare 600 miljoner svenska kronor på att bygga upp ett världsledande elektromobilitetslabb för forskning och utveckling på området. Industrin går in med samma belopp i elektromobilitetslabbet och garanterar att nyttja anläggningen, vilket ger en total satsning på närmare 1,2 miljarder kronor. Merparten av satsningen sker i Göteborg. Elektromobilitetslabbet kommer husa ett internationellt center i världsklass och kommer vara en av få liknande anläggningar i världen, där internationella aktörer kan samverka kring metodutveckling, testning, forskning och utveckling.

Trender och utmaningar

En global ökning av antal människor som bor i städer ställer krav på nya transportlösningar, delad och kombinerad mobilitet:

- Ökad urbanisering skapar nya transportbehov.
- Ökat transportarbete och utsläpp ställer krav på omfattande klimatåtgärder inom branschen.
- Nya mobilitetstjänster med inslag av mer kundcentrerade lösningar anpassade både för person och godstrafik dyker också upp samt så ses en ökad grad av delningstjänster. I Sverige liksom internationellt syns en utbyggnad kring mikromobilitet, cykelpooler och abonnemangslösningar för cykel, även som träningsredskap och för nya godstransportlösningar.
- E-handelns utveckling och kunddrivna logistik. Med mindre sändningar som ska levereras snabbare ställs det nya krav, inte minst med koppling till stadsutveckling och infrastruktur. Idag pratar man om kommande behov av så kallade 'instant deliveries', där leverans sker inom 2 timmar från order.

Teknologiska genombrott sker på en mängd områden vilket påverkar branschen:

- Aktörskartan ritas om, volymen kundrelationer, samt data och IT-säkerhet ökar i betydelse.
- Parallellt sker betydande teknologiska framsteg inom elektrifiering, digitalisering, uppkoppling och automatisering, liksom en ökad effektivisering, bland annat genom ökade fyllnadsgrader. Denna utveckling förutspås minska totalkostnaderna för transportarbete, vilket har en stor betydelse för en transportbransch med små marginaler.
- De stora företagens tillgång till framgångsrika innovationsekosystem, med startups inom den nya tekniken (uppsbackade av kapital och testbäddar för att kunna utveckla sina lösningar både i digitala miljöer liksom fysiska) blir allt viktigare. Också betydelsen av att utveckla branschöverskridande

lösningar ökar då tekniksiftena många gånger är systemsiften som utmanövrerar gamla affärsmodeller och ökar behovet att etablera nya samarbeten. Cirkulära affärsmodeller med miljöfokus, såväl social som ekonomisk hållbarhet blir allt viktigare.

Covid-19 pandemin, samt den geopolitiska situationen och maktkampen mellan USA och Kina påverkar den europeiska fordonsindustrin och dess underleverantörer:

- Accelerering sker mot ny teknik, samtidigt har många leverantörskedjor brutits och nya behövt etableras.
- En konsolidering sker inom branschen där allt fler tecken pekar på att 'partnerskap är det nya ledarskapet' i sättet för de traditionella fordonsbolagen att möta en konkurrens från nya aktörer på marknaden och klara finansiera upp teknikomställningen samt möta miljökraven.
- Intåget av flera kinesiska elfordon på den europeiska marknaden, producerade och utvecklade i Kina, där det i Europa sammantaget inom loppet av 5 år förutspås att 350 elbilsmodeller kommer lanseras varav några kinesiska modeller, kan komma att påverka flera av de stora fordons-tillverkarna i hårdare konkurrens, inte minst inom småbilssegmentet.

En stor kompetensomställning, där tekniksiften kan bidra till en ökad arbetslöshet i Europa, Sverige och Göteborgsregionen:

- Kompetensförsörjningen inom de nya teknikområdena och kompetensomställningen av personal är enskilt en av de största utmaningarna inom branschen och som kan få stora effekter på regional och nationell tillväxt, även indirekt sett till branschens betydelse.
- Inom transportbranschen finns ett långsiktigt behov av chaufförer. I operativ verksamhet såsom industri, terminaler och lager finns en stor mängd arbetstillfällen med lägre utbildningskrav. Dessa behöver matchas mot den ökade arbetslösheten och samhällets utanförskapsproblematik.
- För logistikbranschen ses en ökad rationalisering, där många arbeten automatiseras, vilket framåt kan komma att påverka arbetstillfällen. Enligt en stor europeisk undersökning förutspås digitaliseringen minska antalet befintliga arbetstillfällen, av dem som finns idag, med mellan 30-70 procent beroende på arbetskategori.

Business Region Göteborg (BRG) hjälper aktörer verksamma inom fordon, transport, infrastruktur och logistik med kunskap och kontakter som ligger till grund för att starta nya samarbeten och innovationsprojekt (inom de fyra områdena). BRG arbetar även proaktivt för att attrahera nya investeringar och etableringar med koppling till framtidens mobilitet till Göteborgsregionen. Målet med BRGs insatser är att bidra till att stärka branschernas innovations- och konkurrenskraft.

5.5 Life science

Nuläge

Life science sektorn i Göteborgsregionen inkluderar bland annat bioteknik, medicinteknik och läkemedelsutveckling. Idag är life science industrin en av de snabbast expanderande branscherna i Göteborgsregionen. I Västsverige finns över 450 innovativa life science företag som sysselsätter mer än 11 000 personer.

Life Science är ett av de utpekade näringslivsområdena som är av strategisk vikt för regionen. Den bidrar till stora exportintäkter och många arbetstillfällen i kunskapsintensiva bolag. I regionen finns ett av Europas största universitetssjukhus med internationellt ledande klinisk forskning och en stark medtech industri där Getinge, Essity, Mölnlycke och Dentsply Sirona bidrar med sin spetskompetens. I Göteborgsregionen finns även ett av AstraZenecas tre globala strategiska forsknings- och utvecklingscentra. Utvecklingen av Sahlgrenska Life ska ge en gränsöverskridande öppen och dynamisk miljö för världsledande forskning, vård, utbildning och innovation. I Mölndal växer GoCo Health Innovation City fram som ett helt nytt hälsokluster av internationell klass.

Trender och utmaningar

Trenden går mot att större life science bolag gör mindre av den tidiga forskningen och utvecklingen själva. I stället arbetar de mer och mer i nätverk tillsammans med mindre företag, sjukvård och akademi eller i specialiserade konsortier. Behovet av att hela tiden kunna hitta nya samarbetspartners gör att både stora och små företag nu söker sig till de platser i världen som lyckas skapa de bästa förutsättningarna – till exempel till attraktiva stadsnära kluster med integrerad vård och forskning.

Att företag ska välja att etablera och behålla huvudkontor, marknadsbolag, produktions- samt FoU-anläggningar i Göteborgsregionen är viktigt för att hålla hela life science sektorn fortsatt levande. Business Region Göteborg jobbar med ett antal koordinerade insatser för att skapa förutsättningar för de mindre bolagen att växa samtidigt som regionen görs mer attraktiv för de globala företagens investeringar. Närvaron av större life science företag är avgörande för framgång, men även globala bolag utan omfattande närvaro i regionen kan lockas till att samverka och medfinansiera forskning i Göteborgsregionen.

En av flera tydliga trender är tvärvetenskapliga samarbeten, öppen innovation, hållbara lösningar, digitalisering av vård och omsorg, mer effektivt användande av patientregister, big data, 5G och mobila teknologier. Avancerade terapiläkemedel (ATMP), precisionsmedicin, hemsjukvård och tjänsteinnovation är några av de begrepp som nu dominerar samtalen inom hälso- och sjukvården.

Kopplingen mellan hälsa och miljö samt att hälso- och sjukvårdsorganisationer står för en stor del av länders miljöpåverkan är nu välkänd. Hållbar hälso- och sjukvård är ett fokusområde som växer kraftigt globalt och ett område där Sverige ligger långt framme. Innovationspartnerskap mellan industri och sjukvård är också något som vi kommer att se mycket mer av och som redan idag ger regionens företag internationella framgångar och konkurrenskraft. I Göteborgsregionen finns infrastruktur och expertis som underlättar gemensamma satsningar och tvärvetenskapliga samarbeten över gränserna.

Life science sektorn hamnade verkligen i rampljuset under Covid-19 pandemin. Efterfrågan på innovativa life science-produkter minskade inte av Covid-19 pandemin – utan branschen gick starkt framåt genom att hjälpa samhället. Nya vacciner och behandlingar togs fram i snabb takt. Digitaliseringen av hälso- och sjukvården tog också stora kliv framåt under pandemin. Samtidigt har pandemin synliggjort behovet av nya reformer för förbättrad effektivitet inom äldreomsorg samt hälso- och sjukvårdssystem, resiliens och hållbarhet inför kommande pandemier eller andra stora hälso-utmaningar.

Business Region Göteborg (BRG) genomför investeringsfrämjande aktiviteter för att kommunicera life science klustrets konkurrensfördelar och konkreta behov och på så sätt verkar för att attrahera utländska investeringar och etableringar. Eftersom life science företagen finns på en global marknad är också konkurrensen om de skarpaste hjärnorna global. Därför arbetar BRG medvetet för att locka hit ledande experter, samt för att få regionens experter och entreprenörer att stanna kvar och de mindre bolagen att växa. BRG är aktivt med och deltar i flera initiativ med syfte att öka sektorns attraktions- och innovationskraft. Några exempel på detta är bland annat MovetoGothenburg, Sahlgrenska Science Park, GoCo Health Innovation City och Health Innovation West.

5.6 Maritima näringar

Nuläge

Maritima näringar är ett av Västsveriges prioriterade styrkeområden. Havet och verksamheter som har anknytning till havet spelar en stor roll för regionen. Göteborg är Nordens ledande hamnstad och regionen är centrum för forskning och utveckling kring havsmiljö och maritim utveckling samt svenskt fiskecentrum. De maritima näringarna har satt en tydlig prägel på regionens kustområden.

Det finns cirka 2 200 maritima företag med omkring 9 000 anställda i Västra Götaland, vilket motsvarar drygt en fjärdedel av landets anställda inom maritima näringar. Under 2018 skapade den maritima sektorn i länet drygt 9 miljarder kronor i förädlingsvärde (drygt 1 procent av länets totala BRP). Företag inom maritima näringar finns representerade i alla Göteborgsregionens kommuner. Maritima näringar omfattar ett stort antal branscher och förutsättningarna ser olika ut inom olika områden. Det maritima klustret i Västsverige delar in företagen i sex olika områden: maritima operationer, marina livsmedel, marin turism, marin energi, marin bioteknik och havsförvaltning.

Trender och utmaningar

Den globala maritima marknaden är betydande och uppskattas till drygt 210 000 miljarder kronor och sysselsätter över 200 miljoner människor. Sjöfart och turism utgör de största delarna av den maritima sektorn. Prognosen för de flesta områden som relaterar till den maritima ekonomin talar för fortsatt tillväxt. Fram till 2050 bedöms sjötransporterna öka med närmare 430 procent globalt och cirka 90 procent av Sveriges export och import transporteras till sjöss, vilket gör sjöfarten till det viktigaste trafikslaget för utrikeshandeln. Turism och vattenbruk bedöms mer än fördubblas fram till 2030 och havsbaserad vindkraft växer årligen med mellan 20-25 procent.²³

En förutsättning för en globalt konkurrenskraftig maritim sektor är en grön omställning, vilket också är en framtidsfråga. Haven och kustområdenas vatten är en oumbärlig resurs som skapar stora och växande möjligheter för företag, regioner och länder. Dagens användning av haven och vattnen utgör allvarliga hot mot naturens ekosystem, som även innebär ett hot för den framtida välfärden. För att bibehålla jobb och välfärd krävs ett nytt tänk för att kunna förstå de utmaningar och den efterfrågan som finns i Sverige och globalt. Kunskap, kompetens och erfarenheter behöver omsättas i nya eller bättre lösningar. Innovationer och miljötekniska framsteg kan bidra till havet och att dess resurser inte överutnyttjas.

De maritima företagen i regionen menar att Sverige inte lyckats helt med att behålla företagen inom landet. Företagen anser att det blir svårare att verka i Göteborg, utmaningarna blir fler, medan grannländerna satsar på att underlätta företagandet inom maritima näringar. För att stärka verksamheten i regionen bör satsningar ske för att få företagen att växa och utvecklas, samt skapa förutsättningar för att nya företag kan och vill etablera sig i regionen. Detta ligger i linje med den svenska maritima strategin och det västsvenska maritima klustrets syfte, som handlar om att få till ökat samarbete mellan myndigheter, akademi och industri för att skapa ett positivt innovationsklimat för hållbar utveckling och ökad tillväxt i regionens maritima verksamheter.

Nya behov, utmaningar och möjligheter möter branschen bland annat i elektrifiering och digitalisering. Spännande områden som kräver en rad nya kompetenser. Elektrifiering är ett område som växer snabbt och har många likheter med fordonsbranschens utveckling inom elfordon och där kunskaps- och kompetensutbyte blir viktigt. Här finns stort intresse från både små och stora företag att samverka för ökad kunskap om området, för ökad innovation- och affärsutveckling och där kommuner och regioner kan skapa förutsättningar genom gemensamma eller sammanhängande strategier och investeringar.

Brist på lämplig arbetskraft är ett hinder för de maritima näringarnas tillväxt. Idag finns det branscher som både kort- och långsiktigt ser stora kompetensbrister och har svårt att rekrytera. Regionens aktörer och företag behöver jobba med att säkra kompetensutvecklingen i regionen. Samverkan mellan utbildning och företag blir alltmer viktigt när både traditionella och nya kompetenser efterfrågas. Extra

²³ Näringsdepartementet (2015). 'En svensk maritim strategi – för människor, jobb och miljö', Elanders Tryckeri, Stockholm, Sverige.

viktigt blir samverkan framöver mellan myndigheter, företag och utbildningssamordnare när Covid-19 pandemin, som bröt ut under våren 2020, slog ut stora delar av sjöfartens verksamheter. Framförallt rederierna med passagerarfartyg drabbades hårt, men även sjöfarten för gods och bulk då besättning varken kunde mönstra på eller av fartygen på grund av restriktioner. Effekterna visade en brist på svensk besättning med rätt kompetens för uppgiften. I detta sammanhang blir kompetensförsörjning och kompetensomställning viktiga pusselbitar i en tid av digitalisering, automatisering och elektrifiering. Här kan branschen skapa möjligheter att säkra upp framtida kompetens genom olika insatser i samverkan.

Business Region Göteborg (BRG) deltar i flera olika grupperingar med marin och maritim koppling. Bland annat medverkar BRG i nätverk kring fiske, offshore och kompetensförsörjning inom transporter. Stort fokus ligger på elektrifiering och laddinfrastruktur inom sjöfart och fritidsbåtshamn och som ligger inom ramen för uppdraget att samordna stadens omställning till elektrifiering inom transportsystemet.

5.7 Finans

Nuläge

Göteborgsregionen har under de senaste åren haft en växande finanssektor. Här finns starka kompetenser inom affärsjuridik och en lång tradition inom trade finance och treasury. Sektorn omsätter årligen 31,5 miljarder kronor och har cirka 7 500 sysselsatta i Göteborgsregionen fördelat på drygt 3 300 arbetsställen. Den största andelen av sektorn utgörs av affärs- och sparbanker, följt av skade- och försäkringsbolag. Fortfarande är Fintech inte så stort i Göteborgsregionen, men de senaste åren har vi sett goda exempel på framgångsrika bolag inom branschen.

Den ökade centraliseringen av finansfunktioner i huvudstäder som Stockholm, Köpenhamn och London påverkar finansbranschen i Göteborg, där endast två bankhuvudkontor finns etablerade i Collector Bank och Volvofinans Bank. Fastighetsbranschen i Göteborg står mitt i en kraftig expansion till följd av stora stadsutvecklingsprojekt och infrastruktursatsningar i regionen. Finansbranschen ligger i framkant inom digitalisering och strukturändringar pågår löpande.

Covid-19 pandemin och Rysslands invasion av Ukraina är en viktig påminnelse om våra begränsade möjligheter att beräkna risker i förväg. Krisen pågår fortfarande, men har blivit mera komplex och därför är det just nu svårare att navigera i ekonomin och riskminimera. Bristen på komponenter (till exempel halvledare) och containers sätter momentvist stopp i Göteborgsregionens produktionsapparat. Vi ser också ökade konsumentpriser, vilket i sin tur har gett oss en stigande inflation. Börsen är just nu volatil och väntade ränteeökningar kan komma på löpande band de närmsta åren, vilket kan förändra tillväxtförutsättningarna för branschen.

I samband med Rysslands invasion av Ukraina har en rad sanktioner satts in – och det är ännu oklart vilka effekter dessa sanktioner kommer att få på ekonomin i Västvärlden.

Trender och utmaningar

Hållbarhet är finansbranschens viktigaste fråga just nu. Det finansiella instrumentet används aktivt på världsplan för att skapa framdrift i hållbarhetsarbetet och bankerna stödjer utvecklingen med ett brett utbud av gröna produkter. Taxonomin har blivit ett nyttigt verktyg för investerare, bland annat har AP-fonderna framgångsrikt visat vägen. Vikten av ett kvalitetssäkrat compliance arbete har aldrig varit större. Företag och banker testas dagligen i dessa affärskritiska frågor.

Digitalisering och automatisering öppnar upp för nya aktörer och affärsmodeller inom branschen. Gränser suddas ut och nya samarbeten uppstår. Utvecklingen gör det möjligt för kunderna att ta över en del av affären och genomföra den direkt utan att gå via banken. Bankerna kommer på sikt att spela en annan roll och anpassningen har redan påbörjats. Till följd av denna utveckling står cybersäkerhet i fokus. En annan krävande utmaning är antalet ökade regleringar av bank- och finansverksamheter som förstärks i samband med spridningen av t.ex. AI, blockchain teknologi, kryptovalutor etc.

Etableringen av nationella AI-center i både Göteborg och Stockholm borde skapa nya möjligheter för forskning och utveckling som kommer att präglade finansbranschen såväl nationellt som regionalt.

Det finns tydliga nationella tendenser till klustersamarbeten där innovativa fintech-bolag köps upp eller ingår samarbete med större etablerade aktörer. Stockholm är ledande i Norden inom fintech-området och här ligger Göteborgsregionen efter. I Göteborgsregionen finns få initiativ och majoriteten är ännu på start-up nivå där de flesta har någon form av anknytning till inkubatorverksamhet vid universitet och högskolor. Dock har vi har noterat några mycket framgångsrika aktörer i regionen, bland annat Bokio, Juni och Recorded Future.

Som en konsekvens av att allt fler bankkontor stängs ner och den personliga relationen ersätts av digitala tjänster innebär det att kompetensbehovet inom sektorn förändras betydligt, från en traditionell finansprofil till en ökad efterfrågan av finansprofiler med IT-kunskaper.

Accelererande innovation och omställning till cirkulära och digitalt kompatibla affärsmodeller ställer stora krav på kapitalförsörjningen och vi ser att nya finansieringsmodeller uppstår.

Business Region Göteborg agerar tillsammans med näringslivet och akademien för att utveckla branschen genom det professionella finansnätverket FinansKompetensCentrum. Nätverkets huvudsakliga uppgift är att främja utvecklingen av finansbranschen i Göteborgsregionen. Som Västsveriges enda oberoende finansförening, är FinansKompetensCentrum en neutral kunskapspartner som driver viktiga frågor för att stärka det finansiella klustret i Göteborgsregionen, vilket också bäddar för ett långsiktigt och hållbart affärsklimat. Nätverket arbetar också för att skapa förutsättningar för möten och erfarenhetsutbyte och driver forum med specialinriktning på treasury, riskkapital, trade finance och fintech.

Strategiska kluster i Göteborgsregionen

Stadsutveckling

Kulturella och
kreativa näringar

Life Science

Finans

Fordon, transport,
infrastruktur
och logistik

Information and
Communications
Technology

Maritima näringar

6 Tillväxt och produktivitet

Ett bra mått på den regionala tillväxten är att titta på lönesummans utveckling. Lönesumman fångar upp två viktiga variabler, nämligen löneökning/produktivitet och sysselsättningsgrad. Lönesumman står för ungefär två tredjedelar av BNP och redovisas med kort eftersläpning, vilket gör den till en bra indikator över hur BNP utvecklas. Den totala lönesumman består av den lönesumma som kommer från företag och offentlig sektor. Företagens lönesumma kan i sin tur delas in i tjänsteföretag, industriföretag och byggföretag.

Göteborgsregionen visar stark tillväxt

År 2021 stod Göteborgsregionen för drygt 11 procent av Sveriges totala lönesumma. Hur har då utvecklingen av lönesumman sett ut sedan år 2010? Det visar sig att Stockholmsregionen har haft den starkaste tillväxten i total lönesumma med en genomsnittlig årlig real tillväxt på 3,6 procent (se Tabell 9). Därefter kommer Göteborgsregionen tätt inpå med 3,5 procent följt av Malmöregionen med en årlig real tillväxttakt på 3,3 procent. Alla tre storstadsregioner växer klart bättre än Sverige som helhet.

Företagens lönesumma svarar för ungefär 71-78 procent av den totala lönesumman, beroende på storstadsregion. Att Göteborgsregionen tillväxt i total lönesumma sedan 2010-talet vuxit i närhet av huvudstadsregionens lönesummetillväxt beror till stor del på många framgångsrika företag. Företagens lönesumma har i genomsnitt vuxit med 3,6 procent om året i Göteborgsregionen och en stor bidragande faktor är bygg- och tjänsteföretagens positiva utveckling. Anmärkningsvärt är att industriföretagens lönesumma i genomsnitt vuxit med 2,7 procent i Göteborgsregionen, medan den i övriga två storstadsregioner också vuxit, men till en klart svagare tillväxttakt. Allra starkast tillväxt har byggföretagen, men som vi såg tidigare för LA regionerna (se Figur 11) så svarar denna sektor endast för 6-7 procent av den totala lönesumman.

TABELL 9 ÅRLIG REAL TILLVÄXT I TOTAL LÖNESUMMA SAMT LÖNESUMMA PER SEKTOR 2010-2021 (%), STORSTADSREGIONER OCH SVERIGE

Region	Företagens lönesumma				Offentlig lönesumma	Total lönesumma
	Tjänsteföretag	Industriföretag	Byggföretag	Företagen totalt		
Stockholmsregionen	3,9%	1,5%	5,2%	3,7%	3,4%	3,6%
Göteborgsregionen	3,7%	2,7%	5,3%	3,6%	3,2%	3,5%
Malmöregionen	3,6%	1,9%	4,7%	3,3%	3,3%	3,3%
Sverige	3,4%	1,4%	4,4%	3,1%	2,9%	3,0%

Källa: SCB

Göteborgsregionen inledde 2000-talet mycket starkt och hade under flera år mellan 2002 och 2005 den högsta tillväxttakten i lönesumma. Under samma period hade framförallt Stockholmsregionen det ganska tufft, till följd av IT-krisen. Under perioden 2008-2010 gick det sämre för Göteborgsregionen, mycket beroende på finanskrisen. Åren 2011-2014 har återigen präglats av en god utveckling för Göteborgsregionen, dock utvecklades Stockholmsregionen allra starkast fram till 2015. Under perioden 2016-2018 var tillväxten i den totala lönesumman allra starkast Göteborgsregionen med en genomsnittlig tillväxt på 4 procent. Framåt 2019 dämpades lönesummetillväxten i Göteborgsregionen som ett resultat av att näringslivet gick in i en avmattningsfas. Året därpå, 2020, lamslog Covid-19 pandemin stora delar Sveriges näringsliv, framförallt drabbades företagen i Göteborgsregionen.

2021 har dock varit ett bra år för näringslivet att återhämta 2020 års bortfall. Den reala lönesummetillväxten i Göteborgsregionen under 2021 stannade på 3,8 procent jämfört med 2020. Motsvarande ökning i Stockholmsregionen var endast marginellt högre jämfört med Göteborgsregionen. Starkast lönesummetillväxt under 2021 registrerar Malmöregionen med 4,5 procent. Figur 17 visar den reala tillväxten i total lönesumma i procent för perioden 2000-2021. Som jämförelse visar figuren även periodens genomsnitt för landet som helhet, vilket motsvarar 2,7 procent.

FIGUR 17 REAL TILLVÄXT I TOTAL LÖNESUMMA (%) I STORSTADSREGIONER OCH SVERIGE 2000-2021

Källa: SCB

Produktiviteten i Göteborgsregionen ökar

Ett ytterligare mått för att mäta regional tillväxt hämtas från analyser över bruttoregionalproduktens (BRP) utveckling. BRP är en regional nedbrytning av bruttonationalprodukten. Göteborgsregionens BRP år 2019 var drygt 588 miljarder kronor. Sedan år 2010 har BRP i Göteborgsregionen vuxit med cirka 202 miljarder kronor i reala tal, vilket motsvarar en genomsnittlig årlig ökningstakt på 4,8 procent. Den årliga tillväxttakten i Göteborgsregionen är högre än motsvarande i både Stockholmsregionen och Malmöregion som noterar årliga genomsnittliga tillväxttakter på 4,4 procent, respektive 3,9 procent. Alla tre storstadsregioner växer starkare än Sverige i stort (se Tabell 10).

TABELL 10 BRUTTOREGIONPRODUKT (I MDKR) 2019 SAMT GENOMSNITTLIG ÅRLIG REAL BRP-TILLVÄXT (%) I STORSTADSREGIONER OCH SVERIGE 2010-2019

Region	BRP (i mdkr) 2019	Årlig real BRP-tillväxt 2010-2019
Stockholmsregionen	1 615	4,4%
Göteborgsregionen	588	4,8%
Malmöregionen	337	3,9%
Sverige	5 050	3,0%

Källa: SCB

Ökad produktivitet innebär att man skapar mer värde med samma eller förbättrade insatser i produktionen. En hög produktivitet är ett tecken på att en region växer ekonomiskt genom att nya processer skapar mervärde i handel med varor och tjänster – där handeln inte enbart mättar den lokala och nationella marknaden, utan även den globala efterfrågan. BRP per invånare är en bra indikator för att mäta produktiviteten och om vi studerar indikatorn över tid får vi följaktligen en bild över hur produktiviteten i regionen har utvecklats.

År 2019 har Stockholmsregionen högst BRP per invånare bland de tre storstadsregionerna med drygt 679 000 kronor. BRP per invånare i Göteborgsregionen uppgick år 2019 till cirka 565 000 kronor. Om vi istället jämför mellan storstadsregionerna i termer av genomsnittlig årlig real tillväxttakt i BRP per invånare sedan år 2010 så visar Göteborgsregionen på klart högst årlig tillväxttakt (se Tabell 12).

TABELL 11 BRP PER INVÅNARE (I KR) 2019 OCH GENOMSNITTLIG ÅRLIG REAL TILLVÄXT (%) I STORSTADSREGIONER OCH SVERIGE 2010-2019

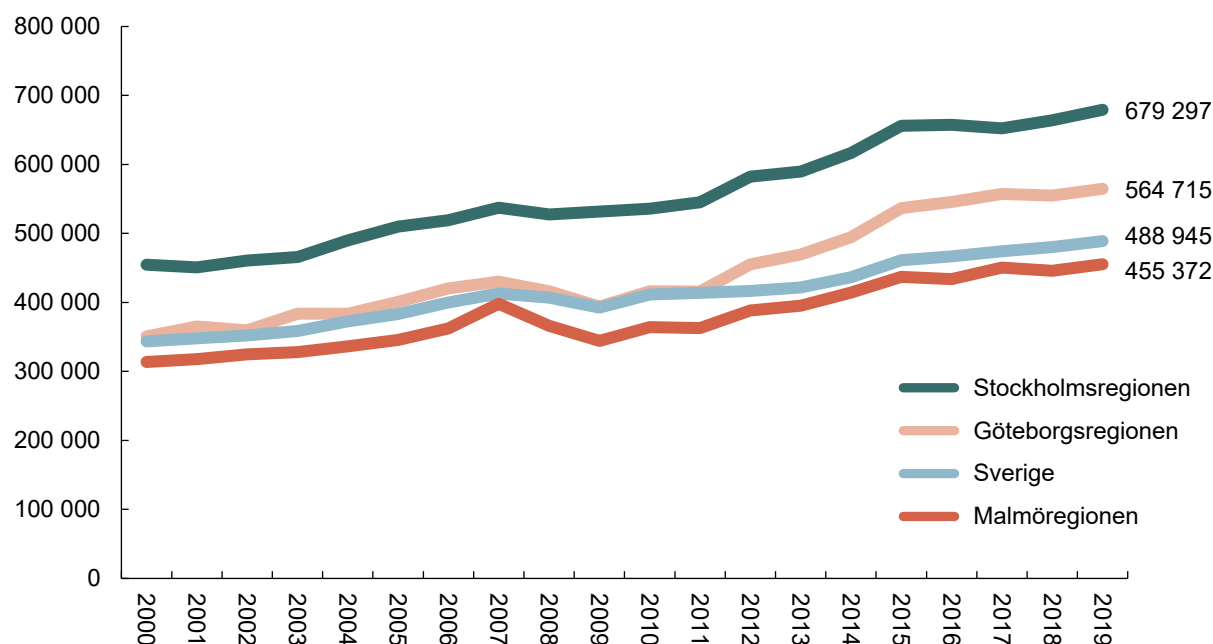
Region	BRP / invånare (i kr) 2019	Årlig real BRP / invånare tillväxt 2010-2019
Stockholmsregionen	679 297	2,7%
Göteborgsregionen	564 715	3,5%
Malmöregionen	455 372	2,5%
Sverige	488 945	1,9%

Källa: SCB

För Göteborgsregionens del har utvecklingen i BRP per invånare under 2000-talet varit någorlunda stabil, men vissa år har det i reala tal rört sig om en nedgång som till exempel under finanskrisen. Nedgången återhämtades dock framåt 2012. Jämfört med Stockholmsregionen så ligger Göteborgsregionen efter då det skapas cirka 115 000 kr mer i BRP per invånare Stockholmsregionen (se Figur 18). Här ligger Göteborgsregionen fortfarande en bra bit efter. Ett mål för regionen måste därför vara att öka produktiviteten ytterligare genom att mer värde skapas per invånare.

För att öka produktiviteten är det viktigt att regionen stärker sin kompetensstock så att fler personer kommer in i arbete på arbetsmarknaden. En sådan utveckling kan bidra till att skapa fler nya innovationer som genererar mer miljöeffektiva processer i form av attraktiva varor och tjänster som slår lokalt, nationellt och globalt. Som ett resultat skapas inte bara fler jobb i regionen, utan även fler välbetalda jobb, vilka i sin tur påverkar produktiviteten och BRP per invånare positivt.

FIGUR 18 REALT BRP PER INVÅNARE (I KR, 2019-ÅRS PRISER) I STORSTADSREGIONER OCH SVERIGE 2000-2019

Källa: SCB

En annan viktig indikator återges av vad branscherna lägger på insatser för skapad produktion av varor och tjänster, dvs. hur många kronor som går in i produktionen för att skapa en vara eller tjänst inom en specifik bransch. Insatskostnaderna för Göteborgsregionens näringsliv har varit på uppgång sedan 2010. Realt har insatskostnaderna ökat med nära 222 miljarder kronor under perioden 2010-2020 (vilket motsvarar en ökning på 38 procent). I sektorer såsom "vård och omsorg", "utbildning" och "offentlig förvaltning" skapas det lite omsättning samtidigt som många insatser används för att producera tjänster. Detta förhållande gör att förändringen över tid kan slå högt inom de offentliga branscherna. Högst

kostnad för insatser har handel med cirka 345 miljarder kronor (+52 miljarder kronor realt sedan 2010), följt av tillverkning och utvinning med 247 miljarder kronor (+74 miljarder kronor realt sedan 2010). Den starkaste ökningen i insatskostnader sedan 2010 har dock skett inom företagstjänster vars insatser ökat med cirka 75 miljarder realt. Totalt sett spenderade näringslivet i Göteborgsregionen cirka 803 miljarder kronor på insatser år 2020, där cirka tre fjärdedelar kan hänföras till insatser i sektorerna handel och tillverkning och utvinning (se Tabell 12).

TABELL 12 REAL INSATSKOSTNAD (I MDKR) PER SEKTOR I GÖTEBORGSREGIONEN, 2010 OCH 2020

Sektor	Real insatskostnad (mdkr)		Förändring 2010-2020
	2010	2020	mdkr
Handel	293	345	52
Tillverkning och utvinning	173	247	74
Byggyrksamhet	24	53	30
Företagstjänster	-28	47	75
Transport och magasinering	47	42	-4
Information och kommunikation	20	26	6
Okänt	19	16	-2
Finans och försäkring	11	14	3
Energi och miljö	10	9	-0,8
Fastigheter	7	4	-3
Offentlig förvaltning	2	3	0,8
Utbildning	3	2	-1,3
Hotell och restaurang	3	2	-1,3
Jordbruk, skogsbruk och fiske	2	1	-0,6
Kulturella och personliga tjänster	2	-1	-3
Vård och omsorg	-5	-8	-3
Göteborgsregionen	581	803	222

Källa: SCB

Not: Tabellen är sorterad efter bransch med högst insatskostnader år 2020. Insatskostnaden är framräknad utifrån vad en sektor omsätter minus vad samma sektor har i samlat förädlingsvärde.

Är tillväxten i regionen miljömässigt hållbar?

På både europeisk och nationell nivå har man satt upp tydliga mål om att tillväxten skall vara miljömässigt hållbar. Målen innebär bland annat att Sveriges koldioxidutsläpp (CO₂) skall minska med 85 procent fram till 2045 jämfört med nivån 1990.^{24,25} Utöver klimatindikatorer följs även de globala målen inom Agenda 2030 upp.

I Göteborgsregionen har nivån på koldioxidutsläppen varit konstant under större delen av 2000-talet och under 2010-talet börjat minska allt mer. Ändrade produktionsmönster för att framställa energi gör att utvecklingen av CO₂ sticker upp under både 2010 och 2016, men utvecklingen är på det stora hela nedåtgående. Det senaste observationsåret, dvs. 2019, visar på att koldioxidutsläppen minskar i Göteborgsregionen och så även i Malmöregionen och Stockholmsregionen. Samtidigt med denna utveckling har den ekonomiska tillväxten i regionen ökat med 99 procent. Bortsett från 2010 och 2016 så har Göteborgsregionens tillväxt ökat samtidigt som CO₂-utsläppen varit konstanta eller minskat. Denna så kallade "decoupling-effekt" visar att storstadsregionerna gradvis har förbättrat insatserna för att uppnå en mer hållbar ekonomisk tillväxt. Dock finns mer att sätta in för Göteborgsregionen för att ytterligare minska koldioxidutsläppen. Figur 19 visar endast CO₂-utsläpp som produceras inom Göteborgsregionen. En del av utsläppen avser exportprodukter som konsumeras utanför regionen

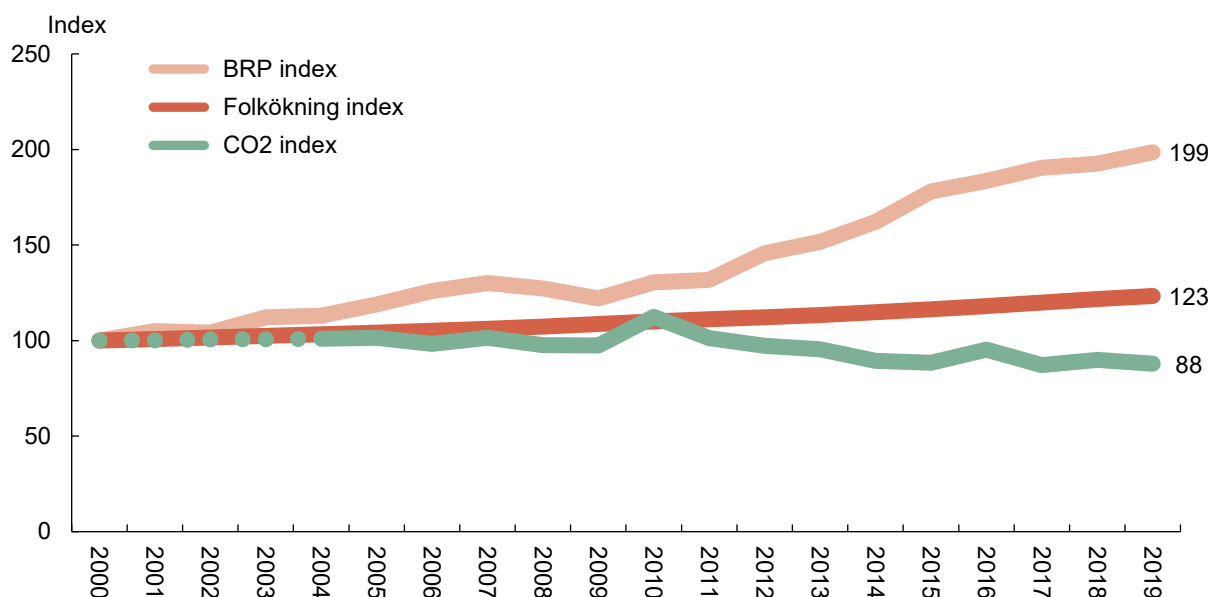
²⁴ Gäller endast verksamheter som inte ingår i systemet för handel med utsläppsrätter.

²⁵ Naturvårdsverket (2021). 'Miljömålen - Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2021 – Med fokus på statliga insatser', Rapport 6968, mars 2021, Naturvårdsverket, Stockholm, Sverige.

varpå man kan argumentera att "vårt eget" bidrag är lägre. Å andra sidan så har vi heller inte med de utsläpp som vår importerade konsumtion bidrar till. Hur dessa båda effekter slår vet vi inte. I ett längre perspektiv, sedan 1990, har CO2-utsläppen i Göteborgsregionen endast minskat med 8 procent, så det är en bra bit kvar till målet om en 85-procentig minskning till 2045. Mäter vi istället från 2000-talets början har CO2-utsläppen minskat med 12 procent. Samtidigt som den ekonomiska tillväxten ökat kraftigt så har även invånarantalet i Göteborgsregionen ökat med 23 procent. Detta förespråkar en klar decoupling-effekt, dvs. att linjerna över tid går åt motsatt riktning i Figur 19.

Utvecklingen går i rätt riktning för regionen, men jämfört med de övriga två storstadsregionerna så går det betydligt långsammare i Göteborgsregionen när det gäller minskade CO2-utsläpp. I Malmöregionen har CO2-utsläppen minskat med 33 procent sedan år 2000 och motsvarande i Stockholmsregionen visar på en minskning med 29 procent. Här måste vi bli bättre på att minska CO2-utsläppen i snabbare takt.

FIGUR 19 REALT BRP, BEFOLKNING OCH CO2-UTSLÄPP I GÖTEBORGSREGIONEN 2000-2019 (INDEX 2000 = 100)

Källa: SCB och Nationella Emissionsdatabasen

Not: Ändrade produktionsmönster för att framställa energi gör att CO2 indexet sticker upp under både 2010 och 2016.

Klimatet är en av vår tids stora frågor och är centralt inom FNs agenda 2030 mål. EU har tagit beslutet att vi ska minska våra CO2-utsläpp år 2030 med minst 55 procent (jämfört med 1990 års nivå). Göteborg är också utnämnd till en av 100 europeiska städer som ingår i Net Zero Cities, vilket är en rejäl utmaning som endast kan lösas genom samverkan mellan offentlig sektor, näringsliv och akademi. Näringslivet i Göteborgsregionen ligger långt fram med lösningar. Tillsammans kan vi skapa lösningar som bidrar till att stärka regionens innovations- och attraktionskraft. Genom detta samarbete kan vi hitta nya vägar till att minska våra CO2-utsläpp samtidigt som vår ekonomiska tillväxt ökar.

Små och stora företag är viktiga för regionen

Små och stora företag är viktiga för en region. Samverkan mellan företag av olika storlekar innebär att den produktivitet som skapas inom regionen bättre kan tas tillvara på för att skapa en mer effektiv produktion av varor, tjänster och processer. Till exempel, små och medelstora företag kan via nätverkande med stora företag få tillgång till mer riskkapital, kompetens, skalfördelar, FOU-medel,

globala nätverk och globala marknader. De kan också uppstå som ett resultat av avknoppning för att på ett mer fokuserat sätt specialisera sig inom ett visst område. Samverkan mellan företag och dess alla storlekar fångar upp de olika elementen som är produktivt drivande och på sått skapas ett effektivare näringsliv i regionen. Även näringslivets sårbarhet minskar och mångfalden stärks när små och stora företag interagerar. För Göteborgsregionen är små och medelstora företag en mycket viktig del av näringslivet då drygt två femtedelar av regionens anställda finns i dessa företag. Även sett omsättning och förädlingsvärde framstår små och medelstora företag som mycket viktiga för regionen då de står för cirka en tredjedel av den totala omsättningen och strax över hälften av förädlingsvärdet.²⁶

Vår analys av tillväxten i större respektive mindre företag visar att de största företagen står för en stor andel av tillväxten i lönesumman, men att de mindre företagen historiskt sett växer snabbare och står för en stor del av jobbtillväxten. Dock har Covid-19 pandemin ställt till det för de allra minsta företagen (1-9 anställda), vilket gjort att den starka tillväxttakten inom storleksklassen tappat rejält med fart under både 2020 och 2021. Sedan 2005 har de största företagen, de med fler än 200 anställda, stått för 57,4 procent av tillväxten i lönesumman (se Tabell 13). Ser vi på den årliga tillväxten i lönesumma i procent så har de största företagen växt med 2,9 procent. Den årliga lönesummetillväxten i procent har dock varit högre i två av de mindre storleksklasserna, framförallt i företag med 50-199 anställda. Jämför vi istället tillväxten i anställda så är mönstret ännu tydligare. Sett till årlig procentuell tillväxt så växer de största företagen något snabbare. Men tar vi istället hänsyn till utvecklingen i absoluta tal så har storleksklasserna 1-199 anställda sammantaget drygt 107 000 fler anställda, vilket motsvarar 69 procent av ökningen i anställda sedan 2005.

I debatten ställs ofta stora och små företag mot varandra. Vår analys visar tydligt att debatten måste nyanseras till att även omfatta tillväxt i absoluta tal. I praktiken lever stora och mindre företag i symbios med varandra. Vad som är unikt för de stora globala företagen är att de både har tillgång till en global marknad och att de har stora forskningsresurser. Vid samverkan kan båda dessa tillgångar spridas till de mindre företagen i regionen. Samtidigt är de stora företagen ofta beroende av de mindre företagens leveranser och innovationsförmåga.

TABELL 13 ÅRLIG REAL TILLVÄXT I LÖNESUMMA OCH I ANSTÄLLDA I GÖTEBORGSREGIONEN, PER STORLEKSKLASS 2005-2021

Företagsstorlek	Årlig real tillväxt i lönesumma 2005-2021	Andel av lönesummetillväxt 2005-2021
1-9	2,7%	10,7%
10-49	3,0%	14,9%
50-199	4,2%	17,0%
200-	2,9%	57,4%
Göteborgsregionen	3,1%	100,0%

Företagsstorlek	Årlig tillväxt i anställda 2005-2021	Total ökning i anställda 2005-2021
1-4	1,9%	11 564
5-19	2,1%	29 454
20-199	2,1%	66 056
200-	2,2%	49 113
Göteborgsregionen	2,1%	156 187

Källa: SCB

Not: Observera att storleksklasserna i tabellen inte är helt identiska.

²⁶ BRG (2021). 'SME- och techföretagen i Göteborgsregionen – utveckling, behov och betydelse', Business Region Göteborg, Göteborg, Sverige.

I början av strukturanalysen har vi sett att mindre företag är något underrepresenterade vad gäller andel av lönesumman i Göteborgsregionen. Vi kommer också i nästa avsnitt även se att entreprenörskapet är lägre än i Stockholmsregionen och Malmöregionen. Med tanke på att de mindre företagen växt allt snabbare på senare tid, dock ej under Covid-19 pandemin, väcker det frågor om vår företagsstrukturs framtida konkurrenskraft. Har regionen tillräckligt många mindre företag och växer de lika snabbt som på andra håll?

I rapporten "Tillväxt i Göteborgsregionen – ett underlag för regionens tillväxtstrategi" gjordes det år 2005 en grundlig analys av frågan.²⁷ Då kunde vi se att de små företagen växte betydligt långsammare i Göteborgsregionen än i landet som helhet. Under perioden 1990-2004 hade företag med 1-9 anställda en genomsnittlig årlig real tillväxt i lönesumma på 1,4 procent i Göteborgsregionen, att jämföra med 2,2 procent i Sverige (se Tabell 14). För små tjänsteföretag var skillnaden ännu mer tydlig.

När vi uppdaterat statistiken till att gälla perioden 2005 till 2021 ser vi att detta inte längre gäller. Numera växer de minsta företagen snabbare i Göteborgsregionen, trots pandemi, än i Sverige som helhet, både på kort och lite längre sikt. Den genomsnittliga årliga tillväxttakten 2005-2021 har legat på 2,7 procent i Göteborgsregionen och 2,4 procent i Sverige och resultaten för 2009-2021 är nästintill identiska.

TABELL 14 ÅRLIG REAL TILLVÄXT I LÖNESUMMA (I %) FÖR FÖRETAG MED 1-9 ANSTÄLLDA, 1990-2004, 2005-2021 SAMT 2009-2021

Period	Göteborgsregionen	Sverige	Skillnad
1990-2004	1,4%	2,2%	-0,8 %-enheter
2005-2021	2,7%	2,4%	0,3%-enheter
2009-2021	2,7%	2,4%	0,3%-enheter

Källa: SCB

Den genomsnittliga tillväxttakten i lönesumma för företag med 1-9 anställda har, under perioden 2009-2021, varit något starkare i Göteborgsregionen än i Malmöregionen, men klart svagare än i Stockholmsregionen. Ser vi istället på den genomsnittliga tillväxttakten för företag med 50-199 anställda så har Göteborgsregionen vuxit klart starkare än i Malmöregionen och bättre än motsvarande i Stockholmsregionen. När det gäller företag med 200 eller fler anställda så växer Göteborgsregionens storföretag i nivå med storföretagen i Stockholmsregionen och något bättre än i Malmöregionen.

Små och stora företag är viktiga för Göteborgsregionens utveckling. Oftast är det dock de största företagen som syns. Men en betydande del av vårt näringsliv består av små och medelstora företag som tillför stora värden till den regionala ekonomin. Drygt två femtedelar av regionens anställda arbetar i små och medelstora företag och sett till regionens samlade förädlingsvärde så skapar dessa företag mer än hälften. Alltså behöver vi ge dessa företag förutsättningar att växa samtidigt som fler företag väljer att flytta till vår region. Fler starka små och medelstora företag skapar också en bättre balans i näringslivet, vilket minskar sårbarheten i samband med sämre konjunkturer.

Nyföretagandet i Göteborgsregionen

Nyföretagande är en viktig förutsättning för att skapa ökad sysselsättning, få fler växande företag, större attraktionskraft och en ständig strävan efter nya innovationer. Idag skapas majoriteten av jobben inom den privata sektorn i Göteborgsregionen och därför är det viktigt att regionen har en stark entreprenörskapsanda. Ett livskraftigt näringsliv attraherar såväl nationella som internationella investerare. Därför behöver Göteborgsregionen fler små och medelstora företag och framförallt fler företag med tillväxt-

²⁷ Strömquist, U. och B. Johansson, (2005). 'Tillväxt i Göteborgsregionen – ett underlag för regionens tillväxtstrategi', Business Region Göteborg, Göteborg, Sverige.

ambitioner som kliver fram. Målet för Göteborgsregionen är att tydligt framstå som en entreprenörskapsregion där fler nya jobb och etableringar skapas och företag växer.

Totalt sett startades det cirka 8 800 nya företag i Göteborgsregionen under 2021, vilket innebär en ökning på 7 procent jämfört med året innan då det startades drygt 8 200 nya företag.²⁸ Tabell 15 visar fördelningen av de nystartade företagen efter bransch (tabellen är sorterad efter flest antal nystartade företag år 2021). Flest antal nystartade företag har handel (merparten inom detaljhandel), följt av juridisk- och ekonomisk konsultverksamhet samt byggverksamhet.

Sett till hur nystartandet utvecklats sedan 2016 inom branscherna så ökar antalet nystarter i drygt tre fjärdedelar av branscherna. Några branscher visar på starka ökningar i nyföretagandet under perioden. Handel, framförallt detaljhandel, är den bransch där antalet nystarter har ökat mest sedan 2016, följt av finans-, försäkrings- och fastighetsverksamhet. Den bransch där antalet nystarter har minskat mest sedan 2016 är kultur, nöje och fritid, vars bransch drabbades mycket hårt av pandemin.

TABELL 15 ANTAL NYSTARTADE FÖRETAG I GÖTEBORGSREGIONEN EFTER BRANSCH 2016-2021, SAMT FÖRÄNDRING I ANTAL OCH PROCENT

Bransch	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016-2021	
							#	%
Handel	1 022	996	944	970	1 176	1 315	293	29%
varav detaljhandel	574	542	560	594	717	851	277	48%
varav parti- och provisionshandel	298	307	254	244	294	276	-22	-7%
varav handel och reparation av fordon	150	147	130	132	165	188	38	25%
Juridisk- och ekonomisk konsultverksamhet	875	832	822	859	935	951	76	9%
Byggverksamhet	658	678	603	575	725	752	94	14%
Finans-, försäkrings- och fastighetsverksamhet	510	471	435	468	556	650	140	27%
Serviceföretag och personliga tjänster	515	483	497	616	637	567	52	10%
Programmering och informationstjänster	497	476	491	482	455	564	67	13%
Kultur, nöje och fritid	554	491	470	544	456	492	-62	-11%
Arkitekt- och teknisk konsultverksamhet samt forskning	396	360	410	371	399	456	60	15%
Uthyrning, personalförmedling och turism	349	364	343	394	408	427	78	22%
Utbildning	314	286	278	294	380	378	64	20%
Specialiserad konsultverksamhet och veterinärtjänster	351	329	291	344	353	362	11	3%
Tillverkning, utvinning, energi och miljö	246	268	267	242	289	345	99	40%
Vård och omsorg	373	291	313	274	291	313	-60	-16%
Transport och magasinering	212	178	194	243	252	268	56	26%
Restaurang	271	249	243	242	243	252	-19	-7%
Förlag, radio, TV, film och telekommunikation	171	199	162	226	219	236	65	38%
Reklam och marknadsföring	95	95	72	105	123	123	28	29%
Jordbruk, skogsbruk och fiske	73	66	77	67	105	119	46	63%
Hotell	12	11	11	15	15	10	-2	-17%
Okänd bransch	209	220	196	190	187	197	-12	-6%
Göteborgsregionen	7 703	7 343	7 119	7 521	8 204	8 777	1 074	14%

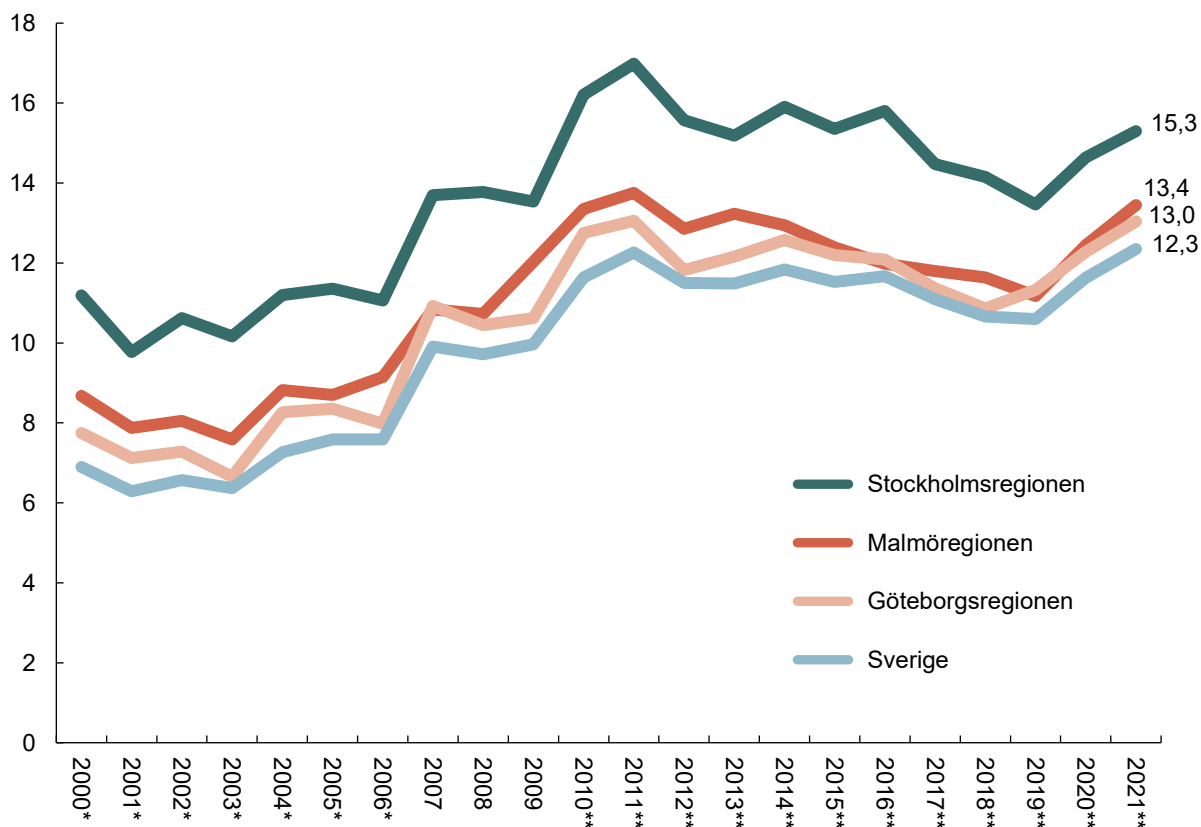
Källa: Tillväxtanalys

Nyföretagandet är dock lägre i Göteborgsregionen än i Stockholmsregionen och i Malmöregionen, men högre jämfört med rikssnittet när man tar hänsyn till befolkningen i arbetsför ålder (dvs. inom ålderskategorin 16-64). Per 1 000 invånare i åldern 16-64 startades 13 nya företag i Göteborgsregionen 2021, vilket är en ökning med 0,7 nya företag per 1 000 arbetsföra invånare jämfört med 2020 då

²⁸ Ett nystartat företag definieras av Tillväxtanalys som ett helt nystartat företag frånräknat olika former av ombildningar av existerande företag. Enskilda näringsidkare vilka inte registrerat firmanamn hos Bolagsverket ingår i statistiken.

nystartsfrekvensen var 12,3. Den långsiktiga trenden visar på en stigande nystartsfrekvens i storstadsregionerna sedan millenniets början. Undantaget är perioden 2012-2019, då nystartsfrekvensen planades ut och föll under flera år. En anledning till att nystartsfrekvensen minskade sett över hela riket, framförallt mellan 2014 och 2019, kan vara en kraftig ökning i arbetsför befolkning genom migration samt en pågående högkonjunktur som gjort att det varit enklare att ta en anställning på befintliga företag. I det senare fallet har det i så fall gjort att nystartsplanerna skjutits fram över tid (se Figur 20).

FIGUR 20 ANTAL NYA FÖRETAG PER 1 000 INVÅNARE 16-64 ÅR (NYSTARTSFREKVENNS) I STORSTADSREGIONER OCH SVERIGE 2000-2021

Källa: SCB och Tillväxtanalys

Noter:

* Till och med 2007 exklusive jord- och skogsbruk samt fastighetstjänster

** Enligt nytt aktiveringssystem

Nystartsfrekvensen per kommun i Göteborgsregionen återges i Tabell 16. Vad som framgår tydligt av tabellen är att Kungälv under perioden 2010-2016 haft den högsta nystartsfrekvensen bland Göteborgsregionens kommuner. Dock ser vi att nystartsfrekvensen i Kungälv har fallit tillbaka rejält mellan 2014 och 2019 och cirka 4 färre företag startades per 1 000 arbetsföra invånare 2019 jämfört med 2014. Under de senaste åren har nystartsfrekvensen dock förbättrats i Kungälv. Högst nystartsfrekvens bland Göteborgsregionens kommuner under 2021 har Tjörn med drygt 16 nystartade företag per 1 000 invånare i åldern 16-64. Kungälv noterar den näst högsta nystartsfrekvensen (13,8), följt av Göteborg (13,4).

Svagast utveckling av nystartsfrekvensen ser vi i kommunerna Ale, Lilla Edet och Partille. Under 2021 var nystartsfrekvensen i dessa kommuner mellan cirka 10 och 11 nystartade företag per 1 000 invånare i åldern 16-64. I Alingsås, Kungälv, Härryda, Mölndal och Lerum är nystartsfrekvensen under snittet för Göteborgsregionen på 13. Därmed har majoriteten av kommunerna som ingår i Göteborgsregionen en lägre nystartsfrekvens än snittet för Göteborgsregionen i stort. Endast i Tjörn, Kungälv, Göteborg, Stenungsund och Öckerö är nystartsfrekvensen högre än regionsnittet.

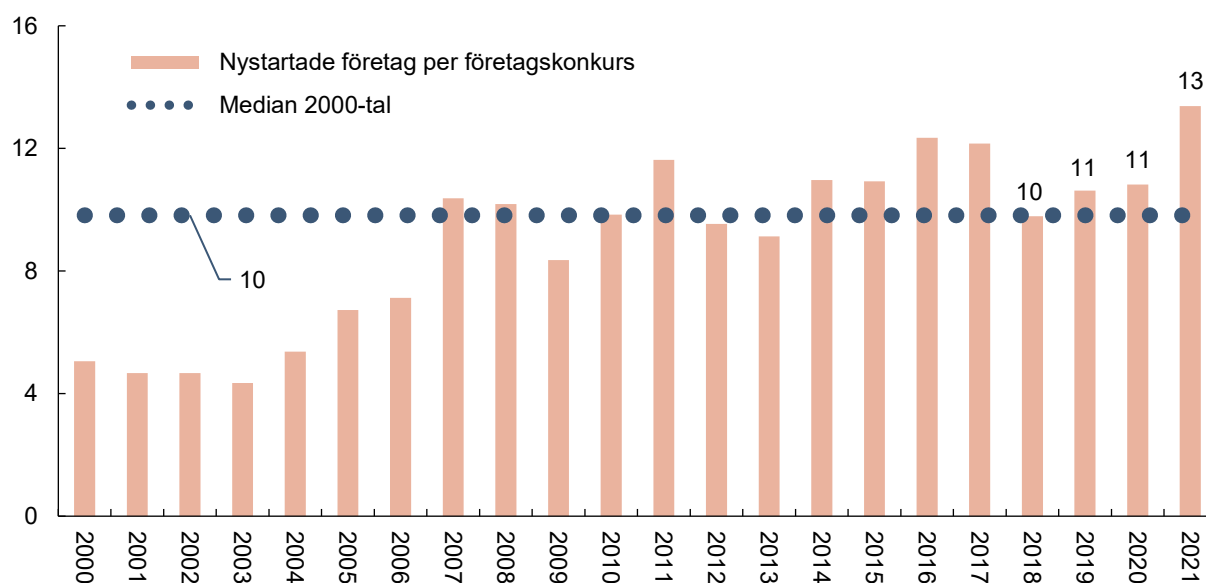
TABELL 16 ANTAL NYA FÖRETAG PER 1 000 INVÄNARE 16-64 ÅR (NYSTARTSFREKVENS), PER KOMMUN I GÖTEBORGSREGIONEN 2010-2021

Kommun	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tjörn	11,9	12,8	12,9	13,6	13,3	12,3	11,5	13,3	9,7	12,2	14,1	16,3
Stockholmsregionen	16,2	17,0	15,6	15,2	15,9	15,4	15,8	14,5	14,2	13,5	14,6	15,3
Kungsbacka	14,9	15,1	14,0	13,4	16,0	14,8	14,2	12,4	12,2	12,1	13,0	13,8
Malmöregionen	13,4	13,8	12,9	13,2	12,9	12,4	12,0	11,8	11,6	11,2	12,4	13,4
Göteborg	13,1	13,7	12,2	12,7	12,9	12,7	12,7	11,9	11,3	11,6	12,7	13,4
Stenungsund	13,6	12,3	12,0	12,5	12,2	10,4	10,0	9,9	9,7	11,2	11,1	13,3
Öckerö	14,8	13,5	10,6	12,1	13,1	12,0	13,8	10,6	10,4	10,4	14,1	13,1
Göteborgsregionen	12,8	13,1	11,8	12,2	12,6	12,2	12,1	11,4	10,9	11,3	12,3	13,0
Lerum	11,4	11,5	10,6	11,7	12,6	12,1	10,0	10,9	10,9	10,7	12,6	12,9
Mölnadal	10,9	12,5	11,5	10,0	12,1	10,4	10,5	10,1	9,3	10,5	10,6	12,7
Härryda	12,9	12,5	11,8	12,0	11,2	11,4	10,8	9,7	10,8	10,8	12,0	12,5
Kungälv	11,8	11,8	11,1	11,2	11,5	10,4	10,4	10,0	10,3	11,4	12,2	12,4
Sverige	11,6	12,3	11,5	11,5	11,8	11,5	11,7	11,1	10,7	10,6	11,6	12,3
Alingsås	10,8	10,9	10,2	10,9	10,8	10,6	10,8	9,9	9,9	10,8	10,9	11,2
Partille	13,1	11,1	9,4	10,1	10,4	11,4	11,6	10,3	9,6	10,6	10,7	10,9
Lilla Edet	10,4	10,4	8,7	8,1	8,8	9,9	7,7	8,7	10,1	10,0	9,5	10,4
Ale	10,4	7,5	8,7	9,1	8,5	8,7	9,0	9,3	8,7	10,4	10,2	9,9

Källa: SCB och Tillväxtanalys

Not: Tabellen är sorterad efter högst nystartsfrekvens år 2021. För jämförelse presenteras även nystartsfrekvenserna för storstadsregionerna och Sverige.

Ett annat sätt att mäta företagandet i regionen är att studera nystartade företag per företagskonkurs. Detta mått tar även hänsyn till hur många företag som försvinner i regionen på grund av konkurs. Genom att ta fram en kvot över antal nystartade företag per företagskonkurs framstår början av 2000-talet för Göteborgsregionen som en sämre period med få företagsstarter samtidigt som många företag begärdes i konkurs (se Figur 21). Trenden vänder dock efter 2003 och för den senaste fyraårsperioden har kvoten pendlat mellan 10-13 nystartade företag per företagskonkurs.

FIGUR 21 NYSTARTADE FÖRETAG PER FÖRETAGSKONKURS I GÖTEBORGSREGIONEN 2000-2021

Källa: Tillväxtanalys

7 Befolkning

Det här kapitlet består av två avsnitt. I det första avsnittet jämför vi befolkningstillväxten i de tre storstadsregionerna under 2000-talet. Avsnittet ställer också folkökningen i Göteborgsregionen mot färdigställandet av bostäder. I det andra avsnittet tittar vi mer specifikt på flyttningar till och från Göteborgsregionen, bland annat studerar vi rörelser bland högutbildade i regionen, men även generellt hur olika åldersgrupper flyttar till och från regionen.

7.1 Befolkningens utveckling i Göteborgsregionen gentemot övriga storstadsregioner

Under 2000-talet har befolkningen i Göteborgsregionen inte vuxit lika starkt som i de två andra storstadsregionerna. Befolkningstillväxten i regionen har dock varit starkare jämfört med riket i stort. Den genomsnittliga årliga befolkningstillväxten under perioden 2000-2021 i Göteborgsregionen var 1,1 procent, vilket kan jämföras med 1,3 procent i de övriga två storstadsregionerna (se Tabell 17).

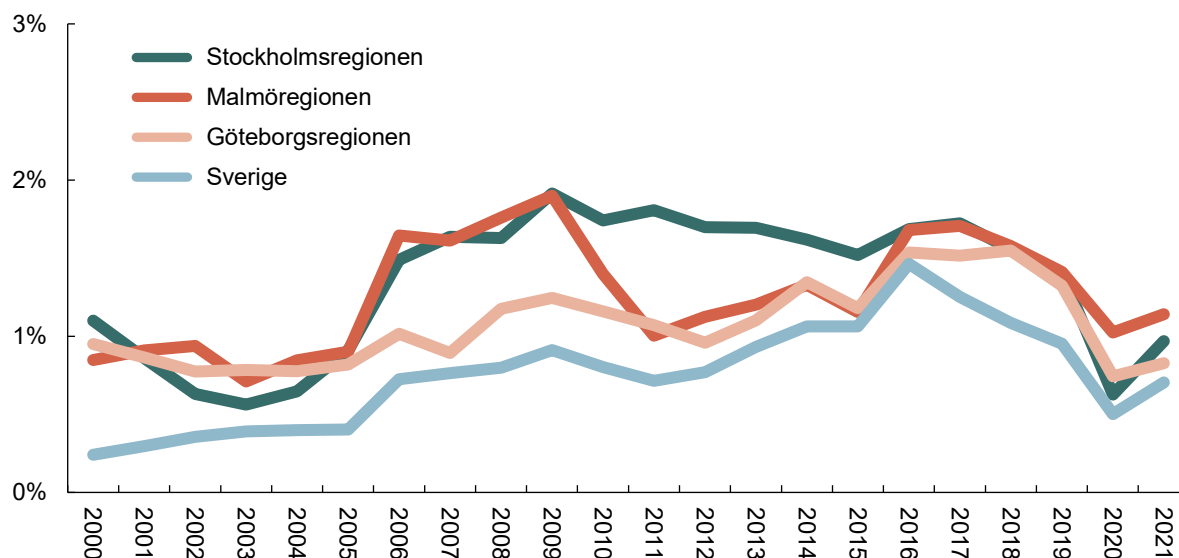
TABELL 17 BEFOLKNINGSTILLVÄXT (I % OCH I ANTAL) 2000-2021, STORSTADSREGIONER OCH SVERIGE

Region	Invånare		Förändring 2000-2021		Årlig tillväxt
	2000	2021	I procent	I antal	2000-2021
Stockholmsregionen	1 823 210	2 415 139	32%	591 929	1,3%
Göteborgsregionen	844 802	1 058 278	25%	213 476	1,1%
Malmöregionen	579 034	756 970	31%	177 936	1,3%
Sverige	8 882 792	10 452 326	18%	1 569 534	0,8%

Källa: SCB

Vi kan konstatera att befolkningstillväxten var ganska jämn mellan storstadsregionerna under början av 2000-talet. Men från 2006 har framförallt Stockholmsregionen visat upp en mycket hög och ihållande befolkningstillväxt fram till Covid-19 pandemins utbrott. Även Malmöregionen visar upp en stark befolkningstillväxt, framförallt mellan åren 2006 och 2009, men även mot senare år som 2020 och 2021 där Malmöregionens befolkning växer allra starkast (se Figur 22). Under större delen av 2000-talet har den årliga befolkningstillväxten i storstadsregionerna varit betydligt högre än riksgenomsnittet, mycket beroende på starka inrikes flyttningsöverskott och sedan 2015 också på grund av ett ökat flyktningmottagande. Att Göteborgsregionen över tid inte växer lika starkt i termer av befolkning som Stockholmsregionen beror på att arbetsmarknaden i Stockholmsområdet vuxit kraftigare.

FIGUR 22 ÅRLIG BEFOLKNINGSTILLVÄXT (I %) 2000-2021, STORSTADSREGIONER OCH SVERIGE

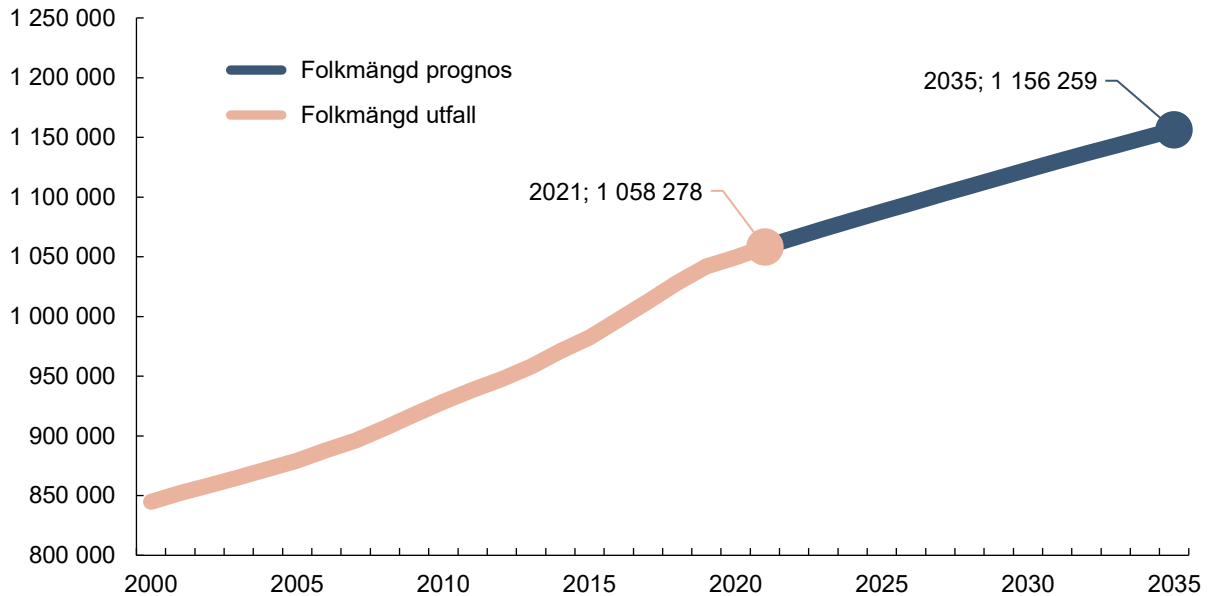

Källa: SCB

Regionens växande befolkning ställer krav på bostadsproduktionen

Folkmängden i Göteborgsregionens 13 kommuner har ökat med drygt 213 000 invånare sedan år 2000. 2021 uppgick regionens befolkning till drygt 1 058 000 invånare. Den senaste befolkningsprognosen från SCB visar att regionens folkmängd förväntas växa med drygt 7 000 personer årligen fram till 2035 då Göteborgsregion förväntas ha drygt 1 156 000 invånare (se Figur 23).

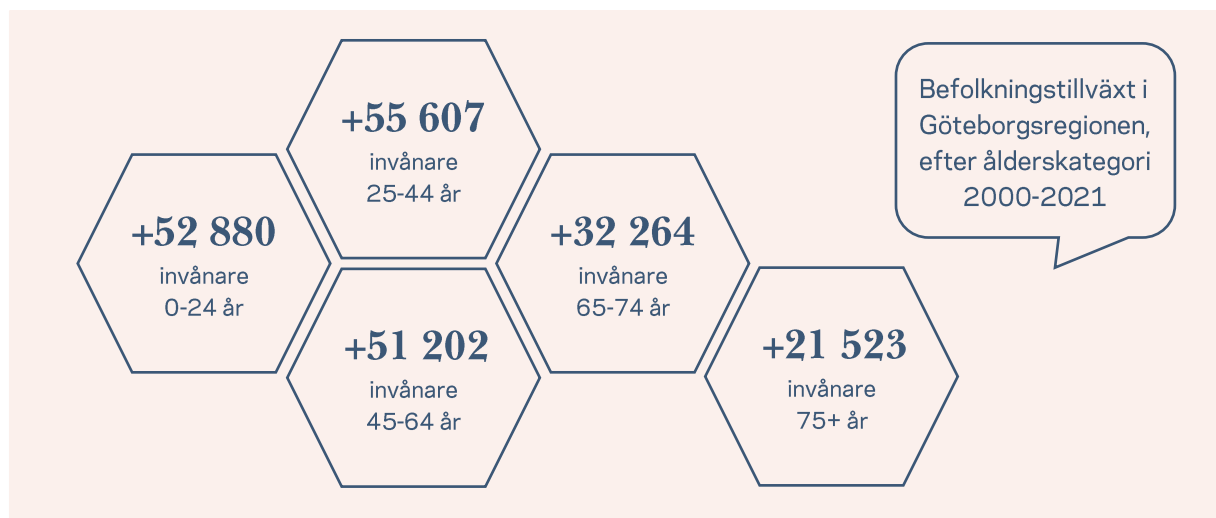
FIGUR 23 FOLKMÄNGDEN I GÖTEBORGSREGIONEN 2000-2021 SAMT PROGNOSEN FÖR ÅREN 2022-2035

Källa: SCB

Folkmängden kan öka på två sätt, antingen genom ett så kallat födelseöverskott eller genom ett flyttningsöverskott. Födelseöverskott innebär att fler personer föds än dör, medan ett flyttningsöverskott innebär att inflyttare till någon av regionens 13 kommuner är större än utflyttare från samma kommuner.

För Göteborgsregionen har födelseöverskottet ökat markant sedan början av 2000-talet. Detta beror på ett ökat barnafödande samtidigt som antalet döda legat mer eller mindre konstant. År 2021 stod födelseöverskott för drygt 55 procent av regionens folkökning. Resterande 45 procent av regionens folkökning kom i form av ett flyttningsöverskott på drygt 2 600 personer (se Tabell 18).

TABELL 18 BEFOLKNINGSUTVECKLING I GÖTEBORGSREGIONEN 2000-2021

År	Folkmängd	Födelseöverskott	Flyttningsöverskott	Justering	Folkökning
2000	844 802	1 682	6 289	- 19	7 952
2001	852 110	1 807	5 579	- 78	7 308
2002	858 709	2 133	4 551	- 85	6 599
2003	865 444	2 513	4 278	- 56	6 735
2004	872 155	3 242	3 491	- 22	6 711
2005	879 298	3 082	4 177	- 116	7 143
2006	888 229	3 931	5 034	- 34	8 931
2007	896 157	3 949	4 159	- 180	7 928
2008	906 691	4 274	6 292	- 32	10 534
2009	917 984	4 931	6 342	20	11 293
2010	928 629	5 284	5 399	- 38	10 645
2011	938 580	4 372	5 287	292	9 951
2012	947 575	4 478	4 374	143	8 995
2013	958 024	4 279	6 038	132	10 449
2014	970 912	4 750	7 991	147	12 888
2015	982 360	4 479	6 802	167	11 448
2016	997 446	4 891	9 922	273	15 086
2017	1 012 569	4 156	10 106	861	15 123
2018	1 028 248	4 539	10 492	648	15 679
2019	1 041 850	4 793	7 221	1 588	13 602
2020	1 049 592	4 045	3 070	627	7 742
2021	1 058 278	4 790	2 655	1 241	8 686

Källa: SCB

Boende är ett problem för en ökande befolkning

Såväl antal inflyttade som antal utflyttade har de senaste åren legat på höga nivåer. Vi ser alltså en allt högre rörlighet bland invånarna som också ställer krav på en väl fungerande bostadsmarknad.

Flera tidigare rapporter har pekat på just Göteborgsregionens ansträngda bostadsmarknad. I en lägesrapport från Fastighetskontoret 2019 konstateras det att bostadsbyggandet i Göteborg inte varit tillräckligt för att tillgodose behovet.²⁹ Ändå har det byggts ganska mycket i Göteborg sedan 2019. Bland annat har drygt 14 000 bostäder färdigställts i Göteborg under perioden 2019-2021. Samtidigt är takten på det framtida bostadsbyggandet hög i Göteborg. Enbart under 2021 påbörjades byggandet av cirka 6 000 bostäder i Göteborg.

I en rapport från 2021 konstaterar Länsstyrelsen att det fortsatt råder bostadsbrist i samtliga kommuner i Göteborgsregionen. Rapporten bygger på kommunernas egna sammanställningar där det uppdragas att det fortsatt råder brist på hyres-, bostads- och äganderätter i alla storlekar. Störst är bristen på hyresrätter. Framförallt gäller det hyreslägenheter för hushåll som ska etablera sig på bostadsmarknaden. Vanligtvis rör det ungdomar, studenter och nyanlända som har en svag ekonomi och en avsaknad av kontaktnät, vilket gör det särskilt svårt för dem att hitta en första bostad. Enligt rapporten har boendeojämliketen förvärrats av Covid-19 pandemin och förväntningarna framåt är att den förvärras ännu mer. Dagens bostadsunderskott hämmar den regionala utvecklingen och den slår framförallt hårt mot hushåll med lägre inkomstnivåer.³⁰

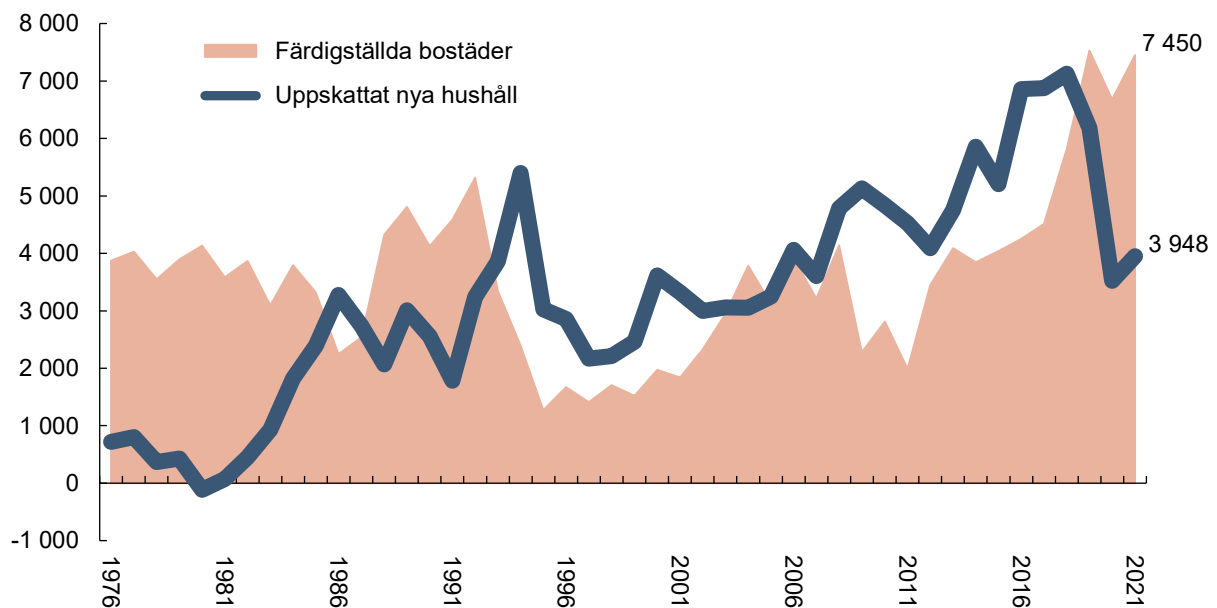
²⁹ Fastighetskontoret (2019), 'Boende och byggande i Göteborg – Fakta om befolkning, boende samt planering och byggande av bostäder i Göteborg', Fastighetskontoret Göteborgs Stad, september 2019, Göteborg, Sverige.

³⁰ Länsstyrelsen (2021). 'Bostadsmarknadsanalys – Västra Götalands län 2021', 2021:17, Samhällsavdelningen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Göteborg, Sverige.

Om vi analyserar färdigställandet av bostäder i relation till uppskattade nya hushåll³¹ framgår regionens problem på bostadsmarknaden mer tydligt (se Figur 24). I början av perioden och fram till 1985 var färdigställandet av bostäder avsevärt större än uppskattat nya hushåll i regionen. Från 1985 och fram till 1992 har det växlat mellan de två indikatorerna. Dock har färdigställandet av bostäder inte hängt med den kraftiga folkökningen i regionen som skett efter 1992, vilket också gör att bostadsmarknaden i Göteborgsregionen varit kraftigt ansträngd. Under 2021 uppskattades dock att drygt 3 900 nya hushåll tillförts i Göteborgsregionen samtidigt som 7 450 bostäder färdigställdes, vilket är positivt.

Många bostäder är förtillfället under produktion i Göteborgsregionen. Förhoppningsvis kommer de närmaste 5-10 åren resultera i att allt fler bostäder färdigställs, samt att fler detaljplaner antas för ytterligare byggnation i befintliga och nya bostadsområden i regionen.

FIGUR 24 FÄRDIGSTÄLLDA BOSTÄDER OCH UPPSKATTAT NYA HUSHÅLL I GÖTEBORGSREGIONEN, FRÅN 1976

Källa: SCB bearbetad av Business Region Göteborg

7.2 Befolkningens rörelser i Göteborgsregionen

Att identifiera befolkningens rörelser i regionen är viktigt i mån om att få en uppfattning om arbetskraftskompetensen behålls och huruvida framtida familjebildare stannar i regionen. Det kan också vara bra för att förbättra den framtida bostadsplaneringen och för företag att bättre planera en nyetablering av verksamhet eller en expansion av befintlig verksamhet.

Många unga högutbildade flyttar till Göteborgsregionen

Av SCB och Västra Götalandsregionens siffror över högutbildades flyttningar framgår det att Göteborgsregionen mellan 2011 och 2019 haft ett positivt flyttnetto (dvs. inflyttning – utflyttning) av högutbildade inom åldersspannet 21-64 år. Under pandemiåret 2020 hade Göteborgsregionen dock ett negativt flyttnetto av högutbildade personer på 507, vilket är en tydlig minskning jämfört med 2019. Framförallt är det de unga högutbildade, dvs. de i ålderskategorierna 21-27, som utgör det positiva bidraget historiskt sett till Göteborgsregionens flyttnetto av högutbildade. Däremot är regionens flyttnetto av högutbildade personer fortsatt negativt för ålderskategorierna 28-44 och 45-64. Covid-19 pandemin har dessutom påverkat fler högutbildade inom åldrarna 28-64, jämfört med yngre högutbildade, att inte söka sig till Göteborgsregionen. Under 2020 var det negativa bidraget för åldrarna 28-64 (-772) betydligt större än

³¹ Normaliseringsstalet är satt till 2,2 personer per hushåll. SCBs statistikutredningar har under flera år visat på att ett snitthushåll i Sverige har 2 personer. I vårt exempel för år 2021 blir en folkökning på 8 686 invånare normaliserad till 3 948 hushåll.

det positiva bidraget från unga högutbildade (+265), vilket i slutändan genererade ett historiskt sett stort negativt flyttnetto på drygt 500 högutbildade personer.

Om vi jämför Göteborgsregionens siffror med Västra Götalands län år 2020 är förhållandena någorlunda lika mellan åldersgrupperna. Även om Västra Götalands totala flyttnetto visar en minskning med -601 högutbildade personer så sker det största tappet av högutbildade till Kungsbacka, som hör till Hallands län, men ingår i Göteborgsregionen. Om vi därmed tar hänsyn till den så kallade 'Kungsbacka-effekten' så är det negativa flyttnettot av högutbildade personer klart lägre för Västra Götaland. Eftersom länet tappar högutbildade till Göteborgsregionen kan detta tolkas som att de mest kvalificerade jobben inom länet för de högutbildade finns i Göteborgsregionen (se Tabell 19).

TABELL 19 FLYTTNETTO (INFLYTTNING – UTFLYTTNING) AV HÖGUTBILDADE 21-64 ÅR

År	Göteborgsregionen				Västra Götaland			
	21-27 år	28-44 år	45-64 år	21-64 år	21-27 år	28-44 år	45-64 år	21-64 år
2010	253	-367	-35	-149	153	-591	-75	-513
2011	368	-153	21	236	352	-453	2	-99
2012	452	-303	-16	133	332	-603	-7	-278
2013	357	-287	-38	32	342	-484	-101	-243
2014	382	-151	2	233	232	-454	29	-193
2015	469	-365	-50	54	436	-535	-100	-199
2016	580	-182	-42	356	491	-329	-60	102
2017	490	-206	-100	184	290	-446	-95	-251
2018	495	-176	-80	239	317	-276	-94	-53
2019	317	-249	-49	19	253	-520	-43	-310
2020	265	-600	-172	-507	216	-670	-147	-601

Källa: SCB och Västra Götalandsregionen

Tittar man på vart flyttningarna av högutbildade personer går som medelvärde under perioden 2018-2020 så tappar Göteborgsregionen till Stockholms län, men även till det egna länet inklusive Kungsbacka. I genomsnitt under perioden 2018-2020 var flyttnettot av högutbildade personer mellan Göteborgsregionen och Stockholms län negativt (-453). Göteborgsregionen har dock ett positivt flyttnetto av högutbildade personer mot Skåne och Övriga Sverige. För Västra Götalands län är flyttmönstret för högutbildade personer likt det för Göteborgsregionen, men totalt sett visar länet upp ett negativt flyttnetto mot det egna länet och förklaras av 'Kungsbacka-effekten' (se Tabell 20).

TABELL 20 FLYTTNETTO (INFLYTTNING – UTFLYTTNING) AV HÖGUTBILDADE 21-64 ÅR, MEDELVÄRDE 2018-2020

Region	Skåne	Stockholm	Västra Götaland & Kungsbacka	Övriga Sverige	Totalt
Göteborgsregionen	68	-453	-62	364	-83
Fyrbodal	-5	-21	42	94	109
Sjuhärad	-8	-59	23	16	-28
Skaraborg	-15	-56	-2	44	-29
Västra Götaland	40	-589	-263	491	-321

Källa: SCB och Västra Götalandsregionen

* Totalsiffran för Västra Götalands län och Göteborgsregionen inkluderar flyttnettot av högutbildade personer till Kungsbacka, vars kommun tillhör Hallands län, men ingår i Göteborgsregionens kommunalförbund. Under perioden 2018-2020 var Västra Götalands läns flyttnetto av högutbildade personer till Kungsbacka negativt (-263 högutbildade personer). Om vi tar hänsyn till "Kungsbacka-effekten" i Västra Götalands läns siffror stannar totalen för perioden 2018-2020 istället på -58, vilket indikerar på klart mindre negativt flyttnetto av högutbildade personer än vad totalen i Tabell 20 visar. Detsamma gäller för Göteborgsregionen.

Familjebildare lämnar Göteborg för kranskommunerna

Vi har i tidigare avsnitt konstaterat att merparten av de långväga flyttningarna görs i 20–25-årsåldern och att Stockholmsregionen, genom sin breda arbetsmarknad, lockar till sig många högutbildade. Hur ser då flyttmönstret ut för Göteborgs Stad och Göteborgsregionen?

Det totala flyttningsöverskottet utgörs av ett invandringsöverskott och inrikes flyttningar. Vi har tittat på de fem åldersgrupperna 20-24, 25-29, 30-34, 35-39 och 40-44. Dessa fem åldersgrupper består av en hel del rörliga och karriärinriktade individer som en storstad gärna vill attrahera.

Från Tabell 21 framgår det att det totala flyttningsöverskottet i alla de tre storstadskommunerna är negativt för åldersgrupperna 30-34, 35-39 och 40-44. Framförallt är det de stora underskotten från inrikes flyttningar inom dessa åldersgrupper som skapar ett negativt totalt flyttningsöverskott då invandringsöverskottet är positivt för dessa åldersgrupper i storstadskommunerna. För åldersgrupperna 20-24 och 25-29 observeras ett överskott av inrikes flyttningar i alla de tre storstadskommunerna, vilket i kombination med ett positivt invandringsöverskott ger ett positivt totalt flyttningsöverskott.

TABELL 21 FLYTTNETTO FÖR STORSTADSKOMMUNER, AVSER ÅR 2021

Kommun	Överskottstyp	Åldersgrupp					20-44 år
		20-24 år	25-29 år	30-34 år	35-39 år	40-44 år	
Stockholm	Totalt flyttningsöverskott	3 005	5 040	-1 552	-2 659	-1 589	2 245
	Invandringsöverskott	1 284	1 618	1 240	611	271	5 024
	Inrikes flyttningsöverskott	1 721	3 422	-2 792	-3 270	-1 860	-2 779
Malmö	Totalt flyttningsöverskott	1 739	1 545	-309	-394	-256	2 325
	Invandringsöverskott	371	568	481	259	124	1 803
	Inrikes flyttningsöverskott	1 368	977	-790	-653	-380	522
Göteborg	Totalt flyttningsöverskott	3 854	1 186	-1 049	-1 058	-282	2 651
	Invandringsöverskott	714	1 063	770	429	226	3 202
	Inrikes flyttningsöverskott	3 140	123	-1 819	-1 487	-508	-551

Källa: SCB

Hur räknas det totala flyttningsöverskottet ut?

Inrikes flyttningsöverskott

År 2021 gjordes 7 766 inrikes inflyttningar bland personer i åldern 20-24 år i Göteborgs Stad. Inrikes utflyttningar för samma åldersgrupp och år var 4 626, vilket ger ett överskott i inrikes flyttningar som motsvarar 3 140.

Invandringsöverskott

För samma åldersgrupp, stad och år invandrade 989 personer samtidigt som 275 personer utvandrade, vilket ger ett invandringsöverskott på 714.

Totalt flyttningsöverskott

När ovan två överskottstyper slås ihop för åldersgruppen 20-24 blir 2021 års totala flyttningsöverskott för Göteborg 3 854.

Att många av flyttningarna ut från Göteborgs Stad går till någon av kranskommunerna framgår när vi tittar på Göteborgsregionens resultat. I detta fall framstår Göteborgs Stad som en drivkraft till ökad befolkningstillväxt i kranskommunerna.

Enligt Tabell 22 redovisar Malmöregionen ett positivt totalt flyttningsöverskott för alla ålderskategorier som presenteras i tabellen. I Stockholmsregionen är det totala flyttningsöverskottet negativt för åldrarna 35-39 och 40-44, medan det endast är negativt för ålderskategorin 35-39 i Göteborgsregionen. En kraftig invandring förklarar en stor del av överskottet i alla tre storstadsregioner. Men sett till inrikes flyttningar så minskar siffrorna betydligt jämfört med storstadskommunerna (Tabell 21) då kranskommunerna fångar upp en del av utflyttningarna från storstadskommunerna. Göteborgsregionen har dock fortfarande negativa tal för åldersgrupperna 30-34, 35-39 och 40-44, men jämfört med Göteborgs Stad är underskottet i inrikes flyttningar betydligt lägre för åldersintervallet 30-44, vilket är ett tecken på att den större delen av flyttningarna från Göteborgs Stad sker till någon av kranskommunerna. För både Malmöregionen och Stockholmsregionen observeras liknande förhållanden för inrikes flyttningar som för Göteborgsregionen. Dock har Malmö Stad lockat till sig Malmöregionens 25-29 åringar. För Stockholmsregionens del fångas stora delar upp av Stockholm Stads stora underskott vad gäller inrikes flyttningar i åldersgrupperna 30-34, 35-39 och 40-44.

TABELL 22 FLYTTNETTO FÖR STORSTADSREGIONER, AVSER ÅR 2021

Region	Överskottstyp	Åldersgrupp					
		20-24 år	25-29 år	30-34 år	35-39 år	40-44 år	20-44 år
Stockholmsregionen	Totalt flyttningsöverskott	2 214	7 685	1 709	-249	-277	11 082
	Invandringsöverskott	2 374	3 361	2 597	1 394	773	10 499
	Inrikes flyttningsöverskott	-160	4 324	-888	-1 643	-1 050	583
Malmöregionen	Totalt flyttningsöverskott	2 604	406	618	308	132	4 068
	Invandringsöverskott	890	831	735	376	221	3 053
	Inrikes flyttningsöverskott	1 714	-425	-117	-68	-89	1 015
Göteborgsregionen	Totalt flyttningsöverskott	2 538	1 406	155	-64	34	4 069
	Invandringsöverskott	896	1 238	944	565	259	3 902
	Inrikes flyttningsöverskott	1 642	168	-789	-629	-225	167

Källa: SCB

8 Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Det här kapitlet består av tre avsnitt. I det första avsnittet jämför vi sysselsättningstillväxten i de tre storstadsregionerna under 2000-talet utifrån 2018 års indelning i lokala arbetsmarknader (LA).³² I det andra och tredje avsnittet riktas analysen mer specifikt till arbetsmarknadsutvecklingen och kompetensförsörjningen i Göteborgsregionen. Här baseras därmed analysen på de 13 kommuner som ingår i Göteborgsregionens kommunalförbund (GR).³³

8.1 Sysselsättningsutveckling i storstädernas lokala arbetsmarknader

När vi undersöker sysselsättningsutvecklingen i storstädernas arbetsmarknadsregioner ser vi att Göteborgs arbetsmarknadsregion presterar mycket bra tills Covid-19 pandemin fick sitt utbrott. Fram till 2020 har både LA Stockholm-Solna och LA Malmö-Lund utvecklats starkast, med en genomsnittlig årlig sysselsättningstillväxt på 1,4 procent under perioden 2000-2020. I LA Göteborg är motsvarande genomsnittliga sysselsättningstillväxt 1,3 procent. Den årliga ökningen för LA Göteborg innebär att cirka 159 000 fler jobb har tillförts sedan år 2000. Alla storstäders LA regioner har utvecklats bättre än Sverige i stort, vars genomsnittliga tillväxt under perioden uppmäts till 1 procent (se Tabell 23).

TABELL 23 SYSSELSATTA OCH SYSSELSÄTTNINGSTILLVÄXT 2000-2020, LA REGIONER OCH SVERIGE

LA region	Sysselsatta (i antal)		Sysselsättningstillväxt 2000-2020		
	2000	2020	I procent	I antal	Årligt snitt
LA Stockholm-Solna	1 097 972	1 449 226	32%	351 254	1,4%
LA Göteborg	536 226	695 010	30%	158 784	1,3%
LA Malmö-Lund	408 280	539 583	32%	131 303	1,4%
Sverige	4 051 870	4 976 744	23%	924 874	1,0%

Källa: SCB

Stark sysselsättningstillväxt i Göteborgs arbetsmarknad

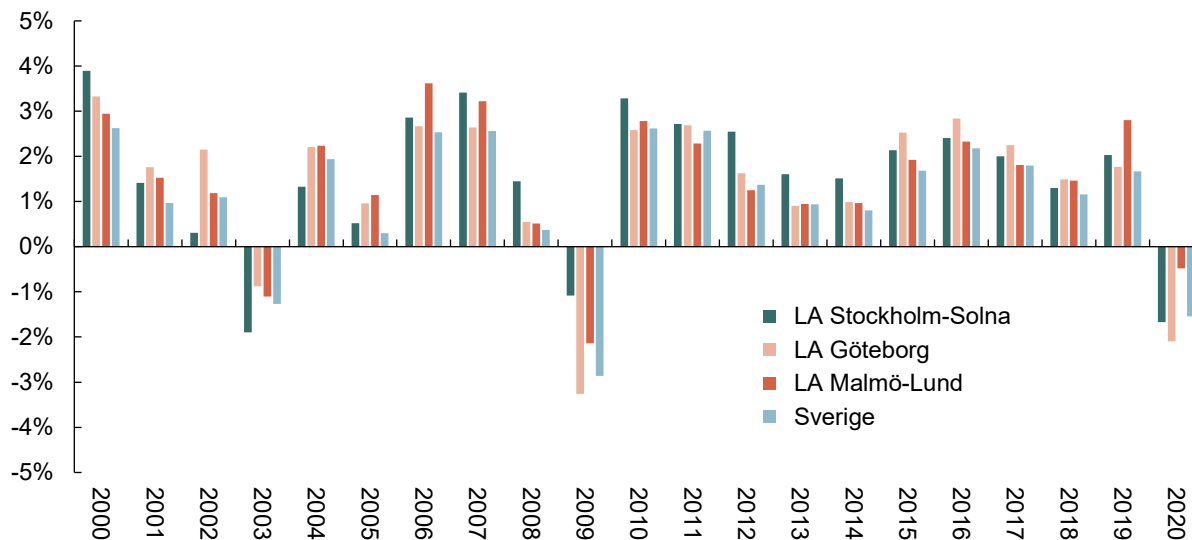
Under inledningen av 2000-talet var det oftast LA Göteborg som låg i tätposition. Samtliga år 2001-2003 hade LA Göteborg den starkaste utvecklingen – något som därefter inte skett förrän år 2015. Under stora delar av perioden 2004-2014 har LA Stockholm-Solna mestadels noterat den starkaste sysselsättningstillväxten (se Figur 25). Det kan delvis också förklaras av LA Stockholm-Solnas starka befolkningsutveckling från 2006 och framåt.

Från 2015 och fram till 2018, har dock LA Göteborg noterat den starkaste sysselsättningstillväxten. Näringslivets starka läge i Göteborgs arbetsmarknadsregion mellan 2015 och 2018 är den stora bidragande faktorn till den starka sysselsättningstillväxten under perioden. Dock kom avmattningen under 2019, följt av Covid-19 pandemin under 2020. Både under 2019 och 2020 har sysselsättningstillväxten varit starkast i LA Malmö-Lund. En potentiell förklaring till att LA Malmö-Lund gått starkt den senaste perioden kan vara att arbetsmarknadsregionen är framträdande inom livsmedelsindustrin som gått väldigt bra under både 2019 och 2020. Jobbtillväxten under 2020, jämfört med 2019, stannade på -2,1 procent i LA Göteborg. Motsvarande för LA Stockholm-Solna var en minskning på 1,7 procent, medan LA Malmö-Lund var en minskning på 0,5 procent. Sverigesnittet stannade på -1,5 procent mellan 2019 och 2020.

³² Anledningen till att vi även har med denna utveckling är för att LA regioner skapar sysselsättning i vidare utsträckning än själva storstadsregionen.

³³ I Tabell B1 och Tabell B2 i Bilagan redovisas vilka kommuner som ingår i storstädernas lokala arbetsmarknader, samt vilka kommuner som tillsammans med storstadskommunerna bildar storstadsregion.

FIGUR 25 ÅRLIG SYSSELSÄTTNINGSTILLVÄXT (DAGBEFOLKNING) I LA REGIONER OCH SVERIGE 2000-2020

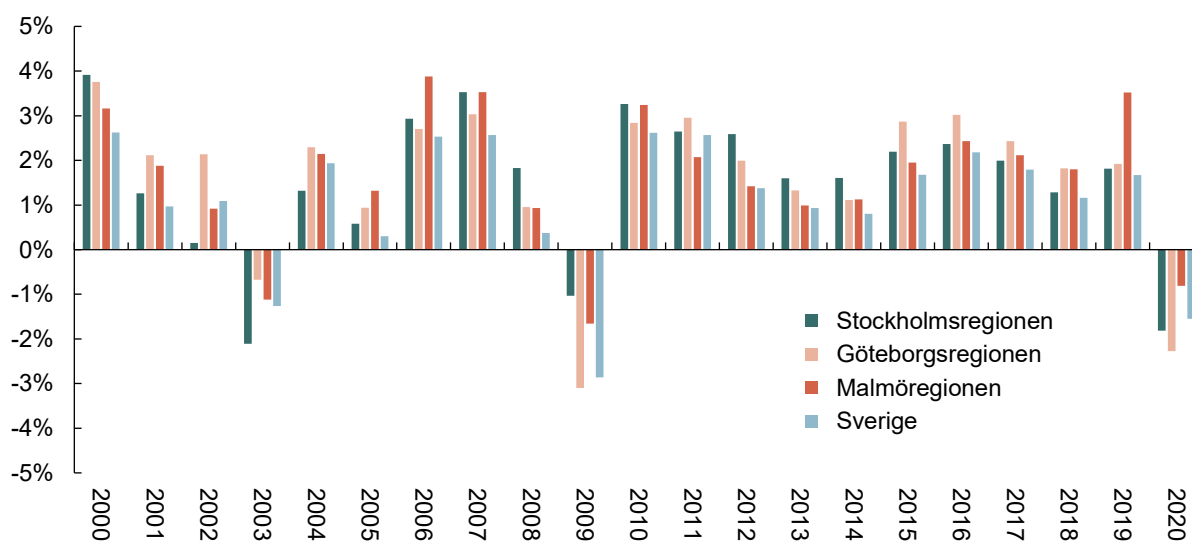
Källa: SCB

8.2 Arbetsmarknadsutveckling i Göteborgsregionen

Storstadsregionernas jobbtillväxt visar en tydlig trend över tid med starkare tillväxt jämfört med riket. Sett till utvecklingen i LA Göteborg, jämfört med Göteborgsregionen, så framstår jobbtillväxten i Göteborgsregionen som något starkare. Sedan finanskrisens effekter lagt sig, dvs. runt 2010, har jobbtillväxten varit positiv varje år fram till Covid-19 pandemins utbrott. Samma utveckling ses även i Stockholmsregionen och Malmöregionen samt för Sverige i stort (se Figur 26).

Mellan 2019 och 2020 minskade antalet sysselsatta i Göteborgsregionens 13 kommuner med 2,3 procent eller drygt 12 500 personer. Från tidigare större kriser, som till exempel finanskrisen, har den procentuella jobbtillväxten i Göteborgsregionen minskat kraftigast bland storstadsregionerna. Den senaste krisen, under Covid-19 pandemin, visar att även denna gång drabbas Göteborgsregionens jobbtillväxt allra hårdast av storstadsregionerna. Under 2020 var cirka 538 000 personer sysselsatta i Göteborgsregionen. Den genomsnittliga årliga sysselsättningstillväxten under perioden 2000-2020 är något starkare i Göteborgsregionen, jämfört med LA Göteborg, och ligger på 1,5 procent. Motsvarande för Malmöregionen landar på 1,6 procent och 1,4 procent i Stockholmsregionen.

FIGUR 26 ÅRLIG SYSSELSÄTTNINGSTILLVÄXT (DAGBEFOLKNING) I STORSTADSREGIONER OCH SVERIGE 2000-2020

Källa: SCB

Flest sysselsatta finns inom företagstjänster

Historiskt sett har tillverkning och utvinning varit den största näringsgrenen i Göteborgsregionen, men då sysselsättningen föll med drygt 9 procent mellan 2008 och 2009 gick vård och omsorg förbi som största bransch i regionen. På senare år har även branscherna företagstjänster och handel gått om tillverkning och utvinning. Under de senaste fem åren, 2016-2020, har företagstjänster vuxit mycket starkt och är sedan 2018 den näringsgren som sysselsätter flest personer i Göteborgsregionen med sina drygt 82 000 sysselsatta år 2020. Inom vård och omsorg, regionens näst största bransch, finns cirka 77 000 sysselsatta. Handeln är Göteborgsregionens tredje största bransch med drygt 67 000 sysselsatta – varav 37 000 är sysselsatta inom partihandeln och resterande 30 000 sysselsatta arbetar inom detaljhandeln.

Näringslivsstrukturen i Göteborgsregionen är relativt lik den i Sverige. Göteborgsregionen har dock en högre andel sysselsatta inom företagstjänster, information och kommunikation, handel samt tillverkning och utvinning. Däremot är regionens andel lägre än Sveriges andel inom vård och omsorg, jordbruk, skogsbruk och fiske, utbildning och inom finans och försäkring. Tabell 24 visar antal sysselsatta efter näringsgren år 2020 i Göteborgsregionen och Sverige, samt näringsgrenens andel av den totala sysselsättningen (tabellen är sorterad efter störst bransch i Göteborgsregionen).

TABELL 24 SYSSELSATT DAGBEFOLKNING +16 ÅR, EFTER NÄRINGS GREN 2020

Bransch	Göteborgsregionen		Sverige	
	Sysselsatta	Andel	Sysselsatta	Andel
Företagstjänster	82 087	15,3%	598 304	12,0%
Vård och omsorg	76 627	14,2%	809 224	16,3%
Handel	67 248	12,5%	585 156	11,8%
Tillverkning och utvinning	62 063	11,5%	537 041	10,8%
Utbildning	54 984	10,2%	544 918	10,9%
Byggverksamhet	37 261	6,9%	363 743	7,3%
Offentlig förvaltning	32 804	6,1%	314 792	6,3%
Information och kommunikation	28 623	5,3%	218 560	4,4%
Transport och magasinering	26 830	5,0%	224 212	4,5%
Kulturella och personliga tjänster	22 206	4,1%	220 684	4,4%
Hotell och restaurang	18 293	3,4%	159 332	3,2%
Fastigheter	9 980	1,9%	86 687	1,7%
Finans och försäkring	7 452	1,4%	98 200	2,0%
Energi och miljö	4 713	0,9%	53 708	1,1%
Okänt	4 067	0,8%	63 726	1,3%
Jordbruk, skogsbruk och fiske	2 662	0,5%	98 457	2,0%
Totalt	537 900	100,0%	4 976 744	100,0%

Källa: SCB

Flest jobb i regionen har tillförts inom företagstjänster

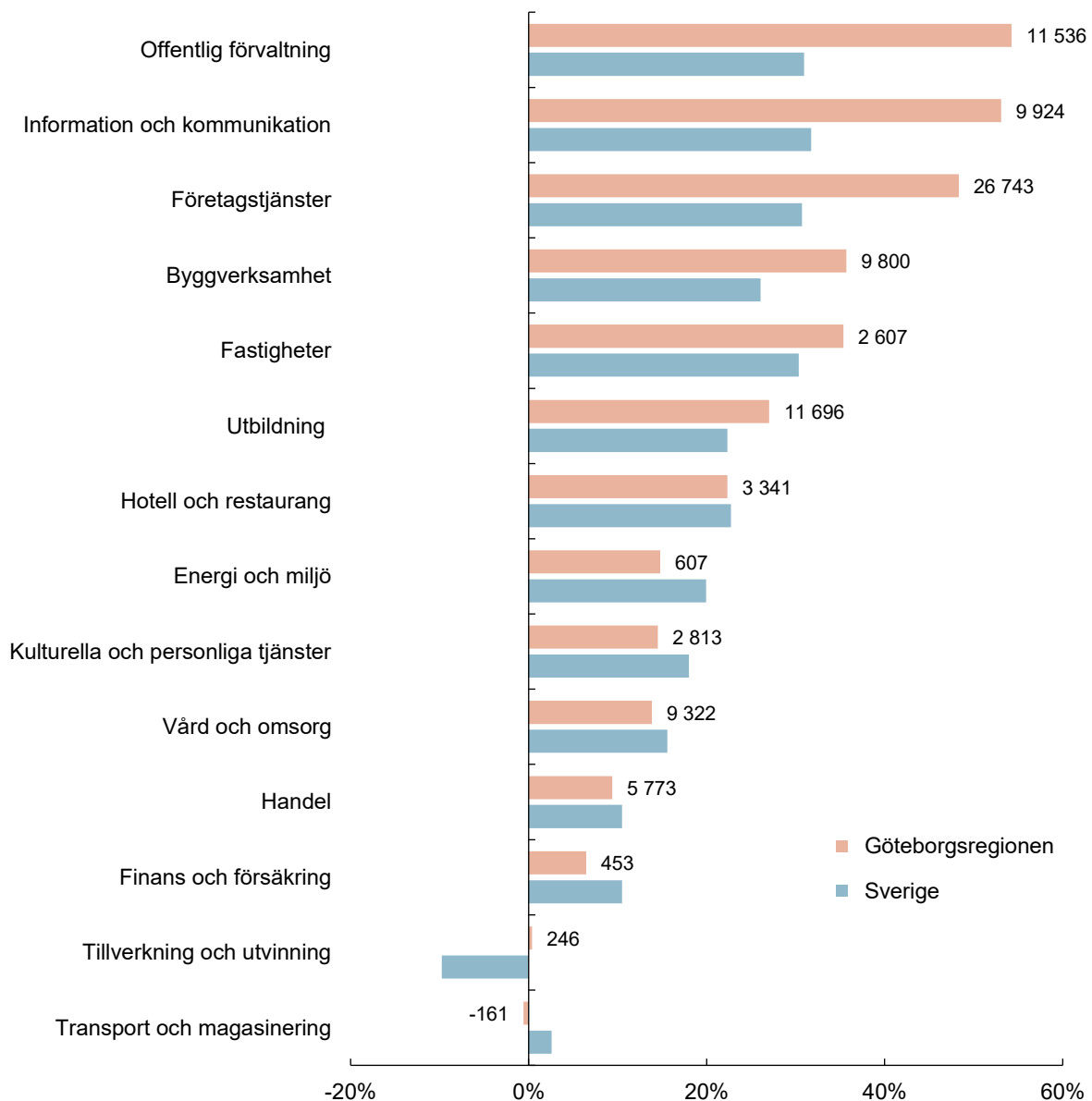
Figur 27 visar att antal sysselsatta inom samtliga näringsgrenar, utom transport och magasinering, har ökat i Göteborgsregionen sedan 2009. Om man räknar i absoluta tal så är företagstjänster den bransch som ökar mest i antal sysselsatta. Sedan 2009 har företagstjänster vuxit med cirka 27 000 sysselsatta. Denna förändring är mer än dubbelt så stor jämfört med andra och tredje största tillväxtbransch, som är utbildning och offentlig förvaltning, vilka vardera vuxit med drygt 11 000 sysselsatta sedan 2009. Även sysselsatta inom information och kommunikation, byggverksamhet samt vård och omsorg ökar bra under perioden.

Den näringsgren i Göteborgsregionen som ökat klart mest procentuellt under perioden 2009-2020 är offentlig förvaltning som tätt följs av information och kommunikation. Även företagstjänster och

byggverksamhet och fastigheter visar på stark procentuell tillväxt. En klar majoritet av branscherna har upplevt starkare jobbtillväxt i Göteborgsregionen jämfört med Sverige i stort. Framförallt gäller det offentlig förvaltning, information och kommunikation, företagstjänster, byggverksamhet samt tillverkning och utvinning. En intressant observation är att tillverkning och utvinning haft en negativ jobbtillväxt i Sverige under perioden 2009-2020, medan den visar på marginell jobbtillväxt i Göteborgsregionen. Denna utveckling visar att Göteborgsregionens avancerade tillverkningsindustri är bra väl konkurrenskraftig och fortsätter skapa jobb genom att tillverka produkter med ett högt kunskapsinnehåll.

Det finns dock undantag där Sverige i stort visar på bättre jobbtillväxt än Göteborgsregionen, bland annat inom energi och miljö, kulturella och personliga tjänster, vård och omsorg, handel, finans och försäkring samt transport och magasinering.

FIGUR 27 FÖRÄNDRING I SYSSELSATT DAGBEFOLKNING +16 ÅR (I %), PER NÄRINGS- & TILLVÄXTSGREN 2009-2020

Källa: SCB

Not: Siffror utmed staplarna visar hur stor förändringen är i antal sysselsatta för branscher i Göteborgsregionen.

Hur förändras den regionala ekonomin när en bransch växer eller krymper?

Detta avsnitt behandlar förändringar i branscher baserat på multiplikatoranalys. Med andra ord mäter vi den uppskattade effekten på ytterligare jobb som 'följer med' när en bransch växer eller krymper. Ett rimligt antagande är att utgå från att ett företag inom en viss bransch annonserar om att 100 personer ska anställas eller varslas. Utifrån denna händelse använder vi regionala multiplikatorer för att estimerar vad den ytterligare effekten på sysselsättning blir över 90 grovt indelade branscher, inklusive den branschen som berörs av anställning eller varsel. Tabell 25 redovisar multiplikatorer för de 10 största branscherna efter antal sysselsatta i Göteborgsregionen år 2020. För jämförelse redovisas även multiplikatorer för motsvarande branscher nationellt.

Storleksmässigt är företagstjänster den största branschen i Göteborgsregionen, följt av vård och omsorg och handel där den senare utgörs av både partihandeln och detaljhandeln. Strax över två femtedelar av Göteborgsregionens tillverkningsindustri har sysselsättning inom fordonsindustrin. Sett till hur stor andel sysselsatta Göteborgsregionen har av Sverige framgår det att mer än en tredjedel av landets sysselsatta inom fordonsindustrin finns i regionen. Även branscher såsom företagstjänster, information och kommunikation, transport och magasinering samt hela tillverkningsindustrin visar på något högre koncentrationer av rikets total. Multiplikatorn avslöjar en rad olika dimensioner, däribland relationen mellan leverantör och producent, dvs. värdekedjans röda tråd och hur nya jobb inom en viss bransch skapar ytterligare nya jobb i ekonomin. Som ett exempel kan vi se att branscherna vård och omsorg, utbildning och offentlig förvaltning har lägre multiplikatorer, vilket beror på att branscherna har en mindre värdekedja. Å andra sidan så har tillverknings- och fordonsindustrin, som är underleverantörstunga, de högsta multiplikatorerna och de största värdekedjorna.

TABELL 25 MULTIPLIKATORER FÖR GÖTEBORGSREGIONENS 10 STÖRSTA BRANSCHER EFTER ANTAL SYSSELSATTA ÅR 2020

Bransch	Göteborgsregionen			Sverige
	Direkt sysselsatta	Andel av Sverige	Multiplikator	Multiplikator
Företagstjänster	82 087	14%	1,47	2,19
Vård och omsorg	76 627	9%	1,05	1,37
Handel	67 248	11%	1,17	1,77
Tillverkning och utvinning	62 063	12%	1,57	2,97
varav fordonsindustri	25 679	36%	1,84	3,44
Utbildning	54 984	10%	1,08	1,41
Byggverksamhet	37 261	10%	1,26	1,99
Offentlig förvaltning	32 804	10%	1,14	1,64
Information och kommunikation	28 623	13%	1,36	2,39
Transport och magasinering	26 830	12%	1,35	2,07
Kulturella och personliga tjänster	22 206	10%	1,20	1,77

Källa: SCB, Business Region Göteborg och Västra Götalandsregionen

Not: Tabellen är sorterad efter bransch med flest antal sysselsatta.

Vad innebär det då om en viss bransch växer eller krymper i antal sysselsatta och vilka effekter skapar en sådan förändring i den regionala och nationella ekonomin? Om vi utgår från de två extremerna ovan, dvs. vård och omsorg (som har lägst multiplikator) samt fordonsindustrin (som har högst multiplikator), samt branscher som under senare tid haft en god jobbtillväxt som till exempel IT-tjänster, kemi- och byggindustri, så kan vi räkna på några exempel.

Tabell 26 visar vad effekten blir på ytterligare sysselsatta om en bransch växer eller krymper med 100 sysselsatta. Om branschen vård och omsorg direkt skulle sysselsätta 100 fler i Göteborgsregionen så skapas det ytterligare 37 jobb inom den egna branschen, samt över de resterande 89 grovt definierade branscherna. 5 jobb av de 37 ytterligare jobben i Sverige skulle hamna i Göteborgsregionen. Å andra sidan skulle 37 ytterligare jobb försvinna nationellt, varav 5 i Göteborgsregionen, om 100 personer skulle

direkt varslas inom vård och omsorg i Göteborgsregionen.³⁴ Den klart starkaste spilleffekten på sysselsättning finns inom tillverkningsindustrin, framförallt inom fordonsindustrin där en direkt sysselsatt påverkar ytterligare nära 2,5 sysselsatta nationellt. Låt oss säga att fordonsindustrin i Göteborgsregionen växer direkt med 100 sysselsatta. I ytterligare led skapas hela 244 jobb nationellt och drygt en tredjedel av dessa, dvs. 84 jobb, hamnar i Göteborgs regionala ekonomi.

Sett till andra branscher är den ytterligare effekten på sysselsättningen inte lika stark, men ändå påtaglig. För kemiindustrin tillämpas multiplikatorn för tillverkning och utvinning där den ytterligare effekten är cirka 2 jobb på varje ny direkt sysselsättning. 100 fler direkta jobb inom regionens kemiindustri skulle därmed skapa ytterligare cirka 200 jobb nationellt, varav drygt en fjärdedel skulle hamna i Göteborgsregionen. Inom IT-tjänster, som hamnar under företagstjänster, skulle 100 fler direkta jobb innebära ytterligare 119 jobb inom den egna branschen samt i andra branscher sett över riket. Cirka två femtedelar av de ytterligare jobben skulle i detta fall hamna i Göteborgsregionen. Inom byggverksamhet är multiplikatorns ytterligare spridning inte lika stark som för fordon, kemi och IT, men ger ändå en effekt på 1 ytterligare sysselsatt på varje tillförd direkt sysselsättning. 100 fler direkt sysselsatta inom byggverksamhet skapar därmed ytterligare cirka 100 jobb och strax över en fjärdedel av dessa kan hänföras till Göteborgs regionala ekonomi.

En sak att ha i åtanke är att dessa sysselsättningseffekter även kan gå i motsatt riktning. Om någon av de redovisade branscherna i Göteborgsregionen tog ett beslut om att direkt varsla 100 sysselsatta personer skulle den ytterligare effekten på sysselsättning istället minska med motsvarande siffror.

TABELL 26 YTTERLIGARE SYSSELSATTA SOM BERÖRS I DEN EGNA BRANSCHEN SAMT I ANDRA BRANSCHER NÄR BRANSCHEN VÄXER (+) ELLER KRYMPER (-) MED 100 SYSSELSATTA

Bransch	Växer / krymper	Ytterligare sysselsatta som berörs	
	antal sysselsatta	Göteborgsregionen	Sverige
Företagstjänster	±100	±47	±119
Vård och omsorg	±100	±5	±37
Handel	±100	±17	±77
Tillverkningsindustri	±100	±57	±197
varav Fordonsindustri	±100	±84	±244
Utbildning	±100	±8	±41
Byggverksamhet	±100	±26	±99
Offentlig förvaltning	±100	±14	±64
Information & kommunikation	±100	±36	±139
Transport och magasinering	±100	±35	±107
Kulturella och personliga tjänster	±100	±20	±77

Källa: SCB, Business Region Göteborg och Västra Götalandsregionen

³⁴ Tabell 26 redovisar nettoeffekten, dvs. antalet ytterligare jobb som berörs utöver de 100 jobb som direkt tillkommer eller direkt försvinner. För 100 fler jobb direkt inom vård och omsorg är den ytterligare effekten på sysselsatta över 90 grovt definierade branscher uträknad enligt följande:

$(+100 \times 1,37) - (+100) = +37$, dvs. 37 ytterligare jobb tillkommer i den nationella ekonomin.

$(+100 \times 1,05) - (+100) = +5$, dvs. 5 ytterligare jobb tillkommer i den regionala ekonomin.

Observera att de ytterligare antal jobben som berörs för regionen är en delmängd av jobben som berörs i den nationella ekonomin. De 5 ytterligare jobben som berörs i ovan exempel ingår alltså i de 37 ytterligare jobben som berörs i den nationella ekonomin. Om branschen vård och omsorg istället krymper genom att 100 personer direkt varslas är den ytterligare effekten på sysselsatta över 90 sektorer följande:

$(-100 \times 1,37) - (-100) = -37$, dvs. 37 ytterligare jobb försvinner i den nationella ekonomin.

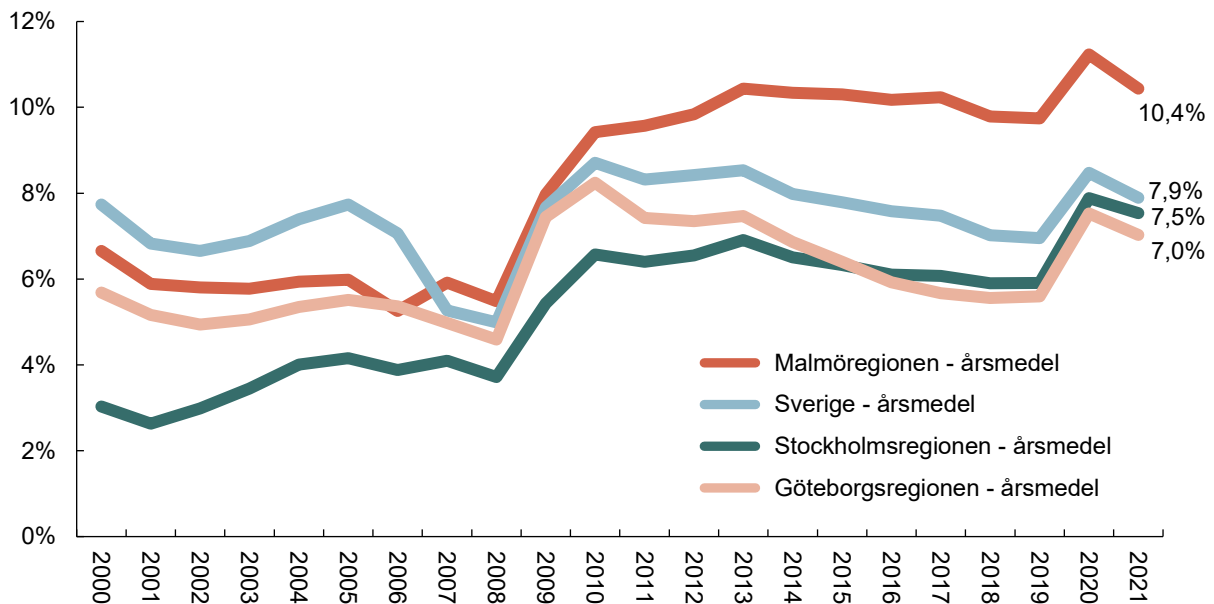
$(-100 \times 1,05) - (-100) = -5$, dvs. 5 ytterligare jobb försvinner i den regionala ekonomin.

Lägst arbetslöshet bland storstadsregioner, men ett stort utanförskap

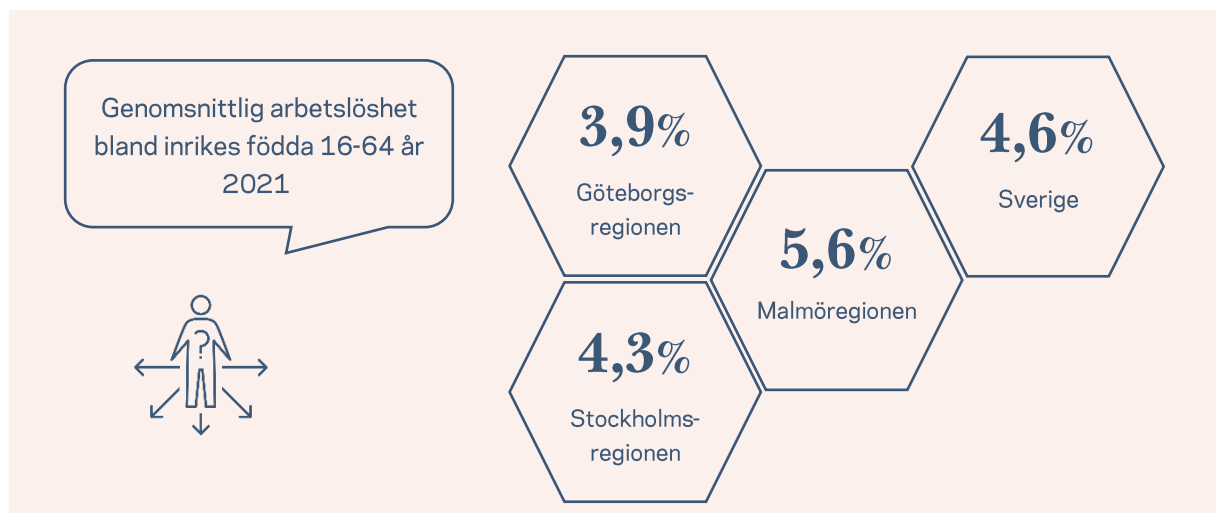
Under 2007 och våren 2008 var arbetslösheten i Göteborgsregionen 4-5 procent. Till följd av lågkonjunkturen hösten 2008 steg arbetslösheten i Göteborgsregionen kraftigt och vid årsskiftet 2009-2010 var arbetslösheten i snitt drygt 8 procent. Därefter skedde en tydlig förbättring som dock stannade av när finansiell turbulens i omvärlden återigen gjorde sig påmind under mitten av 2011. I perioden efter 2011 och fram till 2019 har Göteborgsregionen haft en god sysselsättningsutveckling, vilket gett en tydlig effekt på arbetsmarknaden där arbetslösheten sjunkit till nivåer under 6 procent. Till följd av Covid-19 pandemin steg arbetslösheten kraftigt under 2020 generellt sett över hela Sverige. Under 2021 har arbetslösheten dock fallit tillbaka och i inledningen av 2022 var arbetslösheten i Göteborgsregionen fortsatt lägst bland storstadsregionerna med 6 procent.

Sedan årsskiftet 2009-2010 har Göteborgsregionens arbetslöshet minskat mer än i Sverige och i de två andra storstadsregionerna. Gapet mellan Malmöregionen och Göteborgsregionen blir större över tid och likaså gapet mellan Sverige och Göteborgsregionen. Regionens arbetslöshet ligger cirka en halv procentenhet lägre än Stockholmsregionens arbetslöshet. Medel för Göteborgsregionens arbetslöshet för helåret 2021 uppgick till 7 procent (se Figur 28).

FIGUR 28 ÖPPET ARBETSLÖSA SAMT I ARBETSMARKNADSPROGRAM, TOTALT 16-64 ÅR - I PROCENT AV ARBETSKRAFTEN, ÅRSMEDEL 2000-2021

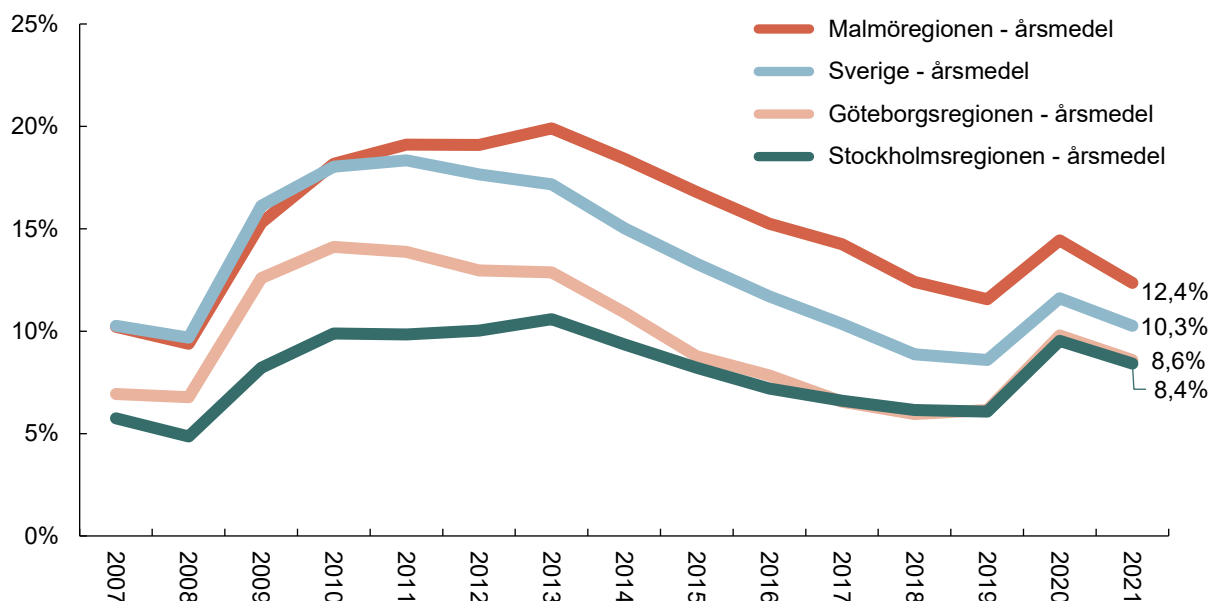

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB

Business Region Göteborg för löpande statistik över hur arbetslösheten utvecklas för ungdomar och utrikes födda. För ungdomar 18-24 år har det skett en klar förbättring den senaste tiden fram till Covid-19 pandemins utbrott. Inte sedan 2008 har arbetslösheten bland ungdomar i Göteborgsregionen varit så låg, men under pandemin var många av de personer som förlorade jobbet unga med sysselsättning inom besöksnäring och hotell och restaurang. Efter att ungas arbetslöshet i Göteborgsregionen nått sin topp i årsmedlet på 9,8 procent under 2020, har ungdomsarbetslösheten gått in i en någorlunda god period av återhämtning. Medeltalet för ungdomsarbetslösheten under 2021 uppgick till 8,6 procent i Göteborgsregionen, vilket nästan är i nivå med ungdomsarbetslösheten i Stockholmsregionen. Å andra är det en bit kvar till nivåerna innan pandemins utbrott då ungdomsarbetslösheten i Göteborgsregionen låg på drygt 6 procent (se Figur 29). I juni 2022 var ungdomsarbetslösheten i Göteborgsregionen 6,4 procent, vilket visar att arbetsmarknadens fortsatta återhämtning gör att fler ungdomar kommer i arbete.

FIGUR 29 ÖPPET ARBETSLÖSA SAMT I ARBETSMARKNADSPROGRAM, TOTALT 18-24 ÅR - I PROCENT AV ARBETSKRAFTEN, ÅRSMEDEL 2007-2021

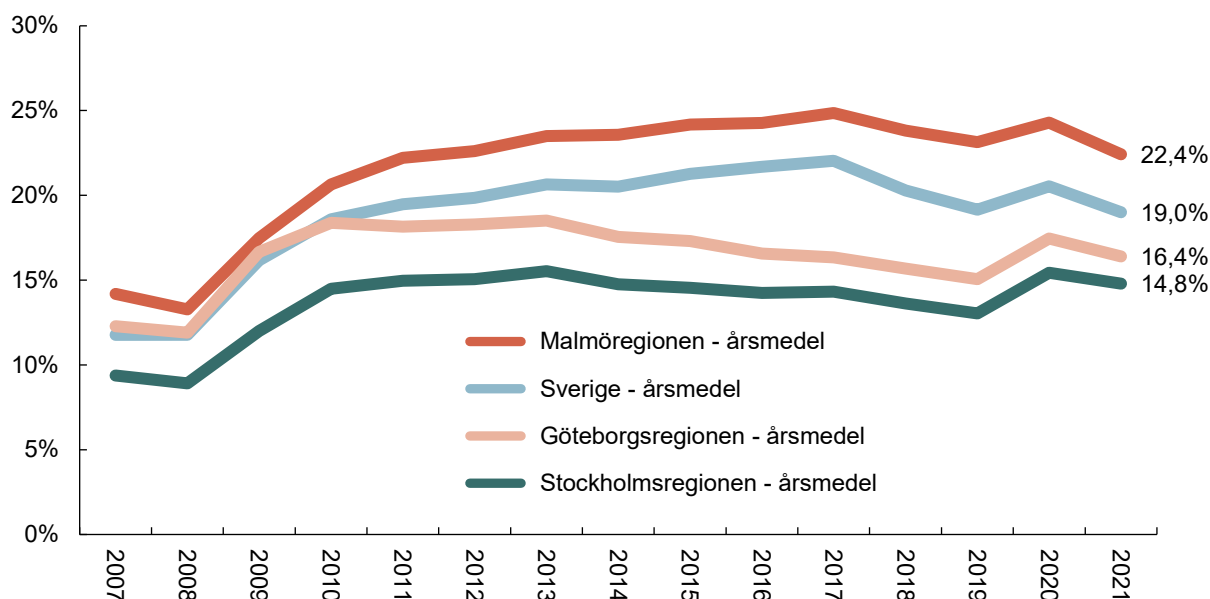

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB

Mycket hög arbetslöshet bland utrikes födda

I juni 2022 var 60 procent av Göteborgsregionens drygt 30 300 arbetslösa i åldern 16-64 utrikes födda. I siffror motsvarar detta cirka 18 300 arbetslösa personer. Det finns idag alltså ett tydligt utanförskap på arbetsmarknaden i Göteborgsregionen som kan få allvarliga framtida konsekvenser.

Figur 30 visar årsmedel för arbetslösheten bland utrikes födda i åldern 16-64 i storstadsregionerna och Sverige. Göteborgsregionen ligger en bra bit under det årliga riksgenomsnittet i den senare delen av undersökningsperioden. Däremot uppvisar Stockholmsregionen en betydligt lägre arbetslöshet bland utrikes födda jämfört med Göteborgsregionen. Detta kan förklaras av att utrikes födda har lättare att komma i arbete i den större arbetsmarknaden som finns i Stockholmsregionen. Nivån på utrikes föddas arbetslöshet är dock mycket hög i alla delar av Sverige. Nivåskillnaden mellan arbetslöshet totalt sett och arbetslöshet för utrikes födda ligger på mellan 7 och 12 procentenheter beroende på region. Jämfört med inrikes föddas arbetslöshet är nivåskillnaderna ännu större. Samtidigt ser vi ändå att arbetslösheten bland utrikes födda är fallande i stora delar av landet från 2018 och fram till Covid-19 pandemins utbrott. Högst arbetslöshet bland utrikes födda finns i Malmöregionen, där en arbetslöshet registreras på över 22 procent under 2021. Arbetslösheten bland utrikes födda 16-64 år i Göteborgsregionen stannade på ett årsmedel på 16,4 procent under 2021, vilket trots allt ändå är 2,6 procentenheter lägre än rikssnittet. Dock är Göteborgsregionens nivå på arbetslöshet bland utrikes födda 1,6 procentenheter högre än i Stockholmsregionen. I juni 2022 var arbetslösheten bland utrikes födda i Göteborgsregionen 13,9 procent, vilket trots den höga nivån ändå visar på att utvecklingen går i rätt riktning.

FIGUR 30 ÖPPET ARBETSLÖSA SAMT I ARBETSMARKNADSPROGRAM, UTRIKES FÖDDA 16-64 ÅR - I PROCENT AV ARBETSKRAFTEN, ÅRSMEDEL 2007-2021

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB

En annan grupp med väldigt hög arbetslöshet är utrikes födda ungdomar. I juni 2022 var 46 procent (drygt 1 400 ungdomar) av de totalt arbetslösa i åldern 18-24 i Göteborgsregionen utrikes födda.

Under 2021 var cirka var femte utrikes född ungdom i arbetskraften arbetslös i Göteborgsregionen. Jämfört med Malmöregionen, där drygt var fjärde utrikes född i arbetskraften i åldern 18-24 är arbetslös, är situation klart bättre i Göteborgsregionen (se Figur 31). Återigen ser vi här vad en större arbetsmarknad kan ge för fördelar när det gäller att fånga upp olika grupper i arbetslöshet, då Stockholmsregionen genomsnittliga arbetslöshet är cirka 4 procentenheter lägre än motsvarande i Göteborgsregionen. Generellt sett är ungdomsarbetslösheten bland utrikes födda i Sverige mycket hög. Sverigesnittet för 2021 visar att 21,4 procent av rikets unga utrikes födda i arbetskraften står utanför arbetsmarknaden. I juni 2022 var ungdomsarbetslösheten bland utrikes födda i Göteborgsregionen 15,4 procent. Läget har någorlunda förbättrats för gruppen, men nivån på arbetslösheten är fortsatt hög.

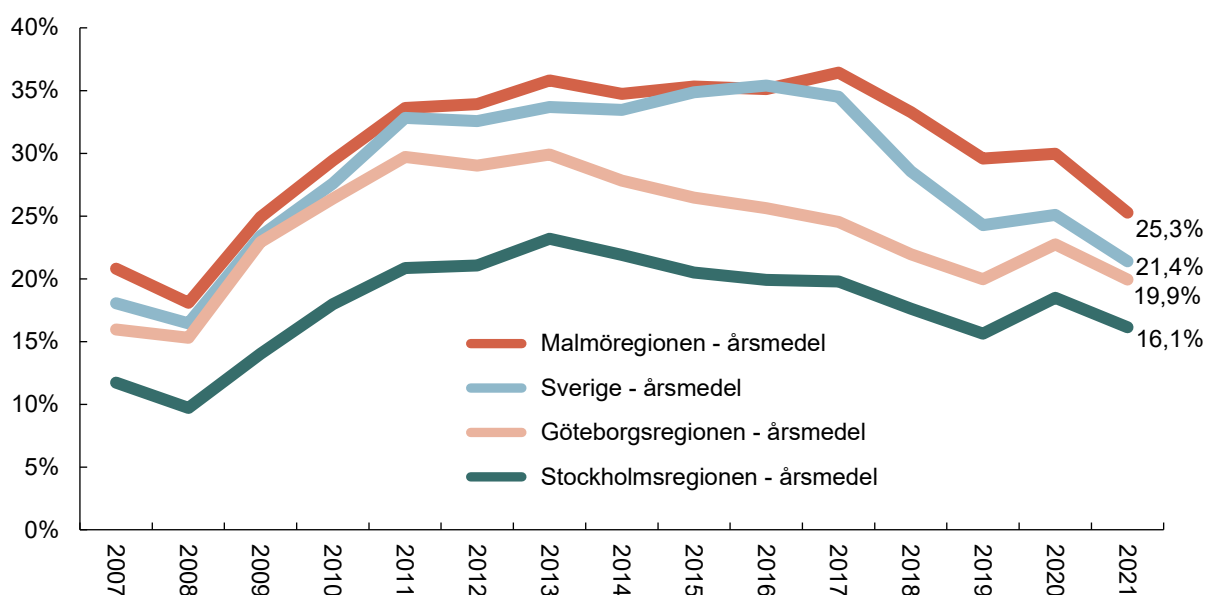
Den höga arbetslösheten bland utrikes födda är ett tecken på att samhället måste tackla denna utmaning på ett mer effektivt sätt för att få fler utrikes födda personer in i arbete. Även andra grupper har svårt att göra ett arbetsmarknadsinträde. Bland annat rör det personer med endast förgymnasial utbildning, funktionsnedsättning samt arbetslösa personer som är 55 år och äldre.³⁵

100 000 fler jobb behöver tillföras i Göteborgsregionen fram till 2035. För att nå detta mål behöver fler komma i arbete. Trots flera års ihållande högkonjunktur är arbetslösheten hög bland vissa grupper på arbetsmarknaden, framförallt bland utrikes födda. Covid-19 pandemin har dessutom lett till att många enklare jobb skurits ner, vilket påfrestar utmaningen ytterligare. I ett läge där arbetslösheten i Göteborgsregionen är lägst bland Sveriges storstadsregioner, är det av största vikt att förbättra matchningen och aktivt jobba för att öka delaktigheten på arbetsmarknaden.

³⁵ Arbetsförmedlingen (2021). 'Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2021 - Utvecklingen på arbetsmarknaden 2021–2023', Analysavdelningen, December 2021, 2021:22, Solna, Sverige.

FIGUR 31 ÖPPET ARBETSLÖSA SAMT I ARBETSMARKNADSPROGRAM, UTRIKES FÖDDA 18-24 ÅR - I PROCENT AV ARBETSKRAFTEN, ÅRSMEDEL 2007-2021

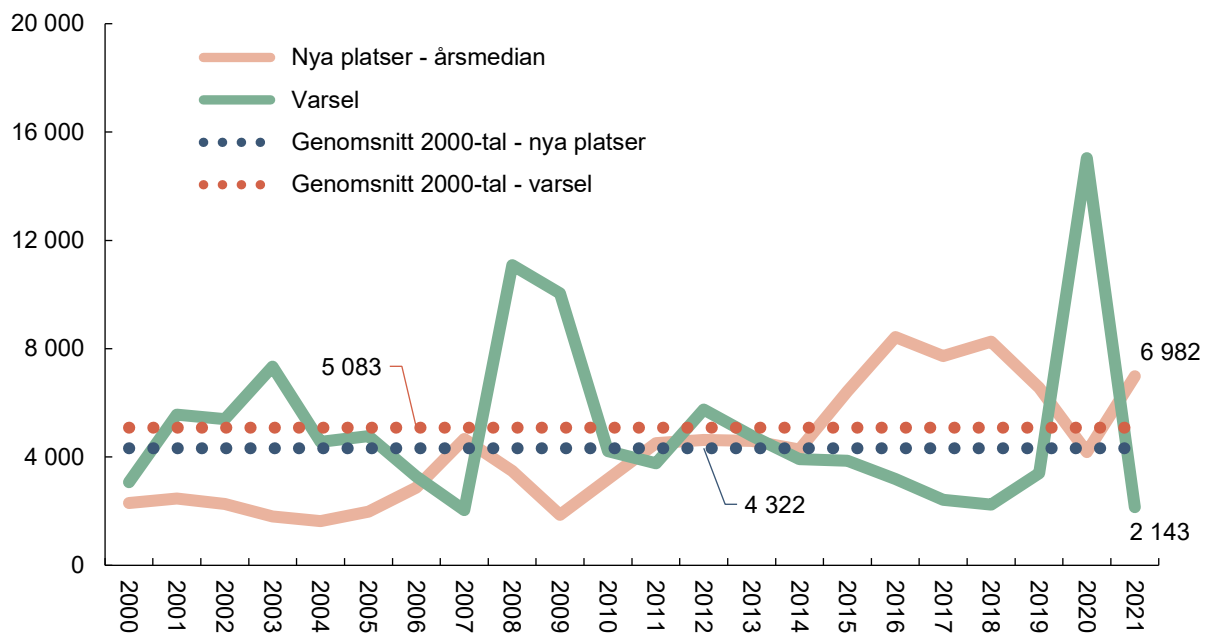
Källa: Arbetsförmedlingen och SCB

Hösten 2008 drabbades Göteborgsregionen av en varselvåg som var starkt kopplad till en krisande fordonsindustri och en finansmarknad i gungning. Göteborgsregionen, som har drygt 10 procent av Sveriges sysselsatta, hade under flera månader 15-20 procent av Sveriges varsel. De höga varseltalen fortsatte långt in på 2009. Från 2011 och fram till Covid-19 pandemins utbrott i mars 2020 har varseltalen däremot legat på mer normala nivåer och i vissa fall till och med något under normala nivåer. Under 2020 ökade varslen rekordartat som en konsekvens av Covid-19 pandemin. Totalt sett varslades drygt 15 000 personer om uppsägning i regionen inom en rad olika branscher, varpå den största delen inom branscher med nära koppling till besöksnäring. Utvecklingen under 2021 visar däremot på varseltal som ligger på historiskt sett mycket låga nivåer. Under 2021 varslades drygt 2 100 personer om uppsägning, vilket kan jämföras med 2000-talets genomsnitt på drygt 5 000 varsel och mot genomsnittet för 2010 och framåt på drygt 4 500 varsel.

Utvecklingen av nyanmälda platser med tillsvidareanställning de senaste åtta åren, bortsett från 2020, visar att näringslivet i Göteborgsregionen har gått starkt framåt. Antalet nyanmälda platser ligger på en helt annan nivå jämfört med 2000-talets början. Dock gick regionens näringsliv in i en period av avmattning under 2019 efter att ha befunnit sig en längre tid i högkonjunktur. Antalet nyanmälda platser var, trots avmattningen, ändå ganska många med cirka 6 600. Under pandemins utbrott 2020 minskade antalet nya platser drastiskt till strax över 4 000, en nivå på nya platser som inte upplevts sedan 2014. Men redan under 2021 började nya platser med tillsvidareanställning återigen fyllas på då nära 7 000 platser i genomsnitt söktes under året i platsbanken på Arbetsförmedlingen. Jämfört med 2000-talets historiska snitt på drygt 4 300 platser och 2010-talets genomsnitt på drygt 5 800 platser är siffran för 2021 betydligt högre (se Figur 32).³⁶

Att antalet nya platser med tillsvidareanställning ligger på så hög nivå sedan 2014 är främst kopplat till en period av stark konjunktur i Göteborgsregionens näringsliv i kombination med en rådande brist på arbetskraftskompetens i både privat och offentlig sektor. Sedan 2014 och framåt har flest antal nya platser, uteslutande, erbjudits inom branscherna företagstjänster, vård och omsorg samt utbildning.

³⁶ Det kan förekomma viss dubbelräkning i Arbetsförmedlingens statistik över nyanmälda platser, men vi bedömer ändå att indikatorn är relevant att följa. Antalet nya platser i Göteborgsregionen är betydligt högre än mediantalet som presenteras i Figur 32, då flertalet företag annonserar nya platser via egna plattformar eller via anlitade rekryteringsföretag. Som ett resultat av detta är statistiken från Arbetsförmedlingens platsdatabank kraftigt underskattad.

FIGUR 32 ANTAL NYANMÄLDA PLATSER MED TILLSVIDAREANSTÄLLNING (ÅRSMEDIAN) OCH ANTAL VARSEL I GÖTEBORGSREGIONEN – FRÅN 2000

Källa: Arbetsförmedlingen

8.3 Kompetensförsörjning i Göteborgsregionen

En stor kompetenspool lägger grunden för hur en regions utvecklingspotential formas och hur näringslivet i regionen kan hävda sig konkurrensmässigt i ett nationellt eller ett globalt perspektiv. Ett starkt gående näringsliv i Göteborgsregionen har bidragit till att efterfrågan på kompetent arbetskraft ökat kraftigt. Under 2021 var i genomsnitt drygt 39 000 personer arbetslösa i regionen samtidigt som antalet vakanta tillsvidareanställningar i genomsnitt legat på cirka 7 000. Matchningsproblematiken är klart kopplad till att arbetskraftskompetensen hos arbetslösa personer inte matchar den kompetens som efterfrågas av regionens näringsliv.

Figur 33 visar nya platser med tillsvidareanställning per arbetslösa.³⁷ Notera att tidsserien för Göteborgsregionen börjar från 1993 medan tidsserien för Sverige börjar från 1999. 1993 gick det 0,01 nya platser med tillsvidareanställning per arbetslösa i Göteborgsregionen. Med andra ord kan man säga att nya platser var enkla att fylla. Från 1999 och fram till finanskrisen 2009 var utvecklingen ganska lik för både Göteborgsregionen och Sverige. Matchningen på jobbmaknaden har dock varit mer problematisk i Göteborgsregionen efter 2009, där Göteborgsregionen noterar en klart större kvot för antal lediga platser per arbetslösa än Sverige. 2021 hade Göteborgsregionen 0,18 nya platser med tillsvidareanställning per arbetslösa. För Sverige var motsvarande kvot 0,15 nya platser per arbetslösa. Sedan 2011 och fram till pandemins utbrott under 2020 har gapet mellan Göteborgsregionen och Sverige växt allt mer över tid. Att Göteborgsregionens företag har stora svårigheter att fylla de lediga jobben med arbetskraftskompetens bekräftas i flertalet konjunkturrapporter från Business Region Göteborg, men även Arbetsförmedlingen pekar på en stor arbetskraftsbrist inom vissa branscher.³⁸

³⁷ Här avser "arbetslös" både öppet arbetslösa och personer i arbetsmarknadspolitiska program. En högre kvot visar att antalet vakanta tillsvidareanställningar är svåra att fylla med rådande kompetens bland arbetssökande, medan en lägre kvot visar att det är enklare att fylla vakanserna med rådande kompetens bland arbetssökande.

³⁸ Se bland annat:

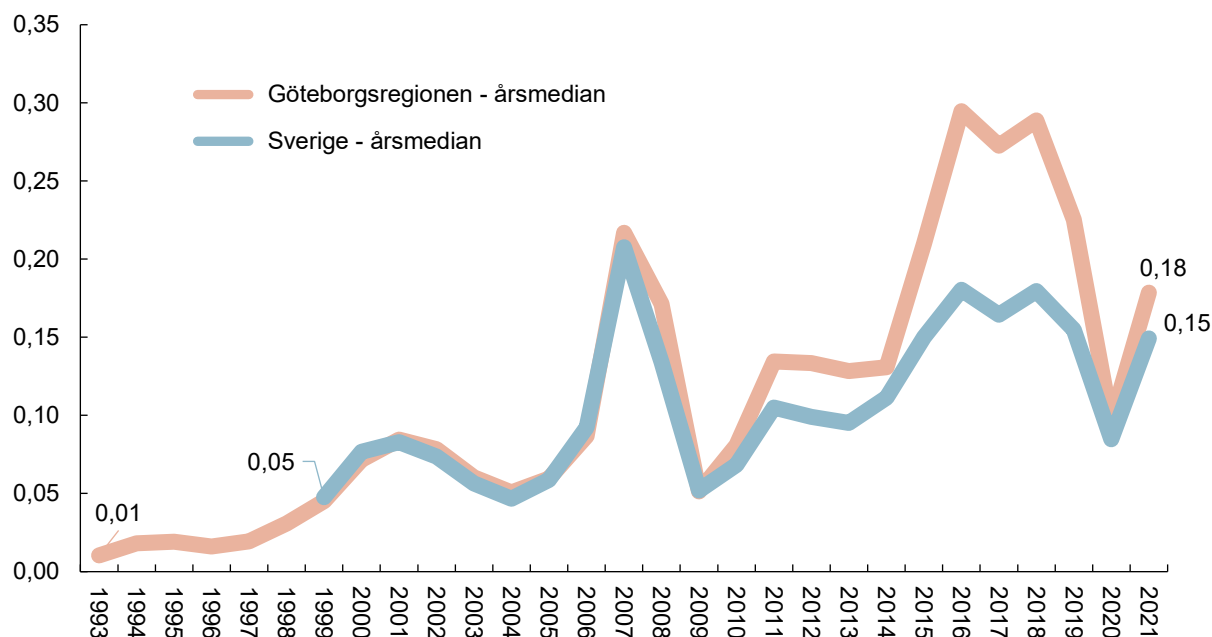
Arbetsförmedlingen (2021). 'Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2021 - Utvecklingen på arbetsmarknaden 2021–2023', Analysavdelningen, December 2021, 2021:22, Solna, Sverige.

BRG (2021). 'Konjunkturen i Göteborgsregionen: #4 2021', Business Region Göteborg, december 2021, Göteborg, Sverige.

BRG (2022). 'Konjunkturen i Göteborgsregionen: #1 2022', Business Region Göteborg, mars 2022, Göteborg, Sverige.

BRG (2022). 'Konjunkturen i Göteborgsregionen: #2 2022', Business Region Göteborg, juni 2022, Göteborg, Sverige.

FIGUR 33 NYA PLATSER MED TILLSVIDAREANSTÄLLNING PER ÖPPET ARBETSLÖSA SAMT I ARBETSMARKNADSPOLITISKA PROGRAM I GÖTEBORGSREGIONEN OCH SVERIGE - ÅRSMEDIANER 1993-2021

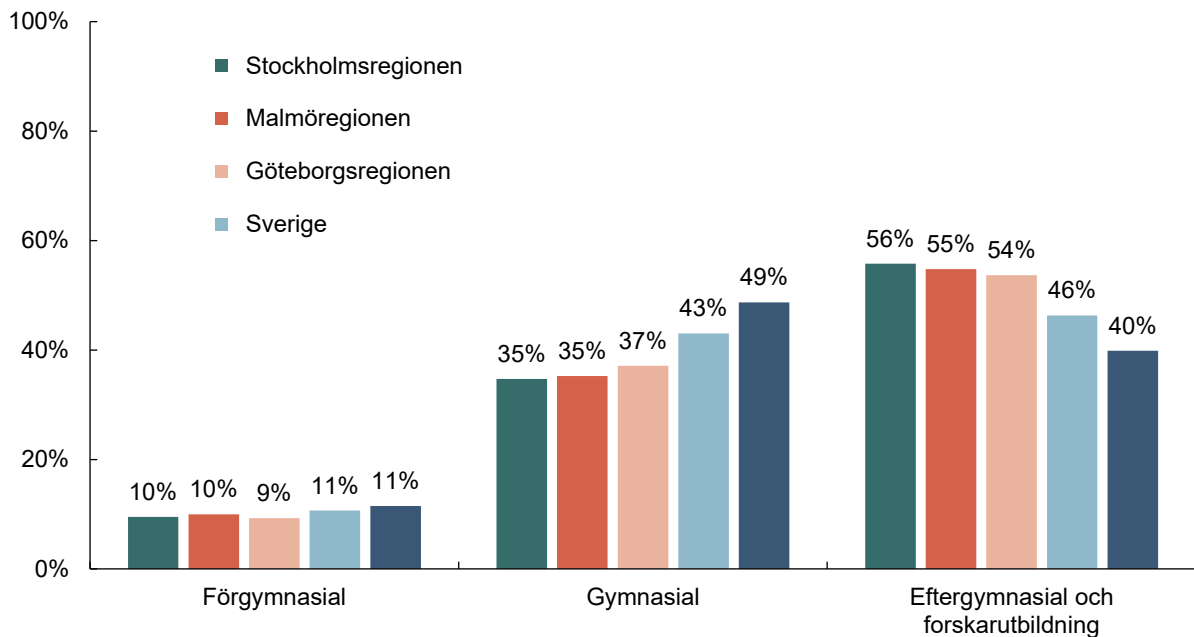

Källa: Arbetsförmedlingen

Tittar vi på storstadsregionernas högsta avslutade utbildningsnivå bland 25–64-åringar för år 2021 framgår det att alla tre storstadsregioner ligger klart över riksgenomsnittet för de med eftergymnasial och forskarutbildningsnivå (se Figur 34). Att strukturen ser ut just på detta sätt är inget chockerande resultat. De mest intressanta och bäst betalda jobben inom privat sektor finns just i storstadsområdena, vilka också har anslutning till större lärosäten och universitetssjukhus där offentlig sektor anställer högt utbildad personal. Därmed absorberas stora delar av Sveriges högt utbildade kompetens till storstadsområdena.

Förgymnasial utbildning ligger på en likartad nivå i storstadsregionerna runt 10 procent, men nivån är något lägre för Göteborgsregionen där andelen ligger på drygt 9 procent. Sett till Sverige i stort och Sverige exklusive storstadsregionerna är andelen 25-64 åringar med förgymnasial utbildning som högsta avslutade utbildning drygt 11 procent och klart högre än i storstadsregionerna. När det gäller gymnasial utbildning ligger Göteborgsregionen högst av storstadsregionerna med en andel på 37 procent. Motsvarande i Stockholmsregionen och Malmöregionen ligger på drygt 35 procent. Alla de tre storstadsregionerna ligger dock på nivåer som är klart lägre än andelarna för Sverige samt Sverige exklusive storstadsregionerna.

För de med eftergymnasial och forskarutbildning har Göteborgsregionen med 54 procent lägst andel av storstadsregionerna. Både Stockholmsregionen och Malmöregionen har 1-2 procentenheter högre andel jämfört med Göteborgsregionen inom denna utbildningskategori. Sett till förändringar, mellan 2016 och 2021, så ökar dock andelen för gruppen med högst utbildning allra kraftigast i Göteborgsregionen. Andelen med eftergymnasial och forskarutbildning i Göteborgsregionen ökar med cirka 4 procentenheter mellan 2016 och 2021. Motsvarande i Stockholmsregionen och Malmöregionen visar på en tillväxt på drygt 3,5 procentenheter.

FIGUR 34 HÖGSTA AVSLUTADE UTBILDNINGSNIVÅ BLAND 25-64-ÅRINGAR I STORSTADSREGIONER, SVERIGE OCH SVERIGE EXKLUSIVE STORSTADSREGIONER, AVSER ÅR 2021

Källa: SCB

Sett till kommuner i Göteborgsregionen framgår det att Mölndal följt av Göteborg har högst andel 25-64 åringar med eftergymnasial och forskarutbildning år 2021 (se Tabell 27). Även Partille, Härryda, Lerum och Kungsbacka noterar höga andelar då drygt hälften av kommuninvånarna i åldern 25-64 har eftergymnasial och forskarutbildning.

Alla kommuner i Göteborgsregionen visar att befolkningen i åldersintervallet 25-64 blir allt mer högt utbildad. De kommuner som visar störst procentuell ökning i kategorin eftergymnasial och forskarutbildning är Mölndal, Ale, Härryda och Lerum som ökar med 14-15 procentenheter under perioden 2006-2021. Även Partille, Öckerö och Kungsbacka visar på en bra ökning med cirka 12-13 procentenheter mellan 2006 och 2021.

Andelen 25-64 år med endast förgymnasial utbildning som högsta avslutade utbildning minskar i alla kommuner i Göteborgsregionen under perioden 2006-2021. Andelen 25-64 år med endast förgymnasial utbildning är högst Lilla Edet (14%), följt av Ale (11%), medan Kungsbacka, Mölndal och Lerum har lägst andel med 7 procent. Förhållandet är snarlikt också när det gäller andelen 25-64 år med gymnasial utbildning som högsta avslutade utbildning, det vill säga att den minskar över tid. Den högsta andelen 25-64 år med gymnasial utbildning inom Göteborgsregionen finns i Lilla Edet (56%), följt av Tjörn (50%). Lägst andel med gymnasial utbildning har Göteborg (33%), följt av Mölndal (35%).

Jämför vi mellan storstadskommunerna framgår det att Göteborg har en högre andel än Malmö när det gäller personer i åldern 25-64 med eftergymnasial och forskarutbildning som högsta avslutade utbildning år 2021. I Göteborg har 57 procent av stadens invånare i åldern 25-64 en eftergymnasial och forskarutbildning, medan motsvarande andel i Malmö är 55 procent. Stockholms kommun har den klart högsta andelen 25-64 år med eftergymnasial och forskarutbildning som högsta avslutade utbildning, vilken uppgår till 63 procent. Malmö visar dock den största ökningen för denna kategori då andelen invånare med eftergymnasial och forskarutbildning ökar med hela 12 procentenheter under perioden 2006-2021. Motsvarande förändring i både Stockholm och Göteborg under perioden ligger på cirka 11 procentenheter.

TABELL 27 HÖGSTA AVSLUTADE UTBILDNINGSNIVÅ BLAND 25-64-ÅRINGAR, KOMMUNER I GÖTEBORGSREGIONEN OCH STORSTADSKOMMUNER 2006, 2011, 2016 OCH 2021

Kommun	Högsta avslutade utbildning 25-64 år	2006	2011	2016	2021
Ale	Förgymnasial	20%	16%	13%	11%
	Gymnasial	54%	54%	52%	49%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	25%	30%	35%	40%
Alingsås	Förgymnasial	17%	13%	11%	9%
	Gymnasial	49%	48%	48%	46%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	34%	38%	41%	44%
Härreda	Förgymnasial	15%	12%	9%	7%
	Gymnasial	45%	43%	41%	39%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	40%	45%	50%	54%
Kungsbacka	Förgymnasial	13%	10%	8%	7%
	Gymnasial	47%	46%	44%	42%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	40%	44%	48%	51%
Kungälv	Förgymnasial	16%	13%	11%	9%
	Gymnasial	50%	49%	48%	46%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	34%	38%	41%	45%
Lerum	Förgymnasial	13%	11%	9%	7%
	Gymnasial	49%	47%	44%	41%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	38%	42%	47%	52%
Lilla Edet	Förgymnasial	24%	21%	17%	14%
	Gymnasial	57%	58%	57%	56%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	19%	22%	26%	30%
Mölndal	Förgymnasial	14%	11%	9%	7%
	Gymnasial	42%	40%	38%	35%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	44%	49%	53%	58%
Partille	Förgymnasial	14%	11%	9%	8%
	Gymnasial	45%	43%	41%	37%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	42%	46%	50%	55%
Stenungsund	Förgymnasial	15%	13%	11%	9%
	Gymnasial	52%	50%	49%	48%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	33%	37%	40%	44%
Tjörn	Förgymnasial	18%	14%	11%	9%
	Gymnasial	51%	51%	51%	50%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	32%	34%	38%	41%
Öckerö	Förgymnasial	19%	15%	12%	10%
	Gymnasial	50%	49%	48%	48%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	31%	36%	40%	43%
Göteborg	Förgymnasial	14%	13%	11%	10%
	Gymnasial	40%	37%	35%	33%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	46%	50%	53%	57%
Malmö	Förgymnasial	16%	14%	13%	12%
	Gymnasial	41%	38%	36%	34%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	43%	48%	51%	55%
Stockholm	Förgymnasial	12%	11%	9%	8%
	Gymnasial	36%	33%	31%	29%
	Eftergymnasial och forskarutbildning	52%	56%	60%	63%

Källa: SCB

Kompetensförsörjningen är en stor utmaning för Göteborgsregionen

I flera rapporter från Arbetsförmedlingen har det framgått att personer med endast en förgymnasial utbildning som högsta avslutade utbildning har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Efter Covid-19 pandemin har situationen också försvårats ännu mer, bland annat för nya personer på arbetsmarknaden då flertalet förstågångsjobb, bland annat inom besöksnäringen, skurits ner. Arbetsförmedlingen ser att rådande obalanser i arbetskraften, i kombination med ett stort omställningsbehov i näringslivet, kan försvåra matchningsläget framöver.³⁹ Obalansen på arbetsmarknaden har alltså blivit allt större. Bland annat kommer utbildningsväsendets utflöde framöver inte kunna täcka arbetsmarknadens framtida behov. För få elever söker yrkesinriktade utbildningar och inriktningarna på utbildningarna är inte anpassade till arbetsmarknadens behov. I samma skede är det allt fler elever som inte fullföljer gymnasiestudierna – och majoriteten av dagens tillgängliga jobb har en gymnasial utbildning som förkunskapskrav. Samtidigt med denna utveckling ser Arbetsförmedlingen att inskrivna arbetslösa med högst förgymnasial utbildning ökar kraftigt bland arbetssökande. Göteborgsregionens arbetsmarknad står därmed inför en enorm utmaning i att slussa in denna grupp av arbetslösa på arbetsmarknaden.

Av alla niondeklassare i Göteborgsregionen var det 79 procent som 2021 hade uppnått målen i alla ämnen. Med andra ord klarar drygt en femtedel av niondeklassarna inte kunskapskraven i Göteborgsregionen (se Tabell 28). Sedan 2012 har Göteborgsregionens andel inte sjunkit utan dessvärre ökat med 2 procentenheter. Jämfört med övriga storstadsregioner är andelen som inte klarar kunskapskraven högre i Göteborgsregionen än i Stockholmsregionen och på samma nivå som i Malmöregionen. Stockholmsregionen visar till skillnad mot Göteborgsregionen och Malmöregionen att andelen som inte klarar kunskapskraven minskar. Sett till kommuner i Göteborgsregionen ses stora skillnader. Här varierar andelen från höga 30 procent i Lilla Edet till låga 15 procent i Härryda.

TABELL 28 ANDEL ÅRSKURS 9 SOM INTE UPPNÅTT KUNSKAPSKRAVEN I ETT, FLERA ELLER ALLA ÄMNEN, PER KOMMUN I GÖTEBORGSREGIONEN, STORSTADSREGIONER OCH SVERIGE 2012 OCH 2021

Kommun / Region	2012 huvudman		2021 huvudman	
	Samtliga	Kommun	Samtliga	Kommun
Lilla Edet	36%	36%	30%	30%
Göteborg	29%	32%	27%	32%
Partille	18%	19%	23%	23%
Ale	28%	28%	22%	23%
Mölnadal	19%	20%	22%	21%
Kungsbacka	12%	13%	22%	23%
Lerum	18%	18%	22%	22%
Kungälv	22%	23%	21%	21%
Alingsås	15%	18%	20%	23%
Tjörn	9%	9%	20%	20%
Stenungsund	11%	11%	18%	19%
Öckerö	19%	17%	16%	15%
Härryda	14%	14%	15%	17%
Göteborgsregionen	19%	20%	21%	22%
Stockholmsregionen	22%	24%	19%	21%
Malmöregionen	19%	19%	21%	22%
Sverige	23%	24%	24%	26%

Källa: Skolverket

Not: Tabellen är sorterad efter kommun med högst andel för samtliga huvudmän 2021. Statistiken avser samtliga huvudmän (dvs. samtliga utbildare såsom kommun, kommunförbund, aktiebolag och stiftelser) och endast kommun som huvudman.

³⁹ Se bland annat:

Arbetsförmedlingen (2020). 'Arbetsmarknadsutsikterna våren 2020 i Västra Götalands län – Prognos för arbetsmarknaden 2020-2021', Arbetsförmedlingen, Analysavdelningen.
Arbetsförmedlingen (2021). 'Arbetsmarknadsutsikterna våren 2021 – Prognos för arbetsmarknaden 2021-2022', Arbetsförmedlingen, Analysavdelningen.

Tittar man på elevers behörighet till gymnasieprogram år 2021 så har nästintill alla kommuner en andel på 74 procent och uppåt för de olika gymnasiala inriktningarna (se Tabell 29). För alla gymnasieprogram, utom naturvetenskap och teknik, har Öckerö, Kungsbacka och Härryda högst andel behöriga. För naturvetenskap och teknik får Kungsbacka och Härryda sällskap av Stenungsund som utgör topp tre högst andel behöriga. Lägst andel behöriga inom alla gymnasieprogram har Lilla Edet, Göteborg och Ale.

Göteborgsregionens andel behöriga varierar från 84 procent inom naturvetenskaplig och teknisk inriktning till 88 procent för yrkesinriktning. Andelen behöriga i Göteborgsregionen är något högre än Sverigesnittet för alla gymnasieprogrammets inriktningar. Gentemot Malmöregionen ligger Göteborgsregionen något över inom ekonomisk, humanistisk och samhällsvetenskaplig inriktning, något lägre inom naturvetenskap och teknik, samt på en likartad nivå inom de övriga två programinriktningarna. Jämfört med Stockholmsregionen är dock Göteborgsregionens andel klart lägre för alla inriktningar.

TABELL 29 ANDEL ÅRSKURS 9 SOM ÄR BEHÖRIGA TILL GYMNASIEPROGRAM, PER KOMMUN I GÖTEBORGSREGIONEN, STORSTADSREGIONER OCH SVERIGE 2021

Kommun / region	Ekonomi, humanistisk & samhällsvetenskap		Estetiska program		Naturvetenskap & teknik		Yrkesprogram	
	Samtliga	Kommun	Samtliga	Kommun	Samtliga	Kommun	Samtliga	Kommun
Ale	83%	82%	84%	83%	81%	80%	85%	84%
Alingsås	88%	87%	88%	87%	86%	83%	89%	88%
Göteborg	81%	76%	82%	77%	79%	74%	83%	78%
Härryda	89%	88%	91%	89%	87%	86%	92%	90%
Kungsbacka	89%	89%	90%	89%	88%	87%	91%	90%
Kungälv	85%	85%	87%	86%	86%	86%	87%	87%
Lerum	85%	84%	86%	86%	84%	84%	86%	86%
Lilla Edet	79%	76%	79%	76%	79%	76%	80%	77%
Mölnadal	86%	86%	88%	88%	84%	84%	89%	89%
Partille	86%	86%	87%	87%	83%	83%	88%	88%
Stenungsund	88%	88%	89%	88%	87%	87%	89%	88%
Tjörn	86%	86%	88%	88%	86%	86%	88%	88%
Öckerö	90%	90%	91%	91%	87%	88%	92%	92%
Göteborgsregionen	86%	85%	87%	86%	84%	83%	88%	87%
Stockholmsregionen	88%	86%	89%	87%	87%	85%	90%	88%
Malmöregionen	85%	84%	87%	86%	85%	84%	88%	88%
Sverige	83%	82%	85%	83%	82%	80%	86%	85%

Källa: Skolverket

Not: Tabellen är sorterad i alfabetisk ordning efter kommun. Statistiken avser både samtliga huvudmän (dvs. samtliga utbildare såsom kommun, kommunförbund, aktiebolag och stiftelser) och endast kommun som huvudman.

Kampen om kompetensen hårdnar och regionen behöver utbilda, behålla samt attrahera kompetens, såväl nationellt som globalt. Vi behöver bli bättre på att matcha utbildningssystemet med näringslivets behov. Vi står inför stora förändringar i samhället kopplat till digitalisering och elektrifiering som kräver kompetensomställning även i befintliga verksamheter.

Skolverkets siffror för 2021 visar att 72 procent av gymnasieeleverna i Göteborgsregionen med startår 2018/2019 fullföljde sin utbildning inom tre år. Jämfört med de övriga två storstadsregionerna är Göteborgsregionens andel på samma nivå som i Malmöregionen och Stockholmsregionen. Högst andel med fullföljd gymnasieutbildning inom tre år bland kommunerna i Göteborgsregionen har Kungsbacka med 80 procent, följt av Härryda (76 procent) och Mölndal (75 procent). Lilla Edet, Göteborg och Stenungsund har lägst andel elever som fullföljer gymnasieutbildningen inom 3 år (se Tabell 30). Att drygt 2 av 3 elever i storstadsregionerna fullföljer sin utbildning inom tidsramen för programmet är oroväckande, framförallt i rådande tider, då efterfrågan på arbetskraftskompetens är hög i storstadsregionernas arbetsmarknader.

När det gäller elevernas grundläggande behörighet till högre utbildning inom 3 år ser bilden något annorlunda ut när man jämför mellan storstadsregionerna. I Göteborgsregionen hade i genomsnitt 60 procent en grundläggande behörighet till högre utbildning. Göteborgsregionens andel behöriga ligger klart högre än Sverigesnittet, något högre än i Malmöregionen, men klart lägre än i Stockholmsregionen. Sett till kommuner i Göteborgsregionen är andelen högst i Kungsbacka, följt av Mölndal och Partille. Lägst andel med grundläggande behörighet har Lilla Edet, Stenungsund, Tjörn och Ale.

TABELL 30 ELEVER MED EXAMEN INOM 3 ÅR (START 2018 / 2019) OCH ELEVER MED GRUNDLÄGGANDE BEHÖRIGHET TILL UNIVERSITET OCH HÖGSKOLA INOM 3 ÅR, I ANDELAR 2021

Kommun / region	Gymnasieexamen inom 3 år	Behörighet till högre utbildning inom 3 år
Ale	72%	55%
Alingsås	69%	59%
Göteborg	67%	61%
Härryda	76%	65%
Kungsbacka	80%	72%
Kungälv	72%	62%
Lerum	74%	64%
Lilla Edet	65%	45%
Mölndal	75%	68%
Partille	73%	67%
Stenungsund	68%	55%
Tjörn	69%	55%
Öckerö	70%	58%
Göteborgsregionen	72%	60%
Stockholmsregionen	72%	63%
Malmöregionen	72%	59%
Sverige	68%	50%

Källa: Skolverket

Not: Tabellen är sorterad i alfabetisk ordning efter kommun. Statistiken avser andelar för hemkommunen.

Bristyrken i Göteborgsregionen

Att det råder kompetensbrist i Göteborgsregionens näringsliv råder det ingen tvekan om. Även för länet i stort bekräftas bilden av ett läge med rådande brist på arbetskraftskompetens. I Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät framgår det att cirka tre fjärdedelar av företagen i Västra Götaland upplever att det varit mycket svårt att rekrytera arbetskraftskompetens. Dessvärre uppger drygt en tredjedel av företagen i undersökningen att rekryteringsförsöket misslyckats helt. Den mest eftersökta utbildningsnivån av företagen är gymnasial yrkeskompetens, medan den främsta anledningen till rekryteringssvårigheterna är en stor brist på personer med rätt attityd och engagemang och ansvarstagande.⁴⁰

⁴⁰ Svenskt Näringsliv (2022). 'Rekryteringsenkäten 2021/22 - Västra Götalands län', Svenskt Näringsliv, april, Göteborg, Sverige.

Sett till Göteborgsregionen råder det akut brist på arbetskraftskompetens inom flertalet yrken. Bristen gäller framförallt yrken med koppling till IT, teknik och data som växer kraftigt i regionen men även inom en rad yrken med koppling till bygg- och anläggningsverksamhet såsom plåtslagare, VVS montörer, byggingenjörer, anläggningsbyggare med flera. Bristyrken finns inom flera branscher och kopplas framförallt till regionens största yrkesgrupper, men också till yrken som börjat bli mer sällsynta och där utbudet är svårt att fylla på med ny yrkeskompetens samtidigt som nulägets yrkeskompetenser närmar sig en pensionsavgång. Tabell 31 visar företagssektorns 15 största yrkesgrupper såsom de förhåll sig under räkenskapsåret 2020. Efter Covid-19 pandemins utbrott har arbetskraftsbristen förvärrats för ännu fler branscher, som till exempel inom hotell och restaurang och evenemangsindustrin, vars uppsagda personal fått lämna branscherna och bytt till andra branscher eller gått in i utbildning. När vändningen kommit har det varit svårt att få tillbaka den uppsagda arbetskraftskompetensen.

TABELL 31 TOPP 10 YRKESSYSSELSATTA (SSYK 2012) +16 ÅR (DAGBEFOLKNING) I GÖTEBORGSREGIONEN, PRIVAT SEKTOR, AVSER ÅR 2020

Yrke	Sysselsatta
Butikspersonal	22 037
Civilingenjörsyrken	21 947
IT-arkitekter, systemutvecklare och testledare	20 371
Kontorsassistenter och sekreterare	19 547
Försäkringsrådgivare, företagssäljare och inköpare	17 717
Ingenjörer och tekniker	14 761
Organisationsutvecklare, utredare och HR-specialister	12 755
Lagerpersonal och transportledare	12 541
Snickare, murare och anläggningsarbetare	10 108
Städare och hemservicepersonal	8 745
Lastbils- och bussförare	8 108

Källa: SCB

Även inom Göteborgsregionens offentliga sektor upplevs stora svårigheter med att fylla det efterfrågade behovet med yrkesutbildade. Framförallt har arbetsgivare stora svårigheter att rekrytera inom vård och omsorg, utbildning och offentlig förvaltning. Exempel på en rad bristyrken inom offentlig sektor är bland annat läkare, lärare, sjuksköterskor, forskollärare, IT personal och processledare.

Parallellt med den höga efterfrågan på arbetskraftskompetens inom en rad bristyrken så finns det gott om tillgänglig arbetskraft vars kompetens inte överensstämmer med arbetsgivarnas krav. Göteborgsregionens arbetsmarknad brottas därmed med stora matchningsproblem. Bilden ser nästintill identisk ut när man jämför situationen i de övriga två storstadsregionerna. Att det ser ut så här kan bero på flera faktorer. Först och främst har Sveriges befolkning vuxit mycket sedan 2015, vilket ställer krav på en rad tjänster kopplade till olika samhällsfunktioner där det krävs fler yrkesutbildade och tjänstemän på lokal nivå för att möta det ökade invånarbehovet. Den starka befolkningstillväxten skapar också en ökad efterfråga på det lokala näringslivets utbud av varor och tjänster. Företagens konjunkturläge är ytterligare en pådrivare som kräver arbetskraftskompetens för att kunna mäta marknads efterfråga. En större inhemsk och global efterfråga gör att företagen helt enkelt måste öka produktionstakten. Behovet av att sysselsätta fler för att möta en ökad efterfråga gör att konkurrensen om arbetskraftskompetensen hårdnar i näringslivet och företagen får det allt svårare att hitta personal. En annan faktor som vi redogjort i tidigare avsnitt berör utbildningsväsendets utflöde. Bland annat gäller det utbildningens utförande som inte stämmer med vad näringslivet efterfrågar, men även att en stor andel elever inte fullföljer utbildningen inom programmets tidsram. Ett resultat av detta är att färre elever finns till förfogande för arbetsmarknaden och att de som väl klarar gymnasieutbildningarna inte är fullt anpassade till dagens arbetsmarknadsbehov. Slutligen är intresset bland unga till att söka gymnasieskolans yrkesutbildning inte så stort. Det låga intresset för yrkesprogrammen medför att det framtida utflödet per automatik kommer att generera ett mindre kompetenstillskott som är redo att ta steget in på arbetsmarknaden när utbildningen väl har genomförts.

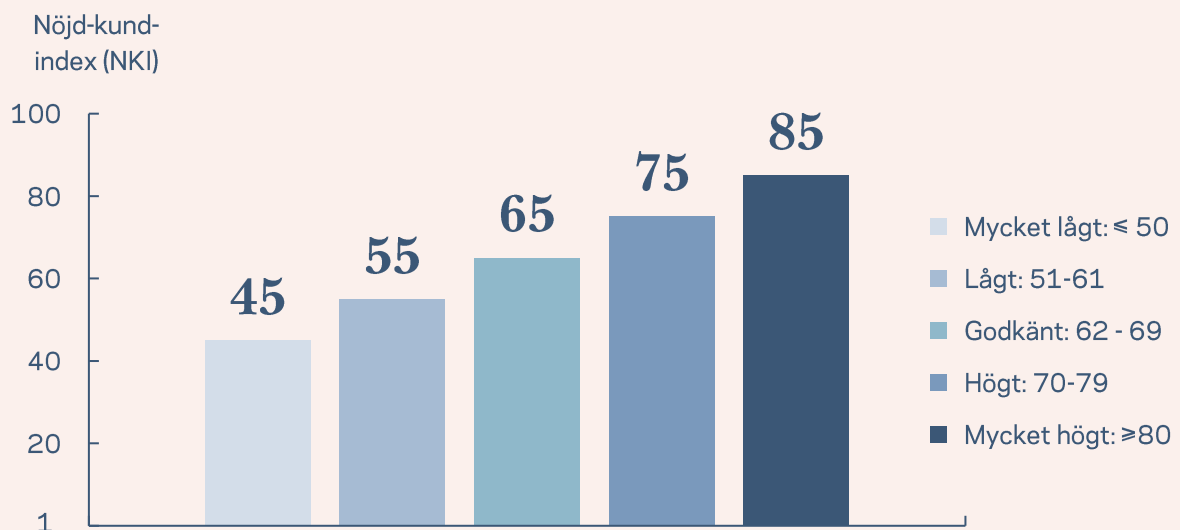
Hur mäts företagsklimatet?

Företagsklimatet mäts och analyseras utifrån två olika undersökningar.

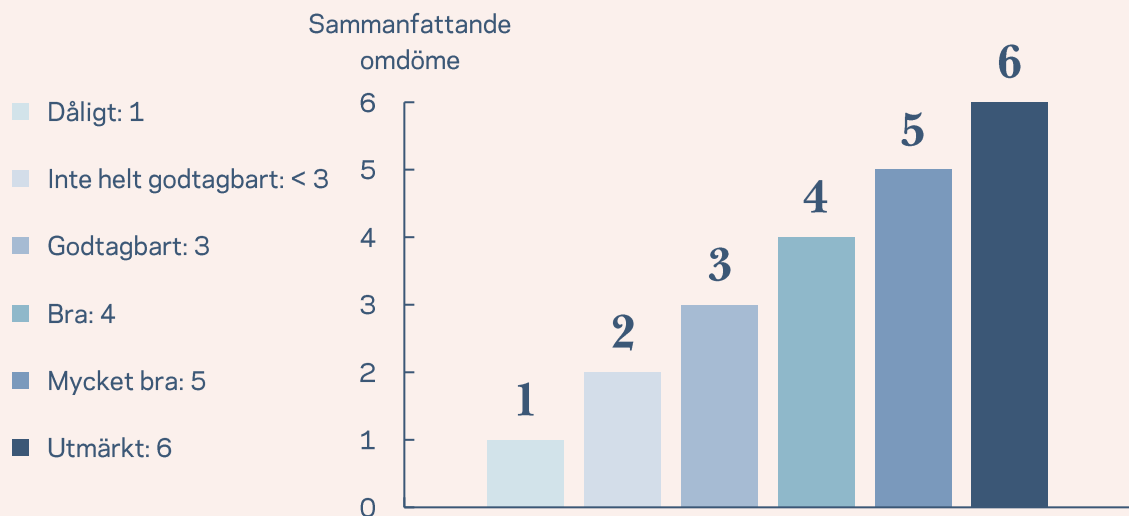
Den första mätningen avser Sveriges Kommuner och Regioners mätning *Insikt*. Den andra mätningen som analysen utgår ifrån baseras på Svenskt Näringslivs mätning *Företagsklimat*. I den senare mätningen är det en enskild enkätfråga som vi tittar närmare på, nämligen det sammanfattande omdömet för företagsklimatet i kommunen.

Nedan redovisas intervaller för hur de två mätningarna tolkar företagsklimatet.

Sveriges Kommuner och Regioner - Insikt (intervallskala 1-100)

Svenskt Näringsliv - Företagsklimat (intervallskala 1-6)

9 Företagsklimat

Ett av Business Region Göteborgs strategiska mål är att både Göteborgs Stad och hela Göteborgsregionen ska ha det bästa företagsklimatet bland landets storstäder respektive storstadsregioner. Den första mätningen avser Sveriges Kommuner och Regioners mätning Insikt. Den andra mätningen som analysen utgår ifrån baseras på Svenskt Näringslivs mätning Företagsklimat.

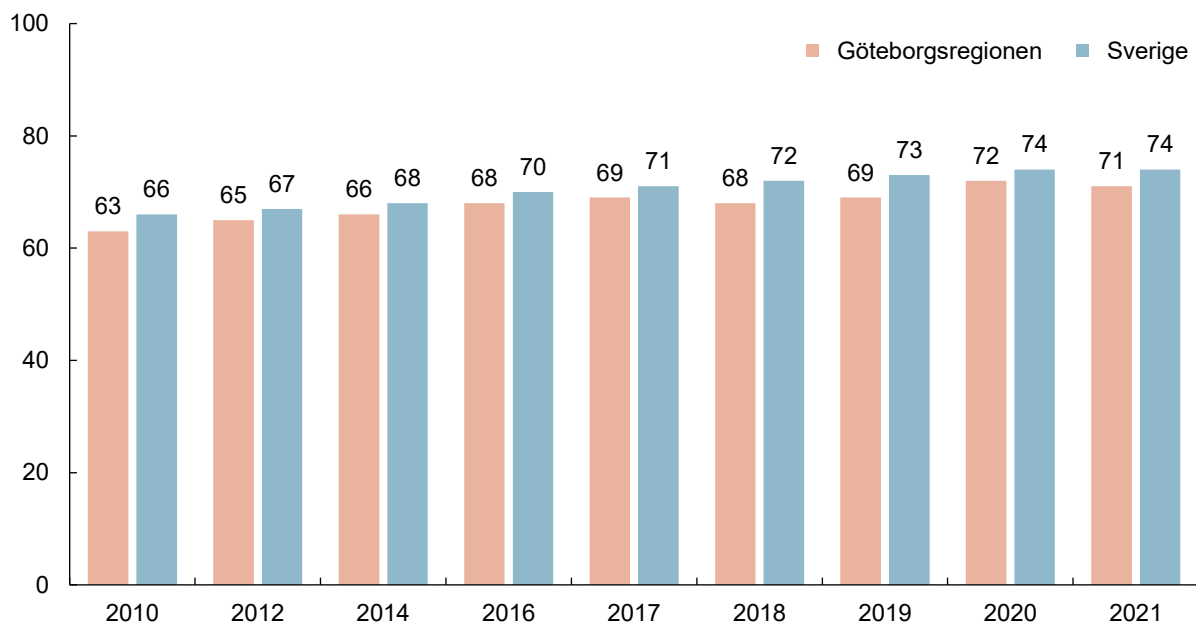
SKRs undersökning - Insikt

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) genomför undersökningen Insikt som riktar sig till företag som haft kontakt med en kommun i ett tillståndsärende. Totalt svarade drygt 2 500 företag i Göteborgsregionen på 2021 års undersökning, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 49 procent. 84 procent av alla företagen som deltog i undersökningen hade 10 eller färre anställda. Drygt en tredjedel (34 procent) av de svarande hade tidigare inte haft kontakt med regionen i ärenden gällande kommunal service.

Svaren i undersökningen tas fram som ett Nöjd-Kund-Index (NKI). För Göteborgsregionen landade NKI år 2021 på 71, vilket är en försämring med en enhet jämfört med mätningen 2020. Jämför vi resultatet sedan 2010, så har dock regionens service till företagen förbättrats med 8 enheter. Resultatet för Göteborgsregion är fortsatt sämre än Sverigesnittet vars NKI 2021 stannade på 74 (se Figur 35).

Göteborgsregionen hamnar därmed i det nedersta segmentet inom intervallet 'högt' betyg, medan resultatet för Sverige som helhet hamnar i mitten på samma betygsintervall. SKR:s skala för NKI betraktar ett resultat som är lägre än 62 som ett 'låg' eller 'mycket låg' betyg. Ett resultat inom intervallet 62 och 69 ses som 'godkänt' betyg. Om resultatet är 70 eller högre betraktas det som ett 'högt' eller 'mycket högt' betyg.

FIGUR 35 SAMMANFATTANDE NKI FÖR KOMMUNAL SERVICE I GÖTEBORGSREGIONEN OCH SVERIGE, 2010-2021

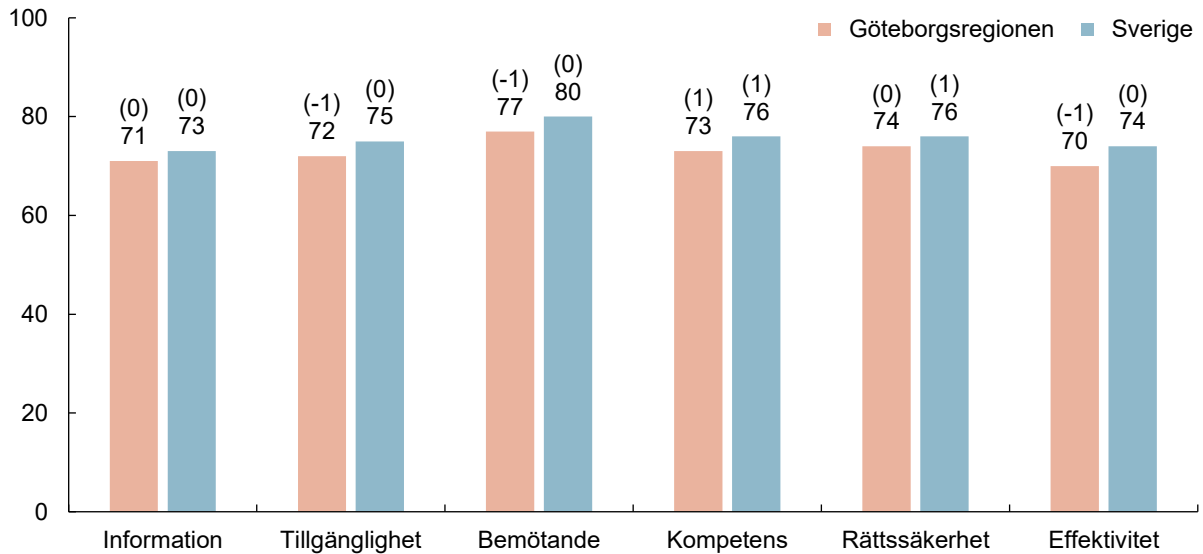

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner

I förra mätningen för år 2020 fick 'livsmedel' bäst betyg av företagen, medan 'miljötillsyn' fick sämst betyg. Fördelat på myndighetsområde år 2021 framstår 'brandskydd' som den myndighet som regionens företag är mest nöjda med, medan de är minst nöjda med 'bygglov'. Sedan förra mätningen har NKI förbättrats för 'brandskydd' och 'miljötillsyn'. För resterande fyra myndighetsområden ('bygglov', 'marktillsyn', 'livsmedel' och 'serveringstillstånd') försämras NKI-betyget. Figur 36 visar de kvalitetsfaktorer som mäts utifrån hur företagen svarar i enkätundersökningen. I 2021 års undersökning framgår det att Göteborgsregionens företag är mest nöjda med 'bemötande'. Resterande fem kvalitetsfaktorer hamnar på ett NKI-betyg på mellan 70 till 74. Två kvalitetsfaktorer, 'information' och

'rättssäkerhet', är oförändrade 2021 och jämfört med mätningen 2020. Sett till 'kompetens' så ökar NKI-betyget med en enhet, medan resterande kvalitetsfaktorer minskar med en enhet. Göteborgsregionen visar dock upp ett sämre NKI än snittet för Sverige på alla kvalitetsfaktorer.

FIGUR 36 NKI PER KVALITETSAKTOR I GÖTEBORGSREGIONEN OCH SVERIGE 2021

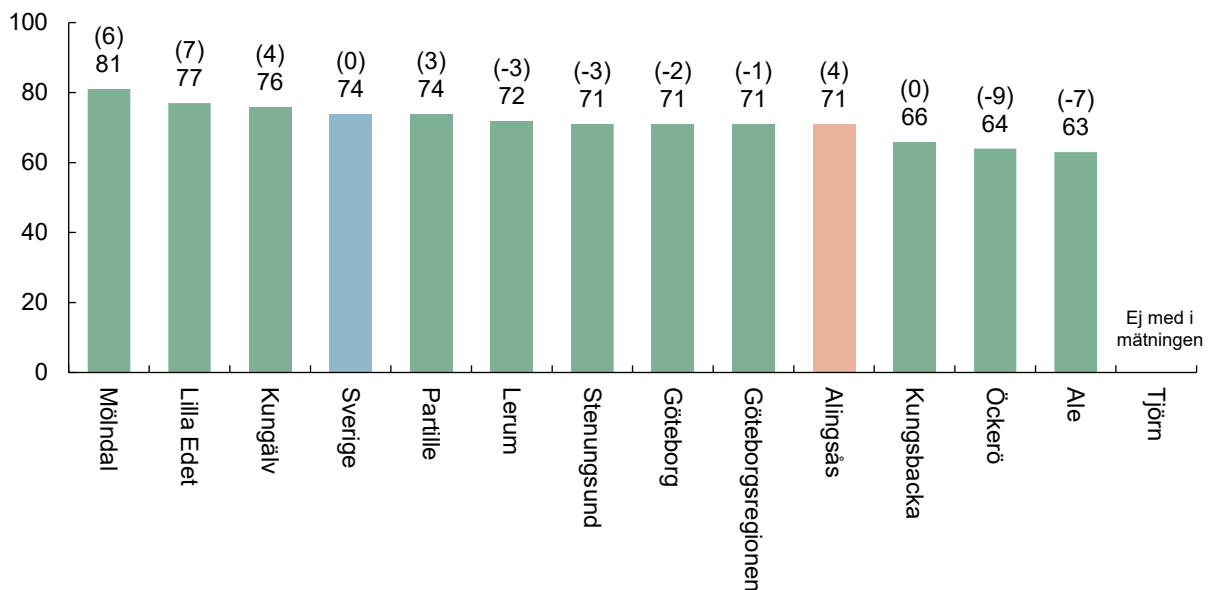

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner

Not: Siffror i parentes ovanför staplarna visar förändringen i antal enheter jämfört med 2020 års NKI-mätning.

Inom Göteborgsregionen varierar NKI-betyget ganska mycket mellan kommunerna (se Figur 37). Högst totalbetyg för NKI har Mölndal med 81. Regionens lägsta totalbetyg för NKI har Ale med 63. Lilla Edet och Mölndal visar störst förbättring i sitt NKI-betyg jämfört med 2020 års mätning. Den kommun som tappar flest NKI-enheter mellan 2020 och 2021 är Öckerö som backar med hela 9 enheter, följt av Ale som backar med 7 enheter. Tjörn har inte genomfört Insiktsmätningen år 2020 och 2021 och för Härryda visas inget resultat.

FIGUR 37 SAMMANFATTANDE NKI FÖR KOMMUNAL SERVICE PER KOMMUN I GÖTEBORGSREGIONEN, SAMT I GÖTEBORGSREGIONEN OCH SVERIGE, 2021

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner

Not: Siffror i parentes ovanför staplarna visar förändring i antal enheter jämfört med 2020 års NKI-mätning.

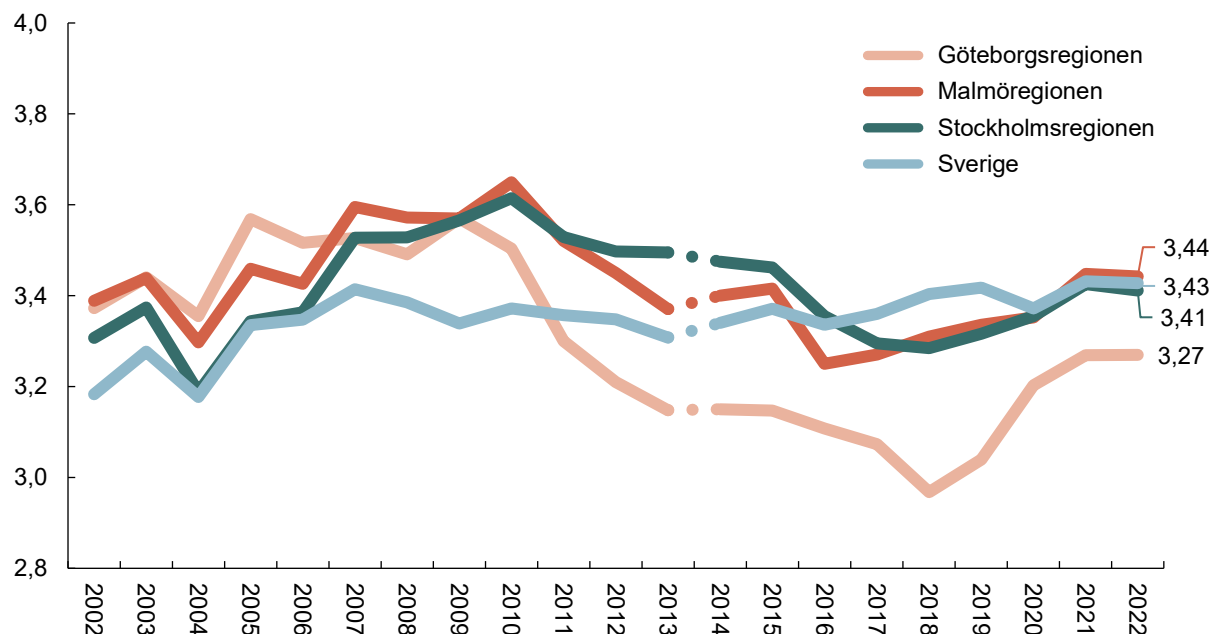
Svenskt Näringslivs undersökning – Företagsklimat

Svenskt Näringsliv har genomfört sin mätning varje år sedan 2002.⁴¹ En tredjedel av mätningen består av en statistikdel där variabler såsom andel i arbete, kommunal skattenivå och flertalet andra indikatorer analyseras. Resterande två tredjedelar av mätningen består av en enkät del och till skillnad från Sveriges Kommuner och Landsting väljer Svenskt Näringsliv att också tillfråga företag som inte nödvändigtvis har haft någon kontakt med sin kommun. En enskild enkätfråga väger särskilt tungt, nämligen den som handlar om det sammanfattande omdömet om företagsklimatet i kommunen. Det är också denna fråga vi ska koncentrera oss på i resterande delar av detta avsnitt.

Svarsskalan i Svenskt Näringslivs enkätundersökning går mellan 1 och 6, där 3 innebär att resultatet är 'godtagbart'. Högre upp på intervallskalan innebär ett resultat på 4 'bra', 5 'mycket bra' samt 6 att resultatet är 'utmärkt'. Längre ner på intervallskalan innebär ett resultat mindre än 3 att resultatet 'inte är helt godtagbart'. Ett resultat på 1 tolkas som 'dåligt'. Om vi väljer att utgå från SCB:s indelning av storstadsregioner och sedan viktat kommunerna utifrån folkmängd, kan vi få en bild av hur företagsklimatet i Göteborgsregionen och i de övriga två storstadsregionerna har utvecklats sedan 2002.

För Göteborgsregionens del har resultatet försämrats markant sedan 2009 (se Figur 38). 2009 hade Göteborgsregionen med knapp marginal det bästa företagsklimatet av storstadsregionerna, men därefter har det alltså skett en tydlig försämring fram till 2018. Från 2019 och framåt har resultatet i mätningen sakteligen förbättrats. 2022 års värde för Göteborgsregionen viktas till 3,27, vilket jämfört med 2021 års mätning innebär att resultatet är oförändrat. Efter några års försämrat företagsklimat från 2010 visar både Malmöregionen och Stockholmsregionen på ett förbättrat företagsklimat under senare del av mätperioden. Den senaste omdömesmätningen visar att företagsklimatet i Malmöregionen och Stockholmsregionen ligger på ett sammanfattande omdöme motsvarande 3,44 respektive 3,41. Göteborgsregionen och Stockholmsregionen noterar därmed viktade resultat som ligger under Sverigesnittet på 3,43, medan Malmöregionen ligger något över rikssnittet. Företagsklimatet har sedan 2009 varit klart bättre i både Malmöregionen och Stockholmsregionen jämfört med Göteborgsregionen.

FIGUR 38 VILKET SAMMANFATTANDE OMDÖME VILL DU GE FÖRETAGSKLIMATET I KOMMUNEN? (VIKTAT UTIFRÅN FOLKMÄNGD I STORSTADSREGIONEN), 2002-2022

Källa: Svenskt Näringsliv

Not: Undersökningen genomfördes inte under 2014.

⁴¹ Ett undantag är dock år 2014, då ingen mätning genomfördes.

I Göteborgsregionen förbättrar sex kommuner sitt omdöme och sju kommuner försämrar sitt omdöme när vi jämför mätningen 2022 med mätningen från 2021. Öckerö är den kommun i Göteborgsregionen som har högst omdöme i mätningen 2022 och följs sedan av Härryda och Partille. Regionens topp tre kommuner år 2022 var också de kommunerna med bäst resultat i mätningen 2021. Göteborgs omdöme ser endast en marginell förbättring i omdömet jämfört med 2021. Alingsås tillsammans med Lilla Edet har lägst omdöme bland kommunerna i Göteborgsregionen.

Sett till förändringar mellan de senaste två mätningarna så förbättras det sammanfattande omdömet mest i Ale och Kungälv, medan det försämras mest i Härryda, Partille och Kungsbacka. Tittar vi på något längre sikt, från 2005, så ser bilden annorlunda ut. Sedan 2005 har det sammanfattande omdömet förbättrats mest i Öckerö, Tjörn och Partille, medan Alingsås, Lerum och Göteborg visar på störst försämring.

Tabell 32 visar det sammanfattande omdömet i undersökningarna vart femte år under perioden 2005-2020, samt för de två senaste mätningarna 2021 och 2022.

TABELL 32 SAMMANFATTANDE OMDÖME I FÖRETAGSKLIMATSUNDERSÖKNINGEN FÖR KOMMUNERNA I GÖTEBORGSREGIONEN, FRÅN 2005

Kommun / Region	2005	2010	2015	2020	2021	2022	Förändring	
							2005-2022	2021-2022
Öckerö	3,18	3,71	3,56	3,77	4,04	4,06	0,88	0,02
Härryda	3,88	4,02	3,90	3,92	4,21	3,96	0,08	-0,25
Partille	3,63	3,78	3,75	3,80	3,93	3,83	0,20	-0,10
Mölnadal	3,78	3,59	3,46	3,47	3,68	3,71	-0,07	0,03
Stenungsund	3,54	3,50	3,44	3,31	3,55	3,51	-0,03	-0,04
Lerum	3,85	3,52	3,11	3,40	3,42	3,43	-0,42	0,01
Ale	3,47	3,02	3,66	3,23	3,28	3,43	-0,04	0,15
Kungsbacka	3,73	3,67	3,36	3,34	3,48	3,40	-0,33	-0,08
Kungälv	3,38	3,32	3,14	3,04	3,09	3,22	-0,16	0,13
Tjörn	2,75	3,30	3,49	3,13	3,27	3,22	0,47	-0,05
Göteborg	3,51	3,45	2,94	3,08	3,09	3,10	-0,41	0,01
Lilla Edet	3,09	3,11	3,05	2,94	3,07	3,02	-0,07	-0,05
Alingsås	3,98	3,75	3,08	2,86	2,91	2,88	-1,10	-0,03
Göteborgsregionen	3,57	3,50	3,15	3,20	3,27	3,27	-0,30	0,00
Stockholmsregionen	3,34	3,61	3,46	3,35	3,43	3,41	0,07	-0,02
Malmöregionen	3,46	3,65	3,42	3,35	3,45	3,44	-0,02	-0,01
Sverige	3,34	3,37	3,37	3,37	3,43	3,43	0,09	0,00

Källa: Svenskt Näringsliv

Not: Tabellen är sorterad efter högst omdöme 2022. För jämförelse visas även storstadsregionernas viktade omdöme.

Eftersom vi viktar Göteborgsregionens betyg efter hur stor befolkning kommunerna har, väger Göteborg särskilt tungt i det sammanfattande omdömet för Göteborgsregionen, vilket också gäller för Malmö och Stockholm i de övriga två storstadsregionerna. Den nedgång vi kan se för Göteborgsregionen kan till stor del förklaras av Göteborgs svaga resultat efter mätningen som genomfördes 2009 och fram till 2018. Göteborgs betyg är väsentligt lägre än både Stockholm och Malmös betyg (se Tabell 33). 2011 redovisade Göteborg för första gången ett resultat som var sämre än genomsnittet för Sverige och varje efterföljande år fram till 2022 har så varit fallet.

Omdömesmätningarna från perioden 2017-2019 visar att skillnaden mellan Göteborgs resultat och Sverigesnittet är de största sedan mätningen startade, dock i favör för Sverige som helhet. I 2018 års undersökning var det endast Göteborgs som såg ett försämrat företagsklimatet av storstads-kommunerna. Sett till 2019 sker dock en förbättring i Göteborgs företagsklimat, från cirka 2,7 till cirka

2,8. Likaså sker en förbättring i Stockholm medan företagsklimatet i Malmö endast såg en marginell förbättring i omdömesläget. Omdömesmätningen från 2020 visar på en tydlig förbättring i Göteborgs företagsklimat. Dock har Göteborgs resultat i mätningarna 2021 och 2022 endast visat på marginella förbättringar och det är fortsatt en bra bit kvar att tangera Stockholm Stads betyg på cirka 3,4.

TABELL 33 VILKET SAMMANFATTANDE OMDÖME VILL DU GE FÖRETAGSKLIMATET I KOMMUNEN? PER STORSTADSKOMMUN, 2002-2022

År	Göteborgs Stad	Malmö Stad	Stockholm Stad	Sverige
2002	3,32	3,27	3,14	3,18
2003	3,35	3,40	3,13	3,28
2004	3,26	3,18	2,87	3,18
2005	3,51	3,34	3,10	3,34
2006	3,49	3,33	3,21	3,35
2007	3,51	3,62	3,49	3,41
2008	3,39	3,49	3,50	3,39
2009	3,51	3,54	3,58	3,34
2010	3,45	3,71	3,64	3,37
2011	3,21	3,54	3,60	3,36
2012	3,07	3,44	3,48	3,35
2013	2,97	3,32	3,56	3,31
2014
2015	2,94	3,35	3,41	3,37
2016	2,94	3,11	3,20	3,34
2017	2,87	3,09	3,08	3,36
2018	2,69	3,13	3,11	3,40
2019	2,78	3,14	3,18	3,42
2020	3,08	3,19	3,32	3,37
2021	3,09	3,24	3,36	3,43
2022	3,10	3,22	3,38	3,43

Källa: Svenskt Näringsliv

Noter: Undersökningen genomfördes inte under 2014. För jämförelse redovisas också resultatet för Sverige.

Ett gott samspel mellan företag och kommun är viktigt för att ta vara på regionens tillväxtförutsättningar. Ett bra företagsklimat är därmed en viktig framgångsfaktor. Göteborgsregionen behöver förbättra företagsklimatet ytterligare. Det handlar dels om att förbättra kommunernas service till företag, till exempel i form av tillståndshantering, dels om att ha en tätare dialog mellan kommun och näringsliv om företagens aktuella behov.

Bilaga

Tabell B1 nedan redovisar de kommuner som ingår i storstädernas lokala arbetsmarknader (LA). LA-klassificeringen utgår utifrån 2018 års analysindelning av lokala arbetsmarknader i Sverige.

TABELL B1 KOMMUNER SOM INGÅR STORSTÄDERS LOKALA ARBETSMARKNADSREGIONER (LA)

LA Stockholm-Solna		LA Göteborg		LA Malmö-Lund	
Kommun	LA typ	Kommun	LA typ	Kommun	LA typ
Stockholm	11	Göteborg	11	Malmö	11
Solna	11	Ale	20	Lund	11
Botkyrka	20	Alingsås	20	Burlöv	20
Danderyd	20	Bollebygd	20	Eslöv	20
Ekerö	20	Härryda	20	Helsingborg	20
Haninge	20	Kungsbacka	20	Hörby	20
Huddinge	20	Kungälv	20	Höör	20
Håbo	20	Lerum	20	Kävlinge	20
Järfälla	20	Lilla Edet	20	Lomma	20
Lidingö	20	Mölnadal	20	Sjöbo	20
Nacka	20	Partille	20	Skurup	20
Norrtälje	20	Stenungsund	20	Staffanstorps	20
Nynäshamn	20	Trollhättan	20	Svedala	20
Salem	20	Varberg	20	Trelleborg	20
Sigtuna	20	Öckerö	20	Vellinge	20
Sollentuna	20	Falkenberg	30	Ystad	20
Sundbyberg	20	Grästorps	30	Bjuv	30
Södertälje	20	Orust	30	Höganäs	30
Tyresö	20	Tjörn	30	Klippan	30
Täby	20	Uddevalla	30	Landskrona	30
Upplands-Bro	20	Vårgårda	30	Simrishamn	30
Upplands-Väsby	20	Vänersborg	30	Tomelilla	30
Uppsala	20	Färgelanda	50	Åstorp	30
Vallentuna	20	Lysekil	50	Ängelholm	30
Vaxholm	20	Mellerud	50	Örkelljunga	30
Värmdö	20	Munkedal	50	Båstad	50
Österåker	20	Sotenäs	70	Svalöv	50
Enköping	30				
Gnesta	30	Befolkning (2021): 1 420 333		Befolkning (2021): 1 215 050	
Heby	30				
Knivsta	30				
Nykvarn	30				
Strängnäs	30				
Tierp	30				
Trosa	30				
Östhammar	30				

Befolkning (2021): 2 864 838

Källa: SCB

Förklaring av LA-typ för kommun i arbetsmarknaden:

11: Lokalt centrum

20: Största utpendlingsström sker till en typ 11 kommun (lokalt centrum)

30: Största utpendlingsström sker till en typ 20 kommun

50: Största utpendlingsström sker till en typ 30 kommun

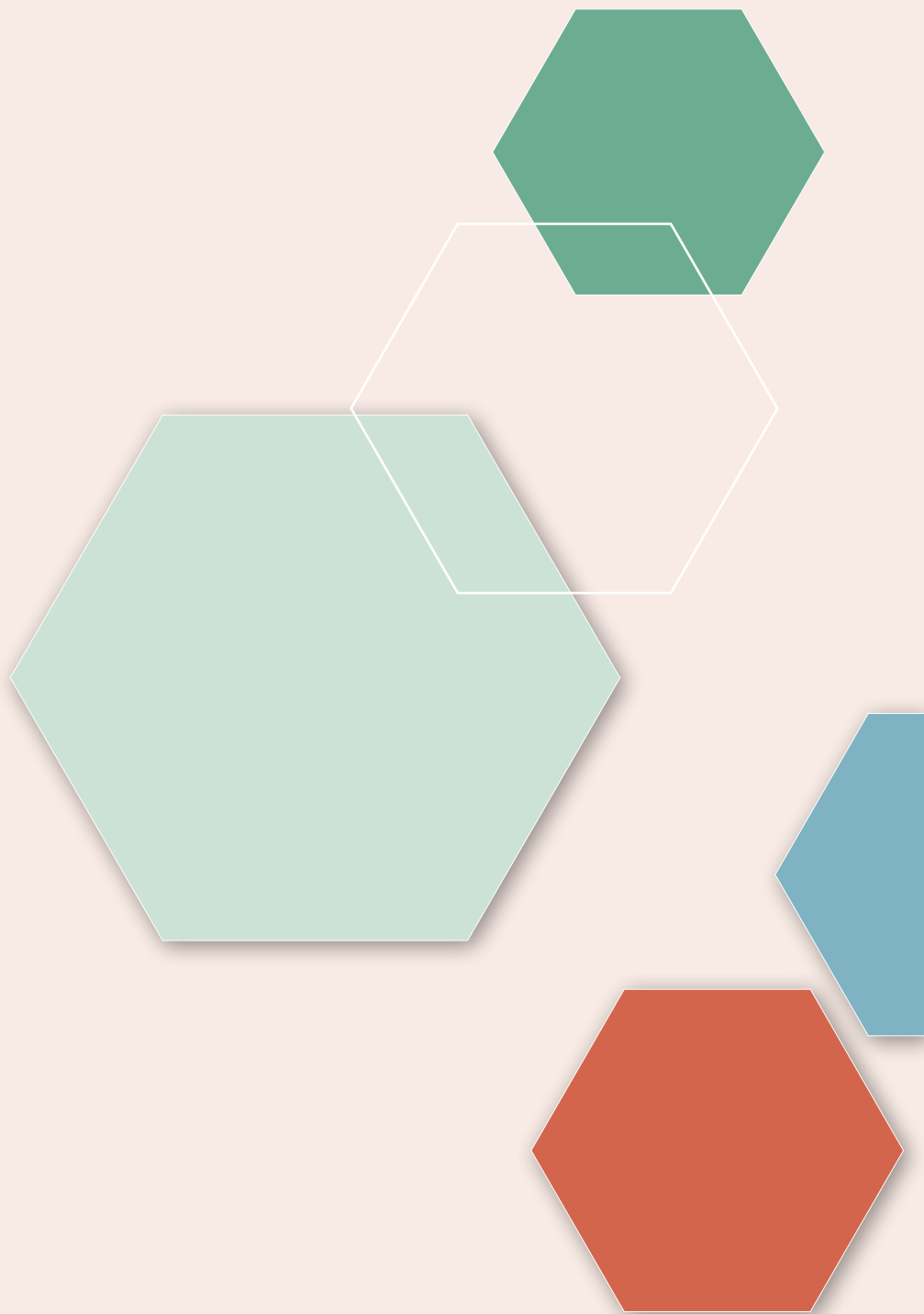
70: Största utpendlingsström sker till en typ 50 kommun

Tabell B2 redovisar de kommuner som ingår i storstadsregionerna enligt SCB definition. Stockholmsregionen består av de 26 kommuner som tillsammans bildar Stockholms län, medan Göteborgsregionen består av Göteborg och 12 kranskommuner. Malmöregionen består av Malmö samt 11 ytterligare kranskommuner.

TABELL B2 KOMMUNER SOM INGÅR I DE TRE STORSTADSREGIONERNA

Stockholmsregionen	Göteborgsregionen	Malmöregionen
Botkyrka	Ale	Burlöv
Danderyd	Alingsås	Eslöv
Ekerö	Göteborg	Höör
Haninge	Härryda	Kävlinge
Huddinge	Kungsbacka	Lomma
Järfälla	Kungälv	Lund
Lidingö	Lerum	Malmö
Nacka	Lilla Edet	Skurup
Norrtälje	Möndal	Staffanstorp
Nykvarn	Partille	Svedala
Nynäshamn	Stenungsund	Trelleborg
Salem	Tjörn	Vellinge
Sigtuna	Öckerö	
Sollentuna		Befolkning (2021): 756 970
Solna	Befolkning (2021): 1 058 278	
Stockholm		
Sundbyberg		
Södertälje		
Tyresö		
Täby		
Upplands Väsby		
Upplands-Bro		
Vallentuna		
Vaxholm		
Värmdö		
Österåker		
		Befolkning (2021): 2 415 139

Källa: SCB

BUSINESS REGION
GÖTEBORG

www.businessregiongoteborg.se
establishmentservices@businessregion.se

Business Region Göteborg AB, Box 111 19, 404 23 Göteborg
Telefon: 031-3676100

EN DEL AV GÖTEBORGS STAD | SAMARBETE MED REGIONEN